

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ: ΣΕΥΠ

ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«Χαρτογράφηση των κοινωνικών υπηρεσιών για
την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών και
παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στην Ελλάδα»**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Οικονόμου Αικατερίνη

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: Γκιουβέτση Δήμητρα

Μανωλάκου Ζωή

Τζοάνου Ελένη

Φωκιανός Γιώργος

Ηράκλειο 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	σελ 6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	σελ. 7
THESIS SUMMARY	σελ.

9

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 12
-----------------------	---------

Α ΜΕΡΟΣ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΛΕΞΕΩΝ- ΦΡΑΣΕΩΝ	σελ. 18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ	σελ. 22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	σελ. 25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	σελ. 28
4.1 Ισχύουσα νομοθεσία	σελ. 29
4.1.2 Πρώτη Υποδοχή-Δομές Φιλοξενίας	σελ. 32
4.1.3 Ιατροφαρμακευτική- Ψυχοκοινωνική Φροντίδα	σελ. 33
4.1.4 Κράτηση	σελ. 34
4.1.5 Πιστοποίηση Ανηλικότητας	σελ. 34
4.1.6 Επιτροπεία	σελ. 37
4.1.7 Άσυλο.....	σελ. 38
4.1.8 Οικογενειακή Επανένωση	σελ. 38
4.1.9 Απομάκρυνση	σελ. 39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ:5. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΟΜΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	σελ. 40
5.1 Οργανώσεις προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα	σελ. 40
5.2 Υπηρεσίες που παρέχονται σε ασυνόδευτους ανηλίκους στην Ελλάδα.....	σελ. 58
5.3 Το σύστημα υγείας στην Ελλάδα και η χρήση των υπηρεσιών υγείας από τους μετανάστες και τα ασυνόδευτα παιδιά	σελ. 61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ:6. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΙΣ ΔΟΜΕΣ.	σελ. 65

Β΄ ΜΕΡΟΣ – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΕΡΕΥΝΑ	σελ. 76
7.1. Σκοπός της Έρευνας	σελ. 76
7.2. Στόχοι της Έρευνας	σελ. 76
7.2.1 Ανάλυση των επιμέρους στόχων	σελ. 76
7.3 Μεθοδολογία Έρευνας	σελ. 77
7.3.1 Πεδίο Μελέτης	σελ. 78
7.3.2 Παρουσίαση Δείγματος	σελ. 78
7.4 Ερευνητικό εργαλείο και τεχνικές συλλογής και ανάλυσης	σελ. 79
7.5 Εκτίμηση δυσκολιών κατά τη διεξαγωγή της έρευνας	σελ. 81
7.6 Ηθικά διλήμματα	σελ. 82
7.7 Χρονοδιάγραμμα	σελ.83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	σελ. 84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ. 110
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	σελ. 114
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 118
Ελληνική Βιβλιογραφία	σελ. 118
Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία	σελ. 119
Επιστημονικά περιοδικά	σελ. 121
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	σελ. 121
I. Άξονες ημι-δομημένης συνέντευξης.....	σελ. 122
II. Έγγραφο για άδεια έρευνας.....	σελ. 125

Copyright@ 2016 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥΠ, ΤΕΙ Κρήτης.

<http://www.teicrete.gr/koinerg/koinwnikis.html>

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε. αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των συγγραφέων Γκιουβέτση Δήμητρας, Μανωλάκου Ζωής, Τζοάννου Ελένης, Φωκιανού Γιώργου, της επιβλέπουσας καθηγήτριας Οικονόμου Αικατερίνης και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Οι υπογράφοντες φοιτητές του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης

Γκιουβέτση Δήμητρα

Μανωλάκου Ζωή

Τζοάννου Ελένη

Φωκιανός Γιώργος

δηλώνουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:

**«Χαρτογράφηση των κοινωνικών υπηρεσιών για την προστασία των
ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στην Ελλάδα»**

είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης δηλώνουμε ότι δεν αποτελεί προϊόν οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν μέρος αυτής ή στο σύνολό της.

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

_____

Όνοματεπώνυμο

_____

Όνοματεπώνυμο

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

_____

Όνοματεπώνυμο

_____

Όνοματεπώνυμο

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την καθηγήτριά μας Οικονόμου Κατερίνα για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε και την υπομονή που έκανε κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της πτυχιακής μας εργασίας. Όπως και για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή της για την επίλυση διάφορων θεμάτων.

Ακόμη θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους γονείς μας, που μας στήριξαν όλα αυτά τα χρόνια της φοίτησής μας στο ΤΕΙ Κρήτης αλλά και κατά τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας.

Τέλος ευχαριστούμε τις υπηρεσίες που δέχτηκαν να συνεργαστούν μαζί μας και να μας παρέχουν τις πληροφορίες που χρειαζόμασταν για την υλοποίηση της εργασίας μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τίτλος εργασίας: «Χαρτογράφηση των κοινωνικών υπηρεσιών για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στην Ελλάδα»

Των: Γκιουβέτση Δήμητρα

Μανωλάκου Ζωή

Τζοάνου Ελένη

Φωκιανού Γεώργιου

Υπό τη επίβλεψη της: Οικονόμου Αικατερίνης

Ημερομηνία: Μάρτιος 2016

Εισαγωγή: Η παρούσα ερευνητική μελέτη ασχολείται με τη χαρτογράφηση και παρουσίαση των υπηρεσιών και των φορέων που αναλαμβάνουν την υπεράσπιση και τη φροντίδα των ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους. Εν συνεχεία, στοχεύει, στη διερεύνηση του νομικού πλαισίου της χώρας μας που θεσπίζει τα δικαιώματα αλλά και τη νομική υποστήριξη που προβλέπει το κράτος για την ομάδα των ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στη χώρα μας. Επιπροσθέτως, διερευνά και παρουσιάζει τις υπηρεσίες που παρέχουν υπηρεσίες υποδοχής, φιλοξενίας και κοινωνικής ένταξης στην ευάλωτη ομάδα των ασυνόδευτων παιδιών. Τέλος, αναλύει και παρουσιάζει τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού και τις αρμοδιότητές του όσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά στη χώρα μας.

Μεθοδολογία: Η συγκεκριμένη έρευνα διεξήχθη κατά το ακαδημαϊκό εξάμηνο 2015-2016. Ως προς τον τύπο μεθοδολογίας επιλέχθηκε αυτή της ποιοτικής έρευνας, ενώ το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας αυτής είναι η ημι-δομημένη συνέντευξη. Αναφορικά με το δείγμα αποτελούνταν από δεκαπέντε (15) υπηρεσίες και δομές που ασχολούνται άμεσα ή έμμεσα με το φαινόμενο των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα. Αναλυτικά, οι φορείς που έλαβαν μέρος στην ερευνητική διαδικασία είναι οι εξής: Praksis, Γιατροί του Κόσμου, ΚΕΘΕΑ Mosaic, Ιατρική Παρέμβαση (MedIn), Μετάδραση, Κλίμακα, Χαμόγελο του Παιδιού, Ερυθρός Σταυρός, Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων

Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Παιδιών, Κέντρο Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων Ανωγείων, Ξενώνας Εστία της Αποστολής, Save the Children, Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, Σύλλογος Μεριμνης Ανηλίκων, Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων.

Αποτελέσματα: Συνοπτικά, τα αποτελέσματα της έρευνας αφορούν τα γενικά χαρακτηριστικά, τόσο νεοσύστατων όσο και παλαιότερων δομών στη χώρα μας, που ασχολούνται με τα ασυνόδευτα παιδιά. Κοινός τους σκοπός είναι να προασπίσουν τα δικαιώματα των παιδιών αυτών αλλά και να εξασφαλίσουν μια καλύτερη ποιότητα ζωής για αυτά. Ακόμη, παρατηρούμε ότι η διοίκηση και η οργάνωση των δομών δεν διαφέρει και πολύ μεταξύ των οργανώσεων, αφού το σύστημα διοίκησής τους είναι παρεμφερές. Αποτελούνται από ένα συμβούλιο, δηλαδή, από τέσσερα έως επτά άτομα με το κάθε άτομο να είναι υπεύθυνο σε κάποιο τομέα της οργάνωσης. Εν συνεχεία, βλέπουμε το ισχύον νομικό πλαίσιο που αφορά το προσφυγικό να είναι συγκεχυμένο και να διαφαίνεται μια γενίκευση αυτή την στιγμή στην Ελλάδα για τους πρόσφυγες και συγκεκριμένα για τα ασυνόδευτα παιδιά. Επιπροσθέτως, όσο αφορά τη συνεργασία μεταξύ των δομών, φαίνεται να υπάρχει μια καλή συνεργασία και μια κοινή προσπάθεια για την επίτευξη του κοινού σκοπού που έχουν οι οργανώσεις ενώ φαίνεται να υπάρχει και ένα είδους αλληλεξάρτηση. Ακόμη διακρίνουμε ότι υπάρχει μεγάλη σύγκλιση στις υπηρεσίες που παρέχουν οι δομές αυτές όπως τη φιλοξενία, τον ιματισμό, την κάλυψη τροφής, την εκπαίδευση, την ψυχολογική υποστήριξη και ενδυνάμωση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων των παιδιών αυτών. Τέλος, υπάρχουν και οι κοινές προτάσεις των δομών αυτών, για τη βελτίωση και για την καλύτερη περάτωση των υπηρεσιών που προσφέρουν. Αναφέρονται στην καλύτερη εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού, τη δημιουργία μιας άρχουσας δομής που να μπορεί να αριθμεί και εν συνεχεία να διανέμει τα ασυνόδευτα ανήλικα στις κατάλληλες υπηρεσίες αλλά και εν γένει της καλύτερης λειτουργίας του προνοιακού συστήματος στην Ελλάδα.

Συμπεράσματα: Το γενικότερο συμπέρασμα της έρευνας αυτής αναδεικνύει το πρόβλημα της έλλειψης οργάνωσης των ελληνικών υπηρεσιών που ασχολούνται με τα ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρίς την οικογένειά τους. Η ισχύουσα νομοθεσία είναι ελλιπής και γενικευμένη όσο αφορά το προσφυγικό, υπάρχει δυσαναλογία οργάνωσης και χρηστών που δύναται να απευθυνθούν στις δομές αυτές (οι οργανώσεις είναι λιγότερες σε σχέση με όσες χρειάζονται πραγματικά στην

Ελλάδα) αλλά και έλλειψη προσωπικού και κυρίως μεταφραστών. Επίσης, το υπάρχον προσωπικό δεν είναι κατάλληλα καταρτισμένο. Τέλος, χαρακτηριστική είναι η χρονοβόρα διαδικασία και η γραφειοκρατία που επικρατεί στο θέμα της καταγραφής, της ένταξης σε κέντρα φιλοξενίας, αλλά και της επανένωσης των παιδιών με τις οικογένειές τους. Κατά συνέπεια παρατηρείται μια αδυναμία της χώρας μας να διαχειριστεί πλήρως το ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών που εισέρχονται σε αυτήν.

Λέξεις κλειδιά: Χαρτογράφηση, ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρίς την οικογένειά τους, άσυλο, αιτούντες άσυλο, κέντρα φιλοξενίας, κέντρα υποδοχής

THESIS SUMMARY

Working Title: "Mapping of social services for the protection of unaccompanied children and children without their family in Greece"

Of: Gkiouvetsi Dimitra
Manolakou Zoe
Tzoanou Helen
Fokianou George

Under the supervision of: Catherine Oikonomou

Date: March 2016

Introduction: This research project deals with mapping and presentation of services and institutions responsible for the defense and care of unaccompanied children and children without family. It then aims at exploring our country's legal framework establishing the rights and legal support provided by the State for the group of unaccompanied children and children without their families in our country. In addition, it explores and presents the services they provide concierge services, hospitality and social inclusion in vulnerable group of unaccompanied children. Finally, analyzes and presents the role of social worker and responsibilities regarding unaccompanied children in our country.

Methodology: This survey was conducted during the academic semester 2015-2016. As to the methodology chosen this type of qualitative research and the tool used for the conduct of this research is the semi-structured interview. Regarding the sample consisted of fifteen (15) services and structures that directly or indirectly deal with the phenomenon of unaccompanied minors in Greece. Specifically, the players who took part in the research process are as follows: Praksis, MDM, KETHEA Mosaic, Medical Intervention (MedIn), Metadrasi, Scale, Smile Children, Red Cross, Management Requests Asylum Seekers and Unaccompanied Children Service Center hospitality Asylum Seekers and Unaccompanied Minors Anogia Hostel Home Mission, Save the Children, Aliens Division of Attica, Child Care Association, Ecumenical Refugee program.

Results: In summary, the results of research on general characteristics, the newly created and older structures in our country, dealing with unaccompanied children. Their common purpose is to defend the rights of these children, but also ensure a better quality of life for them. Moreover, we observe that the administration and organization structures are not much different between the organizations, since their management system is similar. They consist of a board, that is, from four to seven people with each person responsible to a certain sector of the organization. Next, we see the current legal framework for refugee be confusing and suggest a generalization of this moment in Greece for refugees and in particular for unaccompanied children. Furthermore, as regards cooperation between the structures, there seems to be a good partnership and a joint effort to achieve the common objective are organizations while there seems to be a kind of interdependence. Even discern that there is great convergence in the services provided by such structures as the hospitality, clothing, food cover, education, psychological support and empowerment and skills development of these children. Finally, there are joint proposals of these structures to improve and better completion of the services offered. They refer to the best education and training of staff, create a ruling structure that can be numbered and then distribute unaccompanied minors to the appropriate services and generally better functioning of the welfare system in Greece.

Conclusions: The overall conclusion of this study highlights the problem of the lack

of organization of the Greek agencies dealing with unaccompanied children and children without family. The current legislation is incomplete and generalized regarding refugee, there is imbalance organizations and users can turn on these structures (organizations are fewer than those really needed in Greece) and lack of staff, particularly translators. Also, the existing staff is not properly trained. Finally, characteristic is the time-consuming process and the bureaucracy that exists on the issue of registration of membership in shelters, and the reunification of children with their families. Consequently there is a weakness of our country to fully manage the issue of unaccompanied children who enter into it.

Keywords: Mapping, unaccompanied children and children without their families, asylum seekers, shelters, reception centers

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πολύ συχνό φαινόμενο της σημερινής εποχής, λόγω οικονομικής κρίσης, πολέμου και της ελπίδας του ανθρώπου να έχει ένα καλό επίπεδο ζωής, είναι να προσφύγει σε μια χώρα άλλη που μπορεί να του προσφέρει ένα καλύτερο «αύριο», πράγμα που η γενέτειρα του δεν μπορεί να του προσφέρει. Την ποιότητα ζωής και κατά πόσο ένας άνθρωπος θα μπορέσει να επιτύχει αυτό εξαρτάται από τον ίδιο αλλά και τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα υποδοχής. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι θεμελιωμένα για όλους. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στηρίζεται στην ισότητα, ελευθερία, δικαιοσύνη και ειρήνη στο ανθρώπινο γένος. Κανένας πολίτης οποιαδήποτε χώρας ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, θρησκείας, εθνικότητας δεν εξαιρείται από αυτή τη διακήρυξη. Νόμοι είναι θεσπισμένοι ώστε να την προστατεύουν, αλλά και σύλλογοι, οργανώσεις έχουν συσταθεί προς υπεράσπιση όλων των παραπάνω όταν καταπατούνται τα δικαιώματα (<http://www.amnesty.org.gr/universal-declaration-of-human-rights>).

Η Ελλάδα βρίσκεται στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο σταυροδρόμι μεταξύ Ασίας, Αφρικής και Ευρώπης, και αποτελεί ένα από τα βασικά σημεία εισόδου μεταναστών και προσφύγων (αιτούντων άσυλο) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι σημαντικό λοιπόν να διευκρινιστεί ακριβώς τι σημαίνει η λέξη «πρόσφυγας», και στη συνέχεια να δοθεί ο ορισμός για τα «ασυνόδευτα παιδιά» στην Ελλάδα. *«Πρόσφυγας είναι κάθε πρόσωπο το οποίο επειδή έχει δικαιολογημένο φόβο διωγμού λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα, βρίσκεται έξω από τη χώρα της υπηκοότητάς του και δεν μπορεί ή εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν θέλει να προσφύγει στην προστασία της χώρας αυτής»* (ορισμός της Σύμβασης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων) (<http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4d466f392>).

Σύμφωνα και με τον ορισμό παραπάνω τα ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρίς την οικογένειά τους είναι: *«κάθε ανθρώπινο όν μικρότερο των 18 ετών, εκτός αν σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία, η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, και το οποίο έχει αποχωριστεί τους γονείς του και κανένας ενήλικας που θα μπορούσε σύμφωνα με το νόμο ή το έθιμο δε φέρει ευθύνη για την φροντίδα του»* (<http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4ba87eeb2>). Χωρίζονται από τις οικογένειες τους, χάνουν το σπίτι

τους γιατί η γενέτειρα τους είναι οικονομικά «εξαθλιωμένη», ή βρίσκεται υπό καθεστώς πολέμου, που η διαβίωση είναι δύσκολη. Για εκείνα τα παιδιά και τους γονείς τους υπάρχει μόνο το «σήμερα», ζουν για το «τόρα». Ξεκινούν τη μέρα τους έχοντας υπ' όψιν πως θα καταφέρουν να επιβιώσουν εκείνη τη μέρα, και το ίδιο σκηνικό επαναλαμβάνεται συνεχώς.

Εξαιτίας οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών, και θρησκευτικών παραγόντων που αντιμετωπίζει η χώρα τους είναι αρκετά προφανές πως αναγκάζονται να φύγουν, δεν το επιθυμούν. Τίθεται θέμα προστασίας της ίδιας τους της ζωής. Πολλά παιδιά σε χώρα υποδοχής εισέρχονται είτε συνοδευόμενα από την οικογένειά τους, κάποιον ενήλικα ή συγγενή ή εισέρχονται ασυνόδευτα, άρα απροστάτευτα. Πολλοί γονείς αφήνουν τα παιδιά τους και τα στέλνουν σε άλλη χώρα για να δουλέψουν, για να έχουν μια καλύτερη ζωή, αφού η χώρα τους δεν μπορεί να τους την προσφέρει. Άλλοι γονείς πάλι, σε περίοδο πολέμου χάνουν τη ζωή τους, και τα παιδιά τους μένουν ορφανά, μόνα και απροστάτευτα. Σε άλλη περίπτωση πάλι, οι γονείς φεύγουν μαζί με τα παιδιά τους, αλλά κατά τη διάρκεια του μεγάλου και δύσκολου ταξιδιού, κάτω από αντίξοες συνθήκες χάνουν τη ζωή τους, αφήνοντας ξανά ασυνόδευτα τα παιδιά τους. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα ανήλικα προσφυγόπουλα έχουν χωρισθεί από τις οικογένειες τους και φυγαδεύονται σε άλλες χώρες για την επιβίωση τους.

Όλα αυτά συμβαίνουν εν γνώσει κάθε πολιτείας και κοινωνίας που φαίνεται να αδυνατεί να ανταπεξέλθει και να προστατέψει τα ανήλικα παιδιά, γιατί απώτεροι σκοποί δεν τις αφήνουν να πράξουν όπως πρέπει, αλλά κινούνται σύμφωνα με διάφορα συμφέροντα. Όταν εισέρχονται στη χώρα μας για ένα καλύτερο επίπεδο ζωής, φαίνεται πως τα παιδιά αυτά δεν έχουν ίσα δικαιώματα με τα παιδιά της χώρας υποδοχής που είναι πιο «τυχερά» από εκείνα, γιατί πολύ συχνά λόγω διαφορετικού γλωσσικού και εθνικού υπόβαθρου από τους πολίτες της χώρας υποδοχής, δεν υπάρχει αρκετή κατανόηση και αλληλεγγύη, με αποτέλεσμα να υπάρχουν και φαινόμενα ρατσισμού αλλά και διακρίσεων. Μεγάλη δυσκολία στην προσαρμογή υπάρχει και εξαιτίας της διαφορετικής γλώσσας που ομιλείτε, λόγω έλλειψης μεταφραστή. Επίσης, ο «ξεριζωμός» κάνει δύσκολη την ληξιαρχική εγγραφή των παιδιών αυτών, που χωρίς ταυτότητα στερούνται όλες τις υπηρεσίες που απορρέουν από αυτή (Ζαϊμάκης, 2011).

Ακριβώς αυτή την περίοδο που ζούμε, η Ελλάδα πλήττεται από τη δυσκολία της να ανταπεξέλθει, να μπορέσει να προστατέψει και να στηρίξει τον μεγάλο αριθμό

προσφύγων και ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών. Πλήθος προσφύγων έχουν εισέλθει στη χώρα μας που είναι ένα πέρασμα, για να μπορέσουν μετέπειτα να συνεχίσουν το ταξίδι τους στον τελικό προορισμό τους, έχοντας διαφύγει από τις χώρες τους που επικρατούν συνθήκες πολέμου. Εικόνες άπειρες και οπτικοακουστικό υλικό από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης δείχνουν τις δύσκολες συνθήκες που ζουν οι πρόσφυγες στους χώρους συγκέντρωσης, κάτω από αντίξοες συνθήκες και με τον καιρό όχι με το μέρος τους, άρρωστοι, πεινασμένοι, εξαντλημένοι και γεμάτοι απελπισία για το άγνωστο αύριο που τους επιφυλάσσει η μοίρα, αφού τα σύνορα είναι σφραγισμένα για εκείνους, εμποδίζοντας τους να συνεχίσουν το ταξίδι τους. Όλος ο κόσμος παρακολουθεί την κατάσταση αυτή που επικρατεί στον ελλαδικό χώρο, και από παντού έρχεται βοήθεια υλική και οικονομική, για να ενισχυθεί η προσπάθεια της χώρας μας να στηρίξει τους πρόσφυγες που έχουν εγκλωβιστεί εδώ.

Βλέποντας αυτή τη δύσκολη εποχή την Ελλάδα ανήμπορη να προσφέρει όλα όσα δικαιούνται οι πρόσφυγες σύμφωνα με τα ανθρώπινα δικαιώματα, και το θέμα της πτυχιακής μας να βασίζεται ακριβώς σε αυτή την κατάσταση του προσφυγικού, θέλουμε να απαντήσουμε σε μερικά ερωτήματα. Μερικά από τα ερωτήματα αυτά είναι, ποια είναι η πολιτική μιας χώρας και συγκεκριμένα της δικής μας χώρας όταν ενημερώνεται πως καινούρια ομάδα προσφύγων και ασυνόδευτων παιδιών εισέρχονται στον Ελλαδικό χώρο; Αν και δεν είναι η πρώτη φορά που κρυφά εισέρχονται στη χώρα μας, και σε όλη αυτή την προσπάθεια κατά την πορεία κιάλας χάνονται πολλές αθώες ζωές ενήλικων αλλά και ανήλικων. Τι γίνεται στην περίπτωση αυτή όμως; Αργότερα τα παιδιά αυτά που κυκλοφορούν ελεύθερα, χωρίς να είναι δηλωμένα στη χώρα υποδοχής, δεν μπορούν να προστατευτούν με κάποιο τρόπο; Σε ποια υπηρεσία κανείς, μπορεί να απευθυνθεί για να το πετύχει αυτό; Και αφού έρθει σε επαφή με τις κατάλληλες υπηρεσίες αργότερα τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά που πηγαίνουν; Που διαμένουν; Πως και ποιοι είναι εκπρόσωποι ώστε να αποκτήσουν τα δικαιώματα που δικαιούνται, μιας και τα ίδια δεν είναι σε θέση να τα διεκδικήσουν; Υπάρχει δυνατότητα εύρεσης της οικογένειάς τους ώστε να επιστρέψουν πίσω σε αυτή;

Βάσει των παραπάνω επιλέξαμε ως θέμα της πτυχιακής μας την «Χαρτογράφηση Κοινωνικών Υπηρεσιών για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στην Ελλάδα», διότι σκοπός μας είναι να ερευνήσουμε και να συλλέξουμε πληροφορίες σχετικά με το φλέγον ζήτημα και για το τι ενέργειες που γίνονται για την διευθέτησή του. Στην εργασία μας λοιπόν,

θέλουμε ακριβώς να απαντήσουμε σε αυτά τα ερωτήματα. Θέλουμε μέσα από την έρευνά μας και την επαφή με τις αρμόδιες υπηρεσίες να ενημερωθούμε κατά πόσο η χώρα μας μέσα από το νομοθετικό της πλαίσιο και τις υπηρεσίες της μπορεί να στηρίξει τέτοιες περιπτώσεις ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους που εισέρχονται στον ελλαδικό χώρο, ώστε να κινητοποιηθούν οι υπηρεσίες αυτές και να προστατέψουν τα παιδιά αυτά που βρίσκονται χωρίς την παρουσία κάποιου γονέα, ενήλικα ή συγγενικού προσώπου.

Ακόμη, θέλουμε να διερευνήσουμε τον τρόπο εισόδου τους στη χώρα μας, τις συνθήκες υποδοχής και προσωρινής κράτησης, την αρχική επικοινωνία με το αρμόδιο προσωπικό στα σημεία εισόδου, και την εξακρίβωση στοιχείων. Επίσης, μέσα από την έρευνά μας θα επισημάνουμε τις αρμοδιότητες του Επιμελητή, ποια είναι τα κατάλληλα πλαίσια φιλοξενίας των προσφυγόπουλων και κατά πόσο έχουν δικαίωμα σε υγειονομική φροντίδα, εκπαίδευση και απασχόληση, αλλά και τη διαδικασία εξέτασης αιτημάτων ασύλου.

Επιπρόσθετα, ένας ακόμη προβληματισμός μας είναι κατά πόσο επιτυχώς συνεργάζονται οι υπηρεσίες της χώρας μας με τις αρμόδιες υπηρεσίες άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην περίπτωση που ξεκινήσουν οι διαδικασίες να βρεθεί η οικογένεια του ανήλικου παιδιού και στη συνέχεια, να επιστραφεί υγιές στο οικογενειακό του περιβάλλον. Ουσιαστικά, επιλέξαμε να κάνουμε χαρτογράφηση των κοινωνικών υπηρεσιών που είναι αρμόδιες για την προστασία και υπεράσπιση των ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών που εισέρχονται στην Ελλάδα. Σημείο αναφοράς της έρευνάς μας θα είναι ως επί τω πλείστον η Αθήνα που είναι κέντρο με πολλές υπηρεσίες και θα μπορούμε με μεγαλύτερη ευκολία να έρθουμε σε επικοινωνία και επαφή με αρκετές από αυτές.

Επίσης, θα ερευνήσουμε κατά πόσο έχουν αλλάξει οι νόμοι που σχετίζονται με την προστασία των ανήλικων ασυνόδευτων παιδιών που είναι στη χώρα μας, και αν έχουν δημιουργηθεί νέες οργανώσεις που ασχολούνται με αυτό το ζήτημα. Ερχόμενοι σε επαφή με τις υπηρεσίες ακόμη, θέλουμε να ακολουθήσουμε βήμα-βήμα τη διαδικασία που πραγματοποιείται για να προστατέψουν τα ανήλικα προσφυγόπουλα που έχουν περάσει τα σύνορα της χώρας μας, την υλική και ψυχολογική υποστήριξη που τους προσφέρεται. Ποιοι είναι οι λόγοι αποχωρισμού και φυγής τους από την πατρίδα τους, καθώς και η επίδραση του αποχωρισμού σε αυτά.

Συνοψίζοντας, το θεωρητικό κομμάτι περιλαμβάνει ποια είναι τα δικαιώματά τους, ποιες υπηρεσίες σχετίζονται με αυτά και μπορεί κανείς να απευθυνθεί, με ποιο

τρόπο δουλεύουν και τα προστατεύουν και στη συνέχεια στο ερευνητικό κομμάτι θα έρθουμε σε επαφή με μερικές από τις υπηρεσίες αυτές, θα πάρουμε συνεντεύξεις από τους εκπροσώπους-ειδικούς ώστε να ενημερωθούμε σωστά γύρω από το φαινόμενο αυτό των ασυνόδευτων παιδιών και θα καταγράψουμε τις πληροφορίες, θα τις αναλύσουμε και τέλος, θα γράψουμε τα συμπεράσματα μας.

Α' ΜΕΡΟΣ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΛΕΞΕΩΝ-ΦΡΑΣΕΩΝ

Χαρτογράφηση: η διερεύνηση ενός χώρου ή μιας κατάστασης ασαφούς, για την οποία κάποιος θέλει να σχηματίσει μια πιο καθαρή εικόνα, όχι απαραίτητως γεωγραφική.

Ασυνόδευτα παιδιά (ασυνόδευτοι ανήλικοι): 1. Σύμφωνα με την 4^η αναθεωρημένη έκδοση της Διακήρυξης Καλών Πρακτικών του 2009 ως ασυνόδευτα ορίζονται τα παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους και έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους ή του προηγούμενου κατά το νόμο ή το έθιμο υπεύθynu για τη φροντίδα τους. Κάποια παιδιά είναι παντελώς μόνα, ενώ άλλα που emπίπτουν επίσης στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Ασυνόδευτα παιδιά», μπορούν να ζουν με μέλη της ευρύτερης οικογένειας που δεν είναι κατ' ανάγκη υπεύθυνα, κατά τον νόμο ή το έθιμο, για τη φροντίδα τους. 2. Ο ασυνόδευτος ανήλικος είναι αυτός που έχει χωριστεί και από τους δύο γονείς του και δεν συνοδεύεται από κανέναν νόμιμο για την επιμέλεια του κηδεμόνα. Ο αριθμός των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων ποικίλει (αποτελεί περίπου το 2-5%) του προσφυγικού πληθυσμού, ενώ στην Ευρώπη σύμφωνα με έρευνα της Ύπατης Αρμοστείας, το 4% των αιτούντων άσυλο ήταν ασυνόδευτα παιδιά. Η Ύπατη Αρμοστεία συνεργάζεται με διάφορες οργανώσεις όπως η Unicef, τη Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού και την οργάνωση «Σώστε τα παιδιά» για να διασφαλίσουν ότι τα ασυνόδευτα παιδιά αναγνωρίζονται και καταγράφονται και οι ότι οι οικογένειές τους έχουν βρεθεί. 3. Με τον όρο «ασυνόδευτα ανήλικα» νοούνται τα παιδιά-υπήκοοι τρίτης χώρας ή ανιθαγενείς, κάτω των 18 ετών, τα οποία φθάνουν στην Ελλάδα χωρίς να συνοδεύονται από ενήλικο υπεύθyno για την φροντίδα τους ή τα ανήλικα που εγκαταλείπονται μετά την είσοδό τους στην Ελλάδα. (<http://huggingpeople.com/index.php/>)

Μετανάστης: 1. Μετανάστες είναι οι άνθρωποι που εγκαταλείπουν με ή χωρίς τη θέλησή τους την πατρίδα τους για να αναζητήσουν αλλού νέες ευκαιρίες ή ασφαλέστερες και καλύτερες προοπτικές. Επομένως ο όρος μετανάστης είναι ευρύς και μπορεί να περιλαμβάνει τους αιτούντες άσυλο, τους πρόσφυγες, τα εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα, τους εργαζόμενους μετανάστες και τους παράνομους μετανάστες. 2. Σε διεθνές επίπεδο, δεν υπάρχει ένας οικουμενικά αποδεκτός προσδιορισμός της έννοιας «μετανάστης». Ο όρος συνήθως γίνεται κατανοητός προκειμένου να καλύψει τις περιπτώσεις όπου η απόφαση για μετανάστευση

λαμβάνεται ελεύθερα από το άτομο δίχως τη μεσολάβηση εξωγενών παραγόντων. Συνεπώς, αυτός ο όρος αναφέρεται στα άτομα και τα μέλη της οικογένειας που μετακινούνται σε μια άλλη χώρα ή περιοχή για να αναζητήσουν καλύτερες υλικές και κοινωνικές συνθήκες καθώς και για να βελτιώσουν το προσδόκιμο τω ίδιων και των μελών των οικογενειών τους. (<http://www.redcross.org.uk/What-we-do/Teaching-resources/Teaching-packages/Positive-Images/~media/BritishRedCross/Documents/What%20we%20do/Teaching%20resources/Teaching%20packages/Positive%20images/Greek/PDF/Definitions.pdf>)

Πρόσφυγας: πρόσφυγας είναι αυτός που δεν έχει άλλη επιλογή από το να φύγει από την πατρίδα του. Ο όρος πρόσφυγας αναφέρεται σε άτομο, το οποίο βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του και έχει «δικαιολογημένο φόβο καταδίωξης εξαιτίας της φυλής του, της θρησκείας, της εθνικότητας, της συμμετοχής του σε συγκεκριμένη ομάδα ή των πολιτικών του πεποιθήσεων» (ορισμός της σύμβασης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων) και γι' αυτό το λόγο δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει στην χώρα καταγωγής του. 2. Πρόσφυγας είναι το άτομο το οποίο δικαιούται προστασία των Ηνωμένων Εθνών-Ύπατη Αρμοστεία, καθώς πληροί τις προϋποθέσεις του ψηφίσματος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, ανεξάρτητα από το αν ή δεν βρίσκεται σε μια χώρα που είναι μέλος της Σύμβασης ή του πρωτοκόλλου περί του καθεστώτος του πρόσφυγα 1951 και 1967 αντίστοιχα ή από το αν ή δεν έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας από τη χώρα φιλοξενίας. (<http://www.amnesty.org.gr/refugeesfaq>)

Διπλωματικό άσυλο: είναι το άσυλο που χορηγούν τα Κράτη πέρα από τα χωρικά όρια, σε μέρη που τους έχει δοθεί η αρμοδιότητα να παρέχουν ασφάλεια. Το διπλωματικό άσυλο μπορεί να δοθεί σε διπλωματικές αποστολές και στην παραμονή επικεφαλής διπλωματικών αποστολών σε πλοία πολεμικού ναυτικού ή αεροσκάφη αλλά όχι στις εγκαταστάσεις διεθνών οργανισμών, ούτε σε προξενεία.

Εδαφικό άσυλο: είναι η προστασία που παρέχει ένα κράτος σε έναν αλλοδαπό στο έδαφός τους και το οποίο αντιτίθεται στις αντιδράσεις του κράτους προέλευσης των προσώπων αυτών. Ηγείται της απόλαυσης συγκεκριμένων διεθνώς αναγνωρισμένων δικαιωμάτων.

Αιτούντες άσυλο: άτομα που ζητούν να επιτραπεί η είσοδός τους σε μια χώρα ως πρόσφυγες και βρίσκονται σε αναμονή της απόφασης της αίτησής τους για να αποκτήσουν το καθεστώς του πρόσφυγα από τις σχετικές διεθνείς και εθνικές οδηγίες. Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης πρέπει να αποχωρήσουν από την χώρα και ίσως να απελαθούν καθώς βρίσκονται υπό παράνομο καθεστώς, εκτός και αν η άδεια παραμονής τους έχει δοθεί για ανθρωπιστικούς ή άλλους σχετικούς λόγους.

Το δημογραφικό λεξικό που εκδόθηκε από τη Διεθνή Ένωση για την επιστημονική μελέτη του πληθυσμού διακρίνει την εξωτερική/ διεθνή μετανάστευση σε: αποδημία ή εκροή μεταναστών ή μετανάστευση προς τη χώρα προέλευσης (emigration), δηλαδή η μετακίνηση ατόμων ή ομάδων προς την αλλοδαπή και μετανάστευση προς τη χώρα υποδοχής ή εισροή ή είσοδο μεταναστών (immigration), δηλαδή άφιξη ατόμων ή ομάδων από την αλλοδαπή για εγκατάσταση στη χώρα, η οποία αποκαλείται *εισροή ή είσοδος μεταναστών* όταν αφορά αλλοδαπούς, *παλιννόστηση* όταν είναι υπήκοοι της χώρας ή ομογενείς, οι οποίοι με τη θέληση τους επιστρέφουν στη χώρα καταγωγής τους και *επαναπατριsmός* όταν τη μετακίνηση πραγματοποιεί η δημόσια εξουσία. Η εισροή μεταναστών (immigration) συχνά αποκαλείται στην επιστημονική βιβλιογραφία μετανάστευση (migration).

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία *αλλοδαπός* είναι το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή πρόσωπο που δεν έχει ιθαγένεια. *Ημεδαπός* (ή γηγενής) είναι όποιος έχει την ελληνική ιθαγένεια, ο πολίτης την Ελλάδας που δεν έχει μεταναστεύσει. Οι όροι αλλοδαποί και μετανάστες δεν συμπίπτουν πάντοτε. Ένα άτομο μπορεί να είναι μετανάστης χωρίς να είναι αλλοδαπός (π.χ. παλιννοστούντες) ή να είναι αλλοδαπός χωρίς να είναι μετανάστης (π.χ. παιδιά των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη χώρα υποδοχής χωρίς να έχουν αποκτήσει την αντίστοιχη ιθαγένεια)

Χώρα προέλευσης: είναι η χώρα από την οποία προέρχονται τα μεταναστευτικά ρεύματα (νόμιμα ή παράνομα)

Χώρα διέλευσης: είναι η χώρα διέλευσης των μεταναστευτικών ρευμάτων (νόμιμων ή παράνομων). Δηλαδή οποιαδήποτε χώρα από την οποία ένα άτομο περνά για να φτάσει σε μια άλλη χώρα.

Χώρα υποδοχής: είναι η χώρα η οποία έχει συμφωνήσει στην εισδοχή ενός συγκεκριμένου αριθμού προσφύγων και μεταναστών σε ετήσια βάση. Σε περιπτώσεις επαναπατρισμού δύναται να είναι και η χώρα προέλευσης.

Οικογενειακή Επανένωση: η είσοδος και η διαμονή στη Χώρα των μελών της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα, προκειμένου να διατηρηθεί η ενότητα της οικογένειάς του, ασχέτως εάν οι οικογενειακοί δεσμοί δημιουργήθηκαν πριν ή μετά την είσοδό του.

Κέντρο Φιλοξενίας: είναι κάθε χώρος ο οποίος, κατά τις κείμενες διατάξεις, χρησιμοποιείται για την ομαδική φιλοξενία των αιτούντων, εξαιρουμένων των χώρων κράτησης.

Υπηρεσία Ασύλου: Η Υπηρεσία Ασύλου θεσπίστηκε με τον νόμο 3907/2011 και αποτελεί την πρώτη αυτόνομη δομή της χώρας που ασχολείται με την εξέταση των αιτημάτων ασύλου, και ευρύτερα διεθνούς προστασίας.

Κράτηση: είναι ο περιορισμός σε ειδικό χώρο, κατά τις κείμενες διατάξεις, με αποτέλεσμα τη στέρηση της ελευθερίας κυκλοφορίας αυτού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που μπορούν να οδηγήσουν ένα παιδί να φύγει από τη χώρα καταγωγής του αναζητώντας προστασία και μέλλον σε μια άλλη. Κυριότεροι λόγοι είναι οι συνεχείς πόλεμοι, οι εμφύλιες συρράξεις, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, η διάλυση της οικογένειας είτε λόγο θανάτου ή φυγής των γονέων, η εκμετάλλευση, η βίαιη στρατολόγηση τους, η επιθυμία για μια καλύτερη ζωή.

Είναι προφανές πως τα ανήλικα άτομα χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και φροντίδας ανεξάρτητα αν πρόκειται για παιδιά πρόσφυγες ή όχι. Η χώρα μας ως κράτος υποδοχής ασυνόδευτων παιδιών- ανήλικων προσφύγων δεν καλύπτει τις ανάγκες αυτών των παιδιών και δεν διασφαλίζει τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, όπως είναι το δικαίωμα στη ζωή, στην επιβίωση, στην ανάπτυξη χωρίς διακρίσεις. Το κράτος δείχνει αδυναμία να ανταποκριθεί στις ανθρωπιστικές του υποχρεώσεις απέναντι στα συγκεκριμένα άτομα. Η στέγαση των ασυνόδευτων παιδιών σε ειδικούς ξενώνες φιλοξενίας είναι περιορισμένοι και ελλειμματική. Τα ασυνόδευτα παιδιά αντιμετωπίζονται από τις αστυνομικές αρχές ως παραβάτες τις μεταναστευτικής νομοθεσίας, και για αυτό το λόγο κρατούνται μεγάλα χρονικά διαστήματα σε ακατάλληλες συνθήκες, και όχι ως παιδιά με συγκεκριμένα δικαιώματα και ανάγκες λόγω της ηλικίας τους και της κατάστασής τους. Τα περισσότερα από τα ασυνόδευτα παιδιά πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης, κακοποίησης κυκλωμάτων εμπορίας ανηλίκων, παράνομης εργασίας και διακίνησης, ενώ λόγοι που τα ωθούν να μεταναστεύσουν είναι κατά κύριο λόγο, οι πόλεμοι η φτώχεια και η ορφάνια. (<http://www.amnesty.org.gr/refugeesfaq>)

Ανά τον κόσμο υπάρχει ένα μεγάλο αλλά άγνωστο ποσοστό ασυνόδευτων παιδιών. Αποτελούν μια ειδική ευάλωτη κατηγορία μεταναστών και αιτούντων ασύλου λόγω της ηλικίας τους, του πρώιμου αποχωρισμού τους από τους γονείς ή τους φροντιστές τους και των τωρινών συνθηκών διαβίωσης τους. Η ζωή τους χαράσσεται από συναισθηματικές απώλειες, απώλεια της αίσθησης της ασφάλειας και υποστήριξης καθώς και απώλεια των προτύπων της οικογένειας. Η κατανόηση των αναγκών των ασυνόδευτων παιδιών μπορεί να ωφεληθεί από μια αναπτυξιακή προσέγγιση, η οποία αναγνωρίζει ότι η ωριμότητα μπορεί συχνά να οδηγήσει στην ίαση καθώς επίσης και στην ανάγκη για ιατρικές παρεμβάσεις. Μια τέτοια

προσέγγιση επίσης ενσωματώνει ένα μοντέλο κινδύνου- ανθεκτικότητας για να κατανοήσει τη διαδικασία που οδηγεί στην ψυχοπαθολογία. Τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας που επιτρέπουν σε αυτούς τους νέους να επιβιώσουν από τους στρεσογόνους παράγοντες της μετανάστευσης είναι πιθανόν εν μέρει προστατευτικά κατά της ανάπτυξης σοβαρής διαταραχής μετά-τραυματικού άγχους. Σε γενικές γραμμές τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ευάλωτα σε αντικοινωνικές πορείες της ζωής, όπως η πορνεία στα κορίτσια και τα ναρκωτικά και η βία στα αγόρια. Αυτό σημαίνει πως η αντοχή των παιδιών αυτών στις δυσμενείς καταστάσεις που αντιμετώπισαν, έρχεται με μια «τιμή», επειδή τα παιδιά αυτά διατήρησαν σημεία ενεργοποίησης για δυσλειτουργίες, οι οποίες ενεργοποιούνται από ξαφνικές αλλαγές στο περιβάλλον ή στρεσογόνους παράγοντες στις ζωές τους, και ως εκ τούτου έχει ως αποτέλεσμα την ψυχιατρική νοσηρότητα. Οι παρεμβάσεις που γίνονται για τα ασυνόδευτα παιδιά χρειάζεται να είναι πολύ-τροπικές και πολιτισμικά ευαίσθητες. Τέτοιες προσεγγίσεις χρειάζεται να βασίζονται σε ένα ψυχολογικά ενημερωμένο νομικό πλαίσιο που θα αναγνωρίζει πως η συγκεκριμένη ομάδα παιδιών δεν ταιριάζει με παραδοσιακές παραμέτρους για τους πρόσφυγες ή για τους νέους που βρίσκονται σε φροντίδα. Αυτά τα παιδιά χρειάζεται να μελετηθούν και να κατανοηθούν περισσότερο σαν ομάδα

Τα ασυνόδευτα παιδιά (πρόσφυγες), είναι παιδιά που έχουν χωριστεί από τους γονείς και τους συγγενείς τους και δεν περιθάλπονται από κάποιο ενήλικο που είναι υπεύθυνος γι' αυτό βάση νόμου. Σε πληθυσμό υπό την ευθύνη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες σχεδόν το 44% είναι ηλικίας κάτω των 18 ετών και το 10% είναι κάτω των 5 ετών. Στην Ευρώπη 13.840 αφίξεις ασυνόδευτων παιδιών περιγράφονται για το 2006. Τα παιδιά αυτά είναι δύσκολο να εντοπιστούν επειδή συχνά κρύβονται εντός του πληθυσμού παιδιών και προσφύγων. Τα ιατρικά και νομικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν τα ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρίς την οικογένειά τους, είναι πιθανόν ευρύτερο πρόβλημα απ' ό,τι είχε εκτιμηθεί προηγουμένως. Η Isle Derluyn (2009) και οι συνάδελφοί της ανέφεραν πρόσφατα, σχετικά με την κατάσταση με την κατάσταση μιας ιδιαίτερα ευάλωτης ομάδας ασυνόδευτων παιδιών στο Βέλγιο. Σε ένα μεγάλο δείγμα από παιδιά μετανάστες, οι ερευνητές ανακάλυψαν πως το 58% ήταν ασυνόδευτα παιδιά. Αυτά τα παιδιά σαν κομμάτι της μεταναστευτικής ομάδας είχαν μεγαλύτερη έκθεση σε τραυματικές εμπειρίες, χειρότερα συμπτώματα μετατραυματικού στρες και υψηλότερα επίπεδα προβλημάτων με τους συνομηλικούς σε σύγκριση με ένα πληθυσμό ελέγχου μη μεταναστών νέων. Σε ένα μεταγενέστερο έγγραφο η Isle Derluyn (2009) και ο Eric

Broekaert(2009) υποστήριξαν ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή στα ασυνόδευτα παιδιά. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η ψυχολογική πλευρά, όσον αφορά κυρίως τα παιδιά, θα πρέπει να καταστεί κεντρικό πριν ληφθεί υπ' όψιν, η οποία περιλαμβάνει αποκλειστικά τον ορισμό αυτών των νέων ως πρόσφυγες ή αλλοδαπούς. Με την εφαρμογή αυτής της αλλαγής των απόψεων, τα ασυνόδευτα παιδιά θα έχουν την ίδια πρόσβαση στην φροντίδα όπως οι γηγενείς νέοι. Τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν διαφορετική εθνική καταγωγή, χώρες προέλευσης και κίνητρα για να εγκαταλείψουν τις χώρες καταγωγής τους. Η περιορισμένη έρευνα για τα ψυχικά θέματα υγείας σε αυτό το πληθυσμό έχει επικεντρωθεί στην εκτίμηση των συμπτωμάτων μετατραυματικού στρες, διαταραχής και σε άλλα θέματα που σχετίζονται με τραύματα. Οι περισσότερες μελέτες δείχνουν ότι τα ασυνόδευτα παιδιά υποφέρουν από ψυχιατρικές διαταραχές σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι ο μέσος όρος ηλικίας της ανάλογης ομάδας πληθυσμού και ότι το γυναικείο φύλο και η ηλικία αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που συμβάλουν στην παθογένεση της διαταραχής του μετατραυματικού στρες. Παρ' όλες τις διαφορές ανάμεσα στα ασυνόδευτα παιδιά, έχουν επίσης στοιχεία που τους κάνουν μια συνεκτική ομάδα. Στερούνται κοινωνικές σχέσεις και ένα οικογενειακό σύστημα σε μια κρίσιμη περίοδο ανάπτυξης, έχουν αγωνιστεί ενάντια σε πολλές προκλήσεις για να φτάσουν σε μια χώρα ασύλου και έπρεπε να ξεπεράσουν τα εμπόδια των πολιτισμικών διαφορών. Δυστυχώς σε μερικές χώρες τα ασυνόδευτα παιδιά δεν έχουν πλήρη πρόσβαση στα συστήματα λόγω των διασυνδέσεων μεταξύ των θεσμικών πλαισίων. (Julia Huemmer, Niranjana Karnik Hans Steiner, 2009)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε σε επίσημα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα. Τα περισσότερα στατιστικά που διατίθενται για τα ασυνόδευτα παιδιά προέρχονται από το Ε.Κ.Κ.Α. Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τη χρονική διάρκεια 12/03/2012-31/12/2012 στο σύνολό τους οι αιτήσεις για στέγη από την υπηρεσία έφτασαν τις 2264. Από αυτές το 73,37% έγιναν από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, 23,54% από τις αρχές και 3% από άλλους φορείς, κυρίως νοσοκομεία. Από τις 2264 αιτήσεις 822 από αυτές έγιναν από ασυνόδευτους ανήλικους κυρίως τους μήνες Ιούλιο, Οκτώβριο και Νοέμβριο κυρίως λόγω αστυνομικής επιχείρησης στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία. Τα αγόρια αποτελούσαν το 94,65% και τα κορίτσια το 5,35% ενώ το 4,14% των ανήλικων ήταν ‘έως 12 ετών. Το 58,76% των ασυνόδευτων προέρχονταν από το Αφγανιστάν, το 9,98% από το Πακιστάν και το 6,5% από τη Συρία. Σχεδόν το σύνολο των παιδιών τοποθετήθηκε σε κάποια δομή φιλοξενίας αλλά μόνο το 73,92% εισήχθη τελικά καθώς κάποια από αυτά δεν εμφανίστηκαν στη συνοδεία ή δεν δέχθηκαν την τοποθέτηση καθώς ήθελαν να στεγαστούν μόνο στην Αθήνα ή το αίτημα ακυρώθηκε από τον φορέα παραπομπής. Το 61,44% παραπέμφθηκε από τις Αρχές και το 36,98% από ΜΚΟ. Το 2012 ο μέσος όρος αναμονής για εξεύρεση θέσης σε ξενώνα από τη στιγμή παραπομπής στο ΕΚΚΑ ήταν 15 μέρες ενώ άλλες τόσες χρειάζονταν από την έκδοση του σχετικού εγγράφου της υπηρεσίας μέχρι την τοποθέτησή τους στον ξενώνα. Η συνοδεία γίνονταν συνήθως από την αστυνομία ή τη Μετάδραση. Το μήνα που μεσολαβούσε μέχρι να τοποθετηθούν σε ξενώνα τα παιδιά ήταν είτε υπό ‘κράτηση’ είτε ζούσαν σε επισφαλείς συνθήκες. Ο μέσος όρος διαμονής των ασυνόδευτων στις δομές φιλοξενίας ήταν 49 μέρες.

Πηγή: http://www.ekka.org.gr/portal_docs/announcement/245.pdf

Έτος 2013

Συνεχίζοντας στο έτος 2013 παρατηρούμε αρκετές αλλαγές. Τα αιτήματα έφτασαν τον αριθμό 3220 σημαντική αύξηση σε σχέση με τα 2264 αιτήματα του 2012. Το 50,22% των αιτημάτων έφτασε στο ΕΚΚΑ από ΜΚΟ και το 49,53% από τις Αρχές και τους Δημόσιους Φορείς. Επίσης η Υπηρεσία Ασύλου, αν και λειτούργησε

μόνο για έξι μήνες εντός του 2013, έχει κάνει το 25,78% των παραπομπών. Σε σχέση με τους ασυνόδευτους ανήλικους τα αιτήματα αυξήθηκαν σε 1150. Στο 95,65% πρόκειται για αγόρια και 4,35% (50 αιτήματα) για κορίτσια. Στο 2,96% (34 αιτήματα) έχουμε ανήλικα παιδιά κάτω των 12 ετών. Οι παραπομπές των ασυνόδευτων έγιναν στο 36,61% από ΜΚΟ, στο 39,13% από την αστυνομία και το 8,96% από την Υπηρεσία Ασύλου. Τα παιδιά τοποθετήθηκαν στο σύνολό τους σε δομές αλλά εισήχθη μόνο το 62,66% και δεν εισήχθη το 37,34%. Βλέπουμε και αύξηση του ποσοστού των ασυνόδευτων από την Συρία σε 9,39% του συνόλου σε σχέση με το 6,5% το 2012. Το 2013 βλέπουμε μείωση του χρόνου αναμονής για εύρεση δομής φιλοξενίας σε 13 μέρες και μείωση σε 12 μέρες μέχρι να φτάσει ο ασυνόδευτος στη δομή. Έχουμε δηλαδή ένα σύνολο 25 ημερών αναμονής σημαντική μείωση μπροστά στις 30 του έτους 2012. Οι ανήλικοι συνέχιζαν και το 2013 να βρίσκονται υπό ‘κράτηση’ ή να ζουν σε επισφαλείς συνθήκες κατά το χρόνο αναμονής. Επίσης το 2013 αυξήθηκε ο μέσος χρόνος διαμονής των ασυνόδευτων στις δομές σε 60 μέρες έναντι των 49 το 2012.

Πηγή: http://www.ekka.org.gr/portal_docs/forceaccount/picture/24_1068.pdf

Έτος 2014

Μέσα από την έκθεση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης για το 2014 βλέπουμε ότι τα αιτήματα για στέγαση ήταν 4296 δηλαδή περίπου 25% περισσότερα από το 2013. Από αυτά ικανοποιήθηκε το 86,16% σημειώνοντας αύξηση 13,12% σε σχέση με το 2013. Το 27,24% των αιτημάτων έφτασε από ΜΚΟ και το 72,76% από τις Αρχές και από Δημόσιους Φορείς. Όσον αφορά τους ασυνόδευτους ανήλικους τα αιτήματα για στέγαση έφτασαν τα 2390 υπερδιπλάσιος αριθμός από τα αιτήματα του 2013 και σχεδόν τριπλάσιος από αυτά του 2012. Αυτός ο αριθμός αιτημάτων είχε ως αποτέλεσμα να μη βρεθεί δομή φιλοξενίας για 55 ασυνόδευτους ανήλικους οι οποίοι και ενηλικιώθηκαν ενώ βρίσκονταν σε προστατευτική φύλαξη. Το 97,70% των ασυνόδευτων τοποθετήθηκαν αλλά εισήχθη σε δομές μόνο το 78,20%. Το 96,28 των αιτημάτων αφορά αγόρια, το 3,72% κορίτσια και το 3,81% αφορούσε ανήλικους κάτω των 12 ετών. Ως προς την υπηκοότητα το 60% των ασυνόδευτων ανήλικων προέρχεται από το Αφγανιστάν, το 12,76% από τη Συρία, το 8,24% από την Αίγυπτο, το 3,93% από το Πακιστάν και το 2,97% από το

Ιράκ. Παρατηρείται αύξηση των ασυνόδευτων που προέρχονται από το Αφγανιστάν σε σχέση με το 2013 και αύξηση στο πληθυσμό των Αιγυπτίων στο 7,63%. Επίσης βλέπουμε μια ραγδαία αύξηση στο χρόνο αναμονής για εξεύρεση θέσης σε ξενώνα, λαμβάνοντας υπόψη την αύξηση των αιτημάτων, έχει ανέβει στις 37 ημέρες σε σχέση με τις 25 ημέρες αναμονής το έτος 2013. Κατά τον χρόνο αναμονής τα παιδιά συνεχίζουν είτε να είναι υπό 'κράτηση' είτε να ζουν σε επισφαλείς συνθήκες. Τέλος ο μέσος όρος ημερών που διέμεναν τα ασυνόδευτα ανήλικα στις δομές φιλοξενίας ήταν 51 ημέρες για το έτος 2014 γεγονός που οφείλεται κυρίως στις «άτυπες φυγές» των ανηλίκων.

Πηγή: http://www.ekka.org.gr/portal_docs/forceaccount/picture/24_1068.pdf

Έτος 2015

Σχετικά με το έτος 2015 τα στατιστικά στοιχεία που βρέθηκαν αφορούν μόνο το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Σε αυτό το τρίμηνο φαίνεται ότι οι αιτήσεις για στέγαση (1183) έχουν μειωθεί σε σχέση με αυτές του τελευταίου τριμήνου του 2014(1133). Σε αντίθεση με το σύνολο οι αιτήσεις των ασυνόδευτων παιδιών αυξάνονται σε 837 έναντι των 726 στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2014. Πρόκειται για τον υψηλότερο αριθμό που δέχτηκε η υπηρεσία σε τρίμηνο. Από αυτά τα παιδιά το 96% είναι αγόρια και το 4% κορίτσια από τα οποία το 94,15% είναι άνω των 12 ετών και το 5,85% κάτω των 12 ετών. Όσον αφορά την υπηκοότητα βλέπουμε τον μεγαλύτερο πληθυσμό από Σύριους 35,6%, Αφγανιστάν 27,72% και Σερβία 15,65%. Σε δομές φιλοξενίας τοποθετήθηκαν και τα 837 παιδιά αλλά εισήχθη μόνο το 84,95% (711).

Πηγή: http://www.ekka.org.gr/portal_docs/announcement/368.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο νομοθετικό πλαίσιο που υπερασπίζει τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών χωρίς οικογένεια στην Ελλάδα. Ξεκινώντας θα αναφερθούμε περιληπτικά στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Το 1989, η παγκόσμια κοινότητα υποσχέθηκε σε όλα τα παιδιά τα ίδια δικαιώματα, με την υιοθέτηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Αυτά τα δικαιώματα βασίζονται στην αδιαπραγμάτευτη ανάγκη που έχει κάθε παιδί να επιβιώσει και να ενηλικιωθεί αναπτύσσοντας πλήρως τις δυνατότητές του, ανεξάρτητα από την καταγωγή και την κοινωνική τάξη στην οποία ανήκει.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση κάθε παιδί έχει:

- Το δικαίωμα σε μια παιδική ηλικία.
- Το δικαίωμα στη μόρφωση.
- Το δικαίωμα στην υγεία.
- Το δικαίωμα σε δίκαιη μεταχείριση.
- Το δικαίωμα να ακούγεται η φωνή του.

Κάθε μέρα τα δικαιώματα αυτά καταπατώνται. Εκατομμύρια παιδιά πεθαίνουν από ασθένειες που προλαμβάνονται. Εκατομμύρια δεν πηγαίνουν στο σχολείο, δεν έχουν τροφή, στέγη και καθαρό νερό. Τα παιδιά υφίστανται βία, κακοποίηση και διακρίσεις και δεν ακούγεται η φωνή τους. Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό. Η Σύμβαση αποτελεί το πλέον ολοκληρωμένο σύνολο δικαιωμάτων των παιδιών που δημιουργήθηκε ποτέ και είναι η πιο ευρέως κυρωμένη διεθνής συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ιστορία.

Πηγή: <http://www.unicef.gr/>

Το Νοέμβριο του 2010 υιοθετήθηκε στην Ελλάδα το Προεδρικό Διάταγμα **Π/Δ 114/2010** με το οποίο ρυθμίστηκε η μεταβατική διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα. Αυτό το διάταγμα αντικατέστησε το **Π/Δ 90/2008** και κατήργησε το **Π/Δ 81/2009** που είχε δεχθεί κριτική τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από την Ύπατη Αρμοστεία και άλλους ευρωπαϊκούς φορείς, όσον αφορά τη συμφωνία του με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Σε συνέχεια αυτού, η Ύπατη Αρμοστεία είχε αποφασίσει να μη συμμετέχει στα γνωμοδοτικά όργανα στη διαδικασία του ασύλου, όπως αυτά είχαν θεσπισθεί με το ΠΔ 81/2009.

4.1 Ισχύουσα Νομοθεσία

Το ισχύον νομικό πλαίσιο για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών στην Ελλάδα αναφέρει ότι η χώρα υποχρεούται να φιλοξενεί τους ανήλικους σε κατάλληλες δομές, να τους παρέχει ιατροφαρμακευτική και ψυχοκοινωνική φροντίδα, να τους ενημερώνει για τα δικαιώματά τους και να διορίζει επίτροπο. Επίσης να διενεργεί διαδικασίες για πιστοποίηση ανηλικότητας και οικογενειακή επανένωση-μετεγκατάσταση. Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφέρουμε κάποιους ισχύοντες νόμους που προστατεύουν το συμφέρον των ασυνόδευτων παιδιών.

Όσον αφορά το καθεστώς του πρόσφυγα με τις διατάξεις του Π.Δ 114/2010 και του Π.Δ 113/2013 καθιερώθηκε η ενιαία διαδικασία αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του δικαιούχου επικουρικής προστασίας, σε συμμόρφωση προς την οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου «σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν ή ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα». Ειδικότερα:

Άρθρο 12 (Άρθρο 17 Οδηγίας) Αιτήσεις ασυνόδευτων ανήλικων

1. Οι αρμόδιες αρχές, όταν υποβάλλεται αίτηση από ασυνόδευτους ανήλικους, ενεργούν σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 19 του π.δ.220/2007, για το διορισμό επιτρόπου του ανηλίκου. Στον επίτροπο ή στον ασκούντα τη σχετική πράξη επιτροπείας παρέχεται η ευκαιρία να ενημερώνει τον ασυνόδευτο ανήλικο, για τη σημασία και τις πιθανές συνέπειες της προσωπικής συνέντευξης, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να προετοιμασθεί για την προσωπική συνέντευξη. Ο επίτροπος ή ο ασκών τη σχετική πράξη επιτροπείας καλείται και δύναται να παρίσταται στην προσωπική συνέντευξη του ανηλίκου και να υποβάλει ερωτήσεις ή παρατηρήσεις προς διευκόλυνση της διαδικασίας.
2. Οι αιτήσεις που υποβάλλονται από ασυνόδευτους ανήλικους εξετάζονται σύμφωνα με την κανονική διαδικασία κατά προτεραιότητα.
3. Οι βαθμοφόροι που διεξάγουν προσωπικές συνεντεύξεις με ασυνόδευτο ανήλικο και εισηγούνται για την έκδοση της απόφασης επί της αίτησης διεθνούς προστασίας του πρέπει να διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις σχετικά με τις ειδικές ανάγκες των ανήλικων και διενεργούν με τέτοιο τρόπο την συνέντευξη, ώστε να είναι απόλυτα αντιληπτή από τον αιτούντα, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την παιδική του ηλικία.

4. Οι αρμόδιες αρχές εξέτασης μπορούν να χρησιμοποιούν ιατρικές εξετάσεις για τον προσδιορισμό της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται ιατρικές εξετάσεις, λαμβάνεται μέριμνα ώστε: α. οι ασυνόδευτοι ανήλικοι να ενημερώνονται, πριν από την εξέταση της αίτησης τους και σε γλώσσα την οποία κατανοούν, για τη δυνατότητα προσδιορισμού της ηλικίας με ιατρική εξέταση, για τη μέθοδο της εξέτασης, τις ενδεχόμενες συνέπειες των αποτελεσμάτων της ιατρικής εξέτασης στην εξέταση της αίτησης καθώς και τις συνέπειες της άρνησης του ασυνόδευτου ανηλίκου να υποβληθεί στην ιατρική εξέταση, β. οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ή οι επίτροποι τους να συναινούν στη διενέργεια εξέτασης για τον προσδιορισμό της ηλικίας των συγκεκριμένων ανηλίκων, γ. η απόφαση απόρριψης της αίτησης ασυνόδευτου ανηλίκου που αρνήθηκε να υποβληθεί σε αυτή την ιατρική εξέταση να μη βασίζεται μόνο στην άρνηση αυτή και δ. μέχρι την ολοκλήρωση της ιατρικής εξέτασης, το πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι είναι ανήλικο έχει ανάλογη μεταχείριση ως ανήλικο.

5. Εφόσον από τη διαδικασία για τον προσδιορισμό της ηλικίας δεν προκύψει με ασφάλεια ότι ο αιτών είναι ενήλικας, αυτός αντιμετωπίζεται ως ανήλικος.

6. Το γεγονός ότι ένας ασυνόδευτος ανήλικος έχει αρνηθεί να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση δεν εμποδίζει την Αποφαινόμενη Αρχή να λαμβάνει απόφαση επί της αιτήσεως.

7. Η διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση κατά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Πηγή: http://www.yptp.gr/images/stories/2011/PD114-2010_el.pdf

Άρθρο 11 (Άρθρο 17 Οδηγίας) Αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων

1. Οι αρμόδιες αρχές, όταν υποβάλλεται αίτηση από ασυνόδευτους ανήλικους, ενεργούν σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 19 του Π.Δ. 220/2007, για το διορισμό επιτρόπου του ανηλίκου. Στον επίτροπο ή στον ασκούντα τη σχετική πράξη επιτροπείας παρέχεται η ευκαιρία να ενημερώνει τον ασυνόδευτο ανήλικο για τη σημασία και τις πιθανές συνέπειες της προσωπικής συνέντευξης, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να προετοιμασθεί για αυτή. Ο επίτροπος ή ο ασκών τη σχετική πράξη επιτροπείας καλείται και δύναται να παρίσταται στην προσωπική

συνέντευξη του ανηλίκου και να υποβάλλει ερωτήσεις ή παρατηρήσεις προς διευκόλυνση της διαδικασίας.

2. Οι χειριστές που διεξάγουν προσωπικές συνεντεύξεις με ασυνόδευτο ανήλικο πρέπει να διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις σχετικά με τις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων και να διενεργούν με τέτοιο τρόπο την συνέντευξη, ώστε να είναι απόλυτα αντιληπτή από τον αιτούντα, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την ηλικία του.

3. Οι Αρμόδιες Αρχές Εξέτασης μπορούν να χρησιμοποιούν ιατρικές εξετάσεις για τον προσδιορισμό της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται ιατρικές εξετάσεις, λαμβάνεται μέριμνα ώστε: α. οι ασυνόδευτοι ανήλικοι να ενημερώνονται, πριν από την εξέταση της αίτησής τους και σε γλώσσα την οποία κατανοούν, για τη δυνατότητα προσδιορισμού της ηλικίας τους με ιατρική εξέταση, για τη μέθοδο της εξέτασης, τις ενδεχόμενες συνέπειες των αποτελεσμάτων της ιατρικής εξέτασης στην εξέταση της αίτησης καθώς και τις συνέπειες της άρνησής τους να υποβληθούν στην ιατρική εξέταση, β. οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ή οι επίτροποί τους να συναινούν στη διενέργεια εξέτασης για τον προσδιορισμό της ηλικίας των συγκεκριμένων ανηλίκων, γ. η απόφαση απόρριψης της αίτησης ασυνόδευτου ανηλίκου που αρνήθηκε να υποβληθεί σε αυτή την ιατρική εξέταση να μη βασίζεται μόνο στην άρνηση αυτή και δ. μέχρι την ολοκλήρωση της ιατρικής εξέτασης, το πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι είναι ανήλικο να έχει ανάλογη μεταχείριση ως ανήλικο.

4. Εφόσον από τη διαδικασία για τον προσδιορισμό της ηλικίας δεν προκύψει με ασφάλεια ότι ο αιτών είναι ενήλικος, αυτός αντιμετωπίζεται ως ανήλικος.

5. Το γεγονός ότι ένας ασυνόδευτος ανήλικος έχει αρνηθεί να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση δεν εμποδίζει την Αποφαινόμενη Αρχή να λαμβάνει απόφαση επί της αίτησης.

6. Αιτήσεις διεθνούς προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων εξετάζονται πάντοτε με την κανονική διαδικασία.

7. Η διασφάλιση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση κατά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Πηγή: http://www.firstreception.gov.gr/PRIImages/EditorImages/p.d._113_2013.pdf

4.1.2 Πρώτη Υποδοχή-Δομές Φιλοξενίας

Όσον αφορά την πρώτη υποδοχή το παρακάτω προεδρικό διάταγμα ορίζει ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ως ευάλωτη ομάδα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με ειδική μεταχείριση. Επίσης αναφέρει ότι θα πρέπει να διαμένουν σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας ή με συγγενικό πρόσωπο, να μην χωρίζονται από τα αδέρφια τους και το προσωπικό που δουλεύει μαζί τους να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο.

Π.Δ 220/2007

Άρθρο 17 (Άρθρο 17 Οδηγίας 2003/9/EK)

Γενικά Κατά την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Β΄ περί των συνθηκών υποδοχής, οι αρμόδιες αρχές και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης φροντίζουν για την ειδική μεταχείριση των αιτούντων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, όπως οι ανήλικοι, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι ανάπηροι, οι ηλικιωμένοι, οι εγκυμονούσες, οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα παιδιά, καθώς και τα πρόσωπα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.

Άρθρο 19 (Άρθρο 19 Οδηγίας 2003/9/EK) Ασυνόδευτοι ανήλικοι

2. Οι αρμόδιες αρχές παραλαβής και εξέτασης της αίτησης ασύλου, όταν υποβάλλεται αίτηση από ασυνόδευτους ανήλικους, λαμβάνουν αμέσως τα παρακάτω μέτρα:

α. Διασφαλίζουν ότι οι ανάγκες στέγασης του παιδιού ικανοποιούνται με τη φιλοξενία του σε ενήλικους συγγενείς, σε ανάδοχο οικογένεια, σε Κέντρα Φιλοξενίας με ειδική υποδομή για ανήλικους ή σε άλλους χώρους φιλοξενίας κατάλληλους για ανήλικους και ότι η στέγαση του παιδιού το προστατεύει από τον κίνδυνο της εμπορίας ή εκμετάλλευσης.

β. Ενεργούν για την από κοινού στέγαση και συμβίωση των αδελφών, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία, την ωριμότητά και γενικά το συμφέρον κάθε ανηλίκου.

γ. Προσπαθούν να εντοπίσουν, το συντομότερο δυνατόν, τα μέλη της οικογένειάς του.

δ. Οι αλλαγές διαμονής ασυνόδευτων ανηλίκων πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο.

ε. Σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος να απειληθεί η ζωή ή η ακεραιότητα του ανηλίκου ή των στενών συγγενών του, ιδίως αν αυτοί διαμένουν στη χώρα καταγωγής, η συλλογή, επεξεργασία και διαβίβαση των πληροφοριών που αφορούν τα εν λόγω πρόσωπα γίνεται εμπιστευτικά, ώστε να μη διακυβεύεται η ασφάλειά τους.

3. Το προσωπικό που ασχολείται με υποθέσεις ασυνόδευτων ανηλίκων πρέπει να διαθέτει ή να λαμβάνει κατάλληλη κατάρτιση σχετικά με τις ανάγκες των ανηλίκων. Το προσωπικό αυτό έχει καθήκον εχεμύθειας για τα προσωπικά δεδομένα των οποίων λαμβάνει γνώση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή επ' ευκαιρία αυτών.

<http://gcr.gr/index.php/el/publications-media/legal-documents/item/155-B1-220-2007>

4.1.3 Ιατροφαρμακευτική-Ψυχοκοινωνική Φροντίδα

Από τη στιγμή που τα ασυνόδευτα παιδιά θα φτάσουν στα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής θα πρέπει άμεσα να τους παρασχεθεί ιατρική και φαρμακευτική φροντίδα αλλά και ψυχοκοινωνική στήριξη από τους κατάλληλους επιστήμονες.

Άρθρο 18 (Άρθρο 18 Οδηγίας 2003/9/EK) Ανήλικοι

1. Το αιώτερο συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των αρμόδιων αρχών κατά την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν τους ανήλικους αιτούντες.

2. Οι αρμόδιες αρχές υποδοχής και φιλοξενίας, εξασφαλίζουν την πρόσβαση σε μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας σε ανήλικους που είναι θύματα κάθε μορφής κακοποίησης, αμέλειας, εκμετάλλευσης, βασανιστηρίων ή σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ενόπλων συγκρούσεων και εξασφαλίζουν την παροχή σ' αυτούς της κατάλληλης ψυχολογικής φροντίδας και εξειδικευμένης θεραπείας, εφόσον τού το απαιτείται.

1.4 Κράτηση

Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να φιλοξενοούνται πάντα σε σωστές για εκείνα δομές φιλοξενίας. Εάν αυτό δεν είναι δυνατό και χρειαστεί να μείνουν υπό κράτηση θα πρέπει να είναι για περιορισμένο χρόνο και θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα να παίζουν και να πραγματοποιήσουν δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία τους.

N 3907/2011

Άρθρο 32 Κράτηση ανηλίκων και οικογενειών (Άρθρο 17 της Οδηγίας)

1. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και οι οικογένειες με ανήλικους κρατούνται, ως έσχατη λύση, μόνο εφόσον δεν μπορούν να εφαρμοσθούν για τον ίδιο σκοπό άλλα επαρκή αλλά λιγότερο επαχθή μέτρα και για το ελάχιστο απαιτούμενο χρονικό διάστημα.
2. Στις οικογένειες που κρατούνται σε αναμονή της απομάκρυνσής τους παρέχεται χωριστό κατάλυμα, με το οποίο εξασφαλίζεται επαρκής ιδιωτική ζωή.
3. Οι υπό κράτηση ανήλικοι έχουν τη δυνατότητα να ασχολούνται με δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, όπως δραστηριότητες παιχνιδιού και ψυχαγωγικές δραστηριότητες που αρμόζουν στην ηλικία τους και, ανάλογα με τη διάρκεια της παραμονής τους, έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, σύμφωνα με το άρθρο 72 του ν. 3386/ 2005.
4. Στους ασυνόδευτους ανήλικους παρέχεται κατά το δυνατόν κατάλυμα σε ιδρύματα τα οποία διαθέτουν προσωπικό και εγκαταστάσεις που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες προσώπων της ηλικίας τους.
5. Τα βέλτιστα συμφέροντα του παιδιού λαμβάνονται πρωτίστως υπόψη κατά την κράτηση ανηλίκων σε αναμονή απομάκρυνσης.

Πηγή: <http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2014/06/3907.pdf>

4.1.5 Πιστοποίηση Ανηλικότητας

Οι ενέργειες στις οποίες προβαίνουν οι αρχές κατά των εντοπισμό ασυνόδευτων ανηλίκων πρέπει πάντα να έχουν απώτερο σκοπό το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Γι' αυτό το λόγο είναι σημαντική η ταυτοποίηση της κατηγορίας-

ευαίσθητης ομάδας στην οποία ανήκει για να ακολουθηθούν τα ειδικότερα μέτρα για την προστασία του.

ΦΕΚ Β' 2745/29-10-2013

Πρόγραμμα ιατρικού ελέγχου, ψυχοκοινωνικής διάγνωσης και υποστήριξης και παραπομπής των εισερχομένων χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα υπηκόων τρίτων χωρών σε δομές πρώτης υποδοχής.

Άρθρο 6 Ανήλικοι και προσδιορισμός ηλικίας

1. Στους ανήλικους (έως 15 ετών) θα πραγματοποιείται, επιπροσθέτως της βασικής κλινικής εξέτασης, μέτρηση της περιμέτρου της κεφαλής (παιδιά < 5 ετών) και εκτίμηση του επιπέδου της σωματικής και νοητικής ανάπτυξης.
2. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για τους ασυνόδευτους ανηλικούς, ιδίως αν αυτοί δεν έχουν την ηλικία να κατανοήσουν.
3. Η διαπίστωση ανηλικότητας θα ολοκληρώνεται κατά τη διαδικασία πρώτης υποδοχής. Εάν υπάρξει ειδικώς αιτιολογημένη αμφιβολία ως προς την ηλικία ενός υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος ενδέχεται να είναι ανήλικος, τότε γίνεται προσδιορισμός ηλικίας από το κλιμάκιο ιατρικού ελέγχου και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, στο οποίο παραπέμπεται προς εξέταση ο υπήκοος τρίτης χώρας. Ο προσδιορισμός της ηλικίας διενεργείται με ευαισθησία προς το φύλο και τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.
4. Κατ' αρχήν θα πραγματοποιείται προσδιορισμός της ηλικίας με βάση τα μακροσκοπικά χαρακτηριστικά όπως το ύψος, το βάρος, το δείκτη μάζας σώματος, τη φωνή και την τριχοφυΐα, μετά από κλινική εξέταση από παιδίατρο, ο οποίος θα λαμβάνει υπόψη του τα σωματομετρικά δεδομένα. Η κλινική αυτή εξέταση πρέπει να διενεργείται με γνώμονα το σεβασμό της αξιοπρέπειας του προσώπου, και να λαμβάνει υπόψη αποκλίσεις και διαφοροποιήσεις που αφορούν πολιτισμικά και φυλετικά στοιχεία, καθώς και συνθήκες διαβίωσης που δύνανται να επηρεάσουν την ανάπτυξη του ατόμου. Ο παιδίατρος θα αιτιολογεί την τελική του γνωμάτευση με βάση τα στοιχεία της ανωτέρω κλινικής εξέτασης.
5. Σε περίπτωση αδυναμίας προσδιορισμού της ηλικίας μέσω των μακροσκοπικών χαρακτηριστικών, θα ακολουθεί αξιολόγηση από το ψυχολόγο και κοινωνικό λειτουργό του κλιμακίου, από τους οποίους θα εξετάζεται η γνωστική, η συμπεριφορική και η ψυχολογική

ανάπτυξη του ατόμου. Η έκθεση αιτιολόγησης του ψυχοκοινωνικού κλιμακίου θα κατατίθεται εγγράφως.

6. Όπου δεν υπάρχει παιδίατρος ή όταν το διεπιστημονικό προσωπικό αδυνατεί να καταλήξει σε ασφαλή συμπεράσματα, και μόνον ως έσχατη λύση, ο εξεταζόμενος θα παραπέμπεται σε δημόσιο νοσηλευτικό ίδρυμα για εξειδικευμένες εξετάσεις που θα εξηγούνται αναλυτικά στον ανήλικο ως προς τους σκοπούς και τα μέσα. Οι ιατρικές εξετάσεις για τον κατά προσέγγιση υπολογισμό της ηλικίας του ατόμου είναι οι εξής: προσδιορισμός της οστικής ηλικίας με ακτινογραφία αριστερού καρπού και άκρας χειρός, εξέταση οδοντοστοιχίας και πανοραμική ακτινογραφία δοντιών. Οι ακτινογραφίες πραγματοποιούνται σε δημόσια νοσηλευτικά ιδρύματα.

7. Οι γνωματεύσεις και τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων παραδίδονται στον επικεφαλής του κλιμακίου ιατρικού ελέγχου και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, ο οποίος και εισηγείται στον επικεφαλής του Κέντρου την επίσημη καταχώρηση της ηλικίας, αναφέροντας επίσης τους λόγους και τα στοιχεία που οδήγησαν στο σχετικό συμπέρασμα. Ως ημερομηνία γέννησης λογίζεται η ημέρα και ο μήνας κατά τον οποίο έγινε η καταγραφή στο Κέντρο ή τη Μονάδα Πρώτης Υποδοχής.

8. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας προσδιορισμού της ηλικίας, λαμβάνεται μέριμνα ώστε: α. να ενημερώνεται ο νόμιμος εκπρόσωπος του ανήλικου και να εξασφαλίζεται η παρουσία του ίδιου ή άλλου από αυτόν οριζόμενου προσώπου (το οποίο δεν πρέπει να είναι σε σύγκρουση συμφερόντων με τον ανήλικο, εξαιρουμένων ρητά όλων των άμεσα εμπλεκομένων στη διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας) σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, αν το κρίνει αναγκαίο, β. οι υποκείμενοι σε διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας να ενημερώνονται σε γλώσσα που κατανοούν για τη διαδικασία, τη συγκεκριμένη μέθοδο που θα ακολουθηθεί και τις ενδεχόμενες συνέπειες των αποτελεσμάτων και να τους δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχουν και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους σε κάθε στάδιο αυτής, γ. οι υποκείμενοι σε διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας να συναινούν στη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων για τον προσδιορισμό της ηλικίας, δ. μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας προσδιορισμού της ηλικίας, το πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι είναι ανήλικος να έχει ανάλογη μεταχείριση ως ανήλικος, ε. μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ο ενδιαφερόμενος να ενημερώνεται σε γλώσσα που κατανοεί για το περιεχόμενο της πράξης προσδιορισμού της ηλικίας, κατά της οποίας έχει δικαίωμα

προσφυγής, σύμφωνα με τον κώδικα διοικητικής διαδικασίας, η οποία υποβάλλεται στη Γραμματεία του ΚΕ.Π.Υ. εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση.

8. Το γεγονός ότι ο υποκείμενος σε διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας έχει αρνηθεί να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση δεν εμποδίζει την Υπηρεσία από την ολοκλήρωση των διαδικασιών πρώτης υποδοχής.

9. Σε κάθε περίπτωση, η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης και η διασφάλιση του βέλτιστου συμφέροντος του ανηλίκου αποτελούν πρωταρχική υποχρέωση κατά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

10. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προσδιορισμού της ηλικίας καθώς επίσης και σε περίπτωση αμφιβολιών μετά το πέρας αυτής υπάρχει τεκμήριο υπέρ της ανηλικότητας.

4.1.6 Επιτροπεία

Στην Ελλάδα προβλέπεται από το νόμο η ανάθεση επιτρόπου σε ασυνόδευτο παιδί. Ο επίτροπος πρέπει να διασφαλίζει ότι όλες οι αποφάσεις που αφορούν το παιδί θα πρέπει να βασίζονται στο βέλτιστο συμφέρον του και ότι το παιδί λαμβάνει τη σωστή φροντίδα, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στέγαση, εκμάθηση της γλώσσας η γλωσσική βοήθεια και εκπαίδευση.

Άρθρο 19 (Άρθρο 19 Οδηγίας 2003/9/ΕΚ) Ασυνόδευτοι ανήλικοι

1. Προκειμένου περί ασυνόδευτων ανηλίκων, οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν αμέσως τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία εκπροσώπησή τους. Προς τούτο οι αρμόδιες αρχές ενημερώνουν τον Εισαγγελέα Ανηλίκων και, όπου δεν υπάρχει, τον κατά τόπον αρμόδιο Εισαγγελέα Πρωτοδικών, ο οποίος ενεργεί ως προσωρινός επίτροπος και προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για το διορισμό επιτρόπου του ανηλίκου.

4.1.7 Άσυλο

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι έχουν τη δυνατότητα να κάνουν αίτηση για άσυλο. Στην δική τους περίπτωση αν δεν συνοδεύονται δηλαδή από κάποιον ενήλικο, σύμφωνα με την νομοθεσία θα πρέπει οι αρχές να ενημερώσουν άμεσα τον Εισαγγελέα. Ο Εισαγγελέας θα ορίσει έναν εκπρόσωπο (Επίτροπο) που θα έχει την ευθύνη και θα προασπίζει τα συμφέροντά τους. Αν είναι κάτω των 14 ετών την αίτηση διεθνούς προστασίας πρέπει να την υποβάλει ο εκπρόσωπος που έχει οριστεί. Αν είναι άνω των 14 ετών μπορεί ο ίδιος να υποβάλει την αίτησή του. Οι Αρχές θα πρέπει φροντίσουν για την προστασία και τη φιλοξενία τους σε κατάλληλο περιβάλλον για ανήλικους. Επίσης ο ασυνόδευτος ανήλικος, θα πρέπει να ενημερωθεί από τον εκπρόσωπό του για τη συνέντευξη. Ο εκπρόσωπός θα προσκληθεί και μπορεί να βρίσκεται με τον ασυνόδευτο ανήλικο στη συνέντευξη. Τόσο ο ανήλικος όσο και ο εκπρόσωπός του θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι ότι οι αρχές μπορεί να κάνουν ιατρικές εξετάσεις για να προσδιορίσουν την ηλικία του. Για τη διαδικασία αυτή πρέπει να συμφωνήσει ο ανήλικος ή ο εκπρόσωπός του. Στην περίπτωση ασύλου υπάρχει κενό για τους ασυνόδευτους μη αιτούντες άσυλο.

N.3907/2011

Άρθρο 20 Μη επαναπροώθηση, βέλτιστα συμφέροντα του παιδιού, οικογενειακή ζωή και κατάσταση της υγείας (Άρθρο 5 της Οδηγίας)

Οι αρμόδιες αρχές κατά την εφαρμογή του παρόντος Κεφαλαίου λαμβάνουν δεόντως υπόψη: α) το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, β) την οικογενειακή ζωή, γ) την κατάσταση της υγείας του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας και τηρούν την αρχή της μη επαναπροώθησης.

4.1.8 Οικογενειακή Επανάωση

Σύμφωνα με την Οδηγία 2003/86/EK του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 'η οικογενειακή επανάωση αποτελεί απαραίτητο μέσο προκειμένου να καταστεί δυνατός ο οικογενειακός βίος. Συμβάλλει στη δημιουργία κοινωνικοπολιτιστικής σταθερότητας που διευκολύνει την ενσωμάτωση των υπηκόων

τρίτων χωρών στα κράτη μέλη, γεγονός που επιτρέπει εξάλλου την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής που αποτελεί θεμελιώδη στόχο της Κοινότητας'. Όταν θα εξετάζεται το αίτημα για οικογενειακή επανένωση θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι λόγοι για τους οποίους ο αιτών εγκατέλειψε τη χώρα του. Σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 3 της οδηγίας εάν ο πρόσφυγας αιτών είναι ασυνόδευτος ανήλικος επιτρέπεται:

α) επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, για λόγους οικογενειακής επανένωσης, των εξ αίματος πρώτου βαθμού ανιόντων του, χωρίς να εφαρμόζουν τους οριζόμενους από το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο α) όρους·

β) μπορούν να επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, για λόγους οικογενειακής επανένωσης, του νόμιμου επιτρόπου του/της ή άλλου μέλους της οικογένειας, εφόσον ο πρόσφυγας δεν έχει εξ αίματος ανιόντες ή αυτοί δεν μπορούν να εντοπισθούν.

Πηγή: http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/odigia86_2003.pdf

4.1.9 Απομάκρυνση

Σε περίπτωση απομάκρυνσης του ασυνόδευτου ανήλικου από τη χώρα, θα πρέπει να εξακριβώνεται ότι ο ανήλικος επιστρέφει σε κάποιο οικογενειακό πρόσωπο ή κηδεμόνα και ότι μέχρι την απομάκρυνση του οι αρχές θα του φέρονται με τη φροντίδα που του αρμόζει ως μέλος ευάλωτης ομάδας.

Άρθρο 25 Επιστροφή και απομάκρυνση ασυνόδευτων ανηλίκων (Άρθρο 10 της Οδηγίας)

1. Πριν αποφασισθεί η έκδοση απόφασης επιστροφής ασυνόδευτου ανήλικου, και αφού ληφθούν υπόψη τα βέλτιστα συμφέροντά του, παρέχεται συνδρομή από κατάλληλους φορείς, άλλους από τις αρχές που διενεργούν την επιστροφή, οι οποίοι μνημονεύονται στις διατάξεις του άρθρου 19 του π.δ.220/2007 (ΦΕΚ 251 Α') και οι οποίες εφαρμόζονται αναλόγως.

2. Πριν απομακρυνθεί ασυνόδευτος ανήλικος από τη Χώρα, οι αρμόδιες αρχές εξακριβώνουν ότι αυτός θα επιστραφεί σε μέλος της οικογένειάς του, σε ορισθέντα κηδεμόνα ή σε κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής στο κράτος επιστροφής.

Πηγή: <http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2014/06/3907.pdf>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΟΜΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.

Στο πολυποίκιλο και πολύπλοκο αυτό φαινόμενο της μετακίνησης και εγκατάστασης ασυνόδευτων παιδιών, με το οποίο βρίσκεται αντιμέτωπη η Ελλάδα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι κοινωνικές υπηρεσίες. Δομές και υπηρεσίες που κύριος σκοπός τους είναι η διασφάλιση των βασικών αγαθών στα παιδιά αυτά αλλά και η προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους στην χώρα υποδοχής. Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται μερικές από αυτές τις οργανώσεις που ασχολούνται με το ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών, τις υπηρεσίες που προσφέρουν στα παιδιά αλλά και το σύστημα πρόνοιας της Ελλάδας σε συσχέτιση με την χρήση των υπηρεσιών από ασυνόδευτους ανήλικες.

5.1 Οργανώσεις προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα

Ο 21^{ος} αιώνας χαρακτηρίζεται από αναπόφευκτες μετακινήσεις πληθυσμών σε χώρες διαφορετικές από τον τόπο καταγωγής τους. Η διεθνής μετανάστευση δεν είναι απλά μια διαδικασία, αλλά αποτελεί ένα μόνιμο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο είναι πολυδιάστατο και συνυφασμένο με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες σε παγκόσμιο επίπεδο.

Έτσι, λοιπόν, σύμφωνα με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989), το θέμα της ειδικότερης προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο εμφανίζεται ως χωριστό ζήτημα στην ελληνική νομοθετική και προνοιακή πραγματικότητα, αφού εμφανίζονται στη χώρα μας ανήλικοι που δεν συνοδεύονται από ενήλικα.

Καθοριστική σημασία στην αναγνώριση της ανάγκης ειδικής αντιμετώπισης των παιδιών προσφύγων είχαν οι παρεμβάσεις Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που ασχολούνται με τα δικαιώματα των προσφύγων, με τα δικαιώματα του παιδιού ή εν γένει με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα διαβήματα της Έπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και τα πορίσματα του Συνηγόρου του Πολίτη. Κατά συνέπεια, λόγω της όξυνσης του φαινομένου αυτού αλλά και της αύξησης του αριθμού των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα, έχουν δημιουργηθεί φορείς και οργανώσεις

κυρίως στην Αθήνα, αλλά και σε άλλες περιοχές της χώρας που ασχολούνται με την συγκεκριμένη ευάλωτη ομάδα.

Πιο συγκεκριμένα, στη συνέχεια θα κάνουμε αναφορά σε μερικές από τις οργανώσεις και φορείς που υπάρχουν στην Αθήνα:

1. *Ξενώνας Άρσις:*

Ο ξενώνας δημιουργήθηκε το 2009 και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων και το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Πρόνοιας. Τα κτήρια και τους χώρους φιλοξενίας διέθεσε στην ΑΡΣΙΣ το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ο ξενώνας είναι δυναμικότητας 30 κλινών και βρίσκεται στην περιοχή της παλαιάς παιδόπολης του Δήμου Ωραιοκάστρου.

Η λειτουργία του ξενώνα συνδέεται με το δίκτυο δράσεων και παραπομπών που έχει οργανώσει η ΑΡΣΙΣ στη Θεσσαλονίκη για την ολοκληρωμένη υποστήριξη ασυνόδευτων αλλοδαπών ανηλίκων. Συνεργάτες της ΑΡΣΙΣ συναντούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους στους χώρους κράτησης των αστυνομικών Διευθύνσεων Θεσσαλονίκης και σε συνεργασία με τις αστυνομικές Διευθύνσεις άλλων περιφερειακών πόλεων επιλαμβάνονται όλων των διαδικασιών και νόμιμων ενεργειών προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των νέων, όπως προβλέπονται από τις διεθνείς συμβάσεις και την ελληνική νομοθεσία. Στόχος είναι η εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών που θεωρούνται απαραίτητες για την ασφαλή και αξιοπρεπή διαβίωση τους και η δημιουργία ευνοϊκών όρων για την προσαρμογή και ένταξη στην ελληνική πραγματικότητα με στόχο την αυτονομία. (<http://arsis.gr/xenonas-asinodefion-anilikon/>, 2016)

2. *Φιλανθρωπικός οργανισμός της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών «Αποστολή»*

Στόχος της ΜΚΟ «Αποστολή» είναι πέραν της δυναμικής δραστηριοποίησης στον τομέα της κοινωνικής φροντίδας και συνοχής, της υγείας, αλλά και του πολιτισμού, να επεκτείνει τις δραστηριότητές της στους τομείς του περιβάλλοντος και των νέων τεχνολογιών, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Οι διεθνείς της δράσεις και τα προγράμματα αναπτύσσονται σε συνεννόηση με τις κατά τόπους Μητροπόλεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας σε αναπτυσσόμενες χώρες με έμφαση την

Αφρική, τη Νοτιοανατολική Ασία, τα δυτικά Βαλκάνια, και τη Μέση Ανατολή, ενώ ετοιμάζεται να προωθήσει αντίστοιχες πρωτοβουλίες στη Λατινική Αμερική.

Στο πλαίσιο της δραστηριοποίησής της στους τομείς κοινωνικής συνοχής, φροντίδας και υγείας, του πολιτισμού, του περιβάλλοντος και των νέων τεχνολογιών μέσα από ένα ευρύ φάσμα ανθρωπιστικών και αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, η Μ.Κ.Ο Αποστολή ουσιαστικά καταγράφει και παρέχει αξιόπιστες και συνεχώς ενημερωμένες πληροφορίες για τις ανάγκες των Ιερών Μητροπόλεων στην Ελλάδα και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Υποβάλλει προγράμματα και προτάσεις σε εθνικούς, Ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς εκ μέρους της Εκκλησίας της Ελλάδος, ακόμη συντονίζει, διαχειρίζεται και υλοποιεί εγκεκριμένες δράσεις και προγράμματα, προσφέρει έκτακτη και μη ανθρωπιστική βοήθεια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Επιπρόσθετα υλοποιεί αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και προγράμματα στην Ελλάδα και τις αναπτυσσόμενες χώρες, σχεδιάζει, διαχειρίζεται και υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, μετανάστες και εργαζόμενους και τέλος, συνεργάζεται με εθνικούς και διεθνείς φορείς. (http://www.mkoapostoli.com/?page_id=998, 2016)

3. ***Εστία προσφύγων Άρσις:***

Η Εστία Προσφύγων σχεδιάστηκε και ξεκίνησε τη λειτουργία της στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων 2010, με τη συγχρηματοδότηση του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Πρόνοιας, με στόχο να λειτουργήσει ως προτυποποιημένη δομή προστασίας νεοεισερχομένων προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Η δομή, παρέχει δωρεάν προσωρινή φιλοξενία, διάρκειας έξι μηνών, σε οικογένειες με ανήλικα τέκνα ως 12 ετών.

Στα πλαίσια λειτουργίας της Εστίας προβλέπεται, η παροχή πολλαπλών και πολυδιάστατων υπηρεσιών σε ενήλικες, κηδεμόνες αλλά και παιδιά, μέσα από την ανάπτυξη ενός διεπιστημονικού μοντέλου υποστήριξης. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται στην Εστία είναι αρχικά η υποστήριξη και ενέργειες αποκατάστασης για οικογένειες με έναν ή και τους δύο γονείς, η κοινωνική συμβουλευτική, πληροφόρηση και ψυχολογική υποστήριξη σε ενήλικα και ανήλικα μέλη των οικογενειών που φιλοξενούνται και αντιμετωπίζουν οικογενειακά και κοινωνικά προβλήματα. Επιπρόσθετα, επαγγελματικός προσανατολισμός, συμβουλευτική κατάρτισης και εργασίας και νομική συμβουλευτική σε ότι αφορά στην διαδικασία κατάθεσης και απόκτησης ασύλου καθώς και εργασιακά θέματα. Ακόμη,

πραγματοποιούνται δημιουργικές, εκπαιδευτικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες για παιδιά και ενήλικους.

Οι προσφερόμενες υπηρεσίες είναι προσανατολισμένες στην κατεύθυνση της ανασύνταξης των δυνάμεων και της ενίσχυσης των ενήλικων μελών των οικογενειών που φιλοξενούνται, με την προοπτική της αυτόνομης ένταξης τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή. Τέλος, η δυναμικότητα της Εστίας είναι 48 ατόμων με δυνατότητα φιλοξενίας 8 μονογονεϊκών οικογενειών με τα παιδιά τους και 4 οικογενειών με δύο γονείς. Προτεραιότητα δίνεται στα πρόσωπα που βρίσκονται σε ιδιαίτερος ευάλωτη θέση (γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης, μονογονεϊκές πολύτεκνες οικογένειες κλπ.).(<http://arsis.gr/estia-prosfigon/>, 2016)

4. Παγκόσμια μη κυβερνητική οργάνωση Γιατροί του Κόσμου:

Οι Γιατροί του Κόσμου – Ελλάδα (ΓτΚ – Ελλάδα), ιδρύθηκαν το 1990 και αποτελούν μία ιατρική, ανθρωπιστική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, μέλος του Διεθνούς Δικτύου των Γιατρών του Κόσμου το οποίο αποτελείται από 15 αντιπροσωπείες (Αργεντινή, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιαπωνία, Ισπανία, Καναδάς, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία και Σουηδία).

Κινητήρια αρχή της οργάνωσης είναι ότι κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει δικαίωμα στην ανθρωπιστική βοήθεια, ανεξάρτητα από το φύλο, την καταγωγή, το σεξουαλικό προσανατολισμό, τη θρησκεία, την ιδεολογία ή πολιτική πεποίθηση. Κατά συνέπεια, οι Γιατροί του Κόσμου δρουν με βάση τις αρχές της ουδετερότητας και της αμεροληψίας. Το γεγονός όμως ότι διατηρούν την ουδετερότητά τους, δεν τους εμποδίζει από το να μιλούν ανοιχτά για την καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων όταν οι ίδιοι γίνονται αυτόπτες μάρτυρες. Όπου αυτό είναι δυνατόν, οι Γιατροί του Κόσμου επισημαίνουν τους κινδύνους από ανάλογες καταπατήσεις, είτε μέσω της σιωπηλής διπλωματίας, είτε με τη βοήθεια των ΜΜΕ.

Από την αρχή της δράσης τους, οι Γιατροί του Κόσμου Ελλάδα έχουν δημιουργήσει πλήθος προγραμμάτων τόσο στο εσωτερικό της χώρας αλλά και στο εξωτερικό με στόχο την παροχή ιατρικών και άλλων υπηρεσιών σε περιθωριοποιημένες πληθυσμιακές ομάδες που δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και χρειάζονται ιατρική περίθαλψη. Μακροπρόθεσμος στόχος των Γιατρών

του Κόσμου είναι να κάνουν την υγεία βασικό ανθρώπινο δικαίωμα. (<http://mdmgreece.gr/our-mission/>, 2016)

5. ***Διεθνής ιατρική και ανθρωπιστική οργάνωση Γιατροί Χωρίς Σύνορα:***

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είναι ένα δυναμικό κίνημα ανθρώπων από πολλές διαφορετικές γωνιές του πλανήτη που μοιράζονται ένα κοινό όραμα: να σώζουν ζωές και να ανακουφίζουν τον πόνο των ανθρώπων σε κίνδυνο, παρέχοντας ιατρική φροντίδα σε όσους την χρειάζονται περισσότερο. Το κάθε ένα από τα 24 γραφεία των Γιατρών Χωρίς Σύνορα έχει παράλληλα και σωματειακή μορφή, είναι δηλαδή μια οργάνωση με μέλη και κοινό σκοπό: τη διαμόρφωση και τη διαφύλαξη του έργου των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, τόσο σε κάθε μία από τις 24 αυτές χώρες όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. (<https://www.msf.gr/association>, 2016)

6. ***Δομή προσωρινής φιλοξενίας αιτούντων άσυλο Ε.Κ.ΠΟ.Σ.Π.Ο. «Νόστος»:***

Η Εταιρεία Κοινωνικής και Πολιτιστικής Στήριξης Παλινοστούντων Ομογενών «Νόστος» ιδρύθηκε το 1995 από την Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων Νότιας Ελλάδος και τοπικούς ποντιακούς συλλόγους. Ο Νόστος δραστηριοποιείται στον τομέα της υποστήριξης της κοινωνικής και εργασιακής ένταξης όσων ατόμων αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσπάθειά τους να ενσωματωθούν στο κοινωνικό ιστό και να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Για το σκοπό αυτό παρέχει υπηρεσίες και ασκεί δραστηριότητες κοινωνικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα.

Η Ε.Κ.Πο.Σ.Π.Ο. «Νόστος» είναι Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία και έχει πιστοποιηθεί από το ΕΚΕΠΙΣ ως Κέντρο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών. Ο φορέας είναι στελεχωμένος από μια ομάδα νέων αλλά και περισσότερο έμπειρων συνεργατών διαφόρων ειδικοτήτων (κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, παιδαγωγοί). Απασχολεί επίσης ειδικούς διαμεσολαβητές (mediators) που προέρχονται από τις ομάδες με τις οποίες δουλεύουμε και είναι ειδικά εκπαιδευμένοι για να έρχονται σε επαφή με τους ανθρώπους που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες μας. (http://www.nostos.org.gr/site/gr/about_us.html, 2016)

7. ***Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός:***

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός ιδρύθηκε στις 10 Ιουνίου 1877, με πρωτοβουλία της βασίλισσας Όλγας. Από τη στιγμή της ίδρυσής του αναγνωρίστηκε από τη Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού και σήμερα αποτελεί μέρος της «οικογένειας» του Διεθνούς Κινήματος Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου. Στη μακρά πορεία του παραμένει σταθερά αφοσιωμένος στις διεθνείς ανθρωπιστικές αρχές και στην αλληλέγγυα εθελοντική προσφορά βοήθειας προς τον συνάνθρωπο.

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι ο μεγαλύτερος μη κυβερνητικός οργανισμός στην Ελλάδα με σύνθετο έργο που βασίζεται στην εθελοντική δράση και την άμεση ανταπόκριση των πολιτών. Κινητοποιείται στοχεύοντας πάντα στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου σε περιόδους πολέμου και ειρήνης, στηρίζοντας τραυματίες, ασθενείς, πρόσφυγες, ηλικιωμένους, ανθρώπους με οικονομικές δυσκολίες και άτομα από κάθε ευάλωτη ομάδα του πληθυσμού. Η δράση του έχει συνδεθεί με την επαγρύπνηση, την αλληλεγγύη και τη φιλαλληλία και είναι συνώνυμη της αφιλοκερδούς προσφοράς και της ανιδιοτέλειας. (<http://www.redcross.gr/default.asp?pid=7>, 2016)

8. *Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες:*

Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες ιδρύθηκε το 1989 με σκοπό την προάσπιση των δικαιωμάτων των προσφύγων* που βρίσκονταν στη χώρα μας.

Σήμερα, οι δράσεις του ΕΣΠ έχουν διευρυνθεί, με στόχο να προστατευτούν όχι μόνο οι πρόσφυγες αλλά και όλοι όσοι δικαιούνται άλλες μορφές διεθνούς προστασίας. Ανάμεσά τους ευάλωτες ομάδες, όπως ασυνόδευτοι ανήλικοι, θύματα trafficking κλπ, στους οποίους το ΕΣΠ ρίχνει ειδικό βάρος.

Το ΕΣΠ, αποτελούμενο από κοινωνικούς λειτουργούς, δικηγόρους, διερμηνείς, πολιτικούς επιστήμονες, κοινωνικούς ανθρωπολόγους και ειδικά καταρτισμένο διοικητικό προσωπικό, σε καθημερινή βάση υποδέχεται και παρέχει δωρεάν νομικές και κοινωνικές συμβουλές και υποστήριξη στους ανθρώπους αυτούς μέσω των τριών βασικών του Υπηρεσιών: την Υπηρεσία Αρχικής Υποδοχής και Διερμηνέων, την Κοινωνική και τη Νομική Υπηρεσία. Μετά την καταγραφή των στοιχείων αλλά και των αναγκών ή αιτημάτων του, και εφόσον διαπιστωθεί ότι ο εξυπηρετούμενος αποτελεί μέρος της ομάδας-στόχου του ΕΣΠ, παραπέμπεται στην αντίστοιχη Υπηρεσία, η οποία και θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την κάλυψη των αναγκών του και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του. (<http://www.gcr.gr/index.php/el/about-gcr/what-we-do>, 2016)

9. Η μη κερδοσκοπική εταιρία «Ένα παιδί, ένας κόσμος»:

Το "ένα παιδί, ένας κόσμος" είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που απευθύνεται σε ευάλωτες οικογένειες με παιδιά κάτω των 12 ετών και στοχεύει στην ευημερία του κάθε παιδιού.

Οι στόχοι τους είναι αρχικά η υποστήριξη των παιδιών και των οικογενειών τους, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των παιδιών στη σημερινή εποχή. Η συνεργασία με τα παιδιά και τις οικογένειές τους, με σκοπό την πρόληψη ή/και την παρέμβαση όταν κοινωνικοί, οικονομικοί, ψυχολογικοί παράγοντες επηρεάζουν την οικογένεια και βάζουν σε κίνδυνο την ασφάλεια και την ευημερία των παιδιών. Ακόμη, η ενίσχυση των γονέων προκειμένου να αναλάβουν τις υποχρεώσεις τους μέσα στην κοινότητα και απέναντι στα παιδιά του και η αντιμετώπιση του κοινωνικού, εκπαιδευτικού, φυλετικού και οικονομικού αποκλεισμού και η προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης. (<http://www.paidi-kosmos.gr/>, 2016)

10. Η μη κερδοσκοπική οργάνωση αρωγής «Ιατρική Παρέμβαση»:

Η ιατρική παρέμβαση ιδρύθηκε στην Αθήνα 8 Μαρτίου 2004. Είναι μια αστική εταιρεία με διακριτικό τίτλο "Ιατρική Παρέμβαση - Medical Intervention (Medin)" και αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, με χαρακτήρα μη κερδοσκοπικό. Παρέχει επείγουσα ανθρωπιστική βοήθεια στο εξωτερικό, αλλά και στο εσωτερικό της χώρας. Κεντρικός στόχος της είναι να συνδράμει ώστε να αντιμετωπιστούν βασικά προβλήματα επιβίωσης όπως φαγητό, στέγη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Πρόσφυγες, μετανάστες, αλλά και θύματα διακρίσεων και κοινωνικών αποκλεισμών, μπορούν να βοηθηθούν από την οργάνωσή τους. (<http://medin.gr/>, 2016)

11. Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης (EIN):

Το Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης (I.NE.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) έχει κοινωφελή και μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, εντάσσεται στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, με τη μορφή ΝΠΙΔ, και εποπτεύεται από τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και

Θρησκευμάτων. Δημιουργήθηκε από τη συγχώνευση του ιστορικού Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας (Ε.Ι.Ν), του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΑΕΚΕ), και του Ινστιτούτου Νεολαίας. Υλοποιεί δράσεις Διά Βίου Μάθησης (κατάρτιση, συμβουλευτική κ.α.), στηρίζει τη Νέα Γενιά, μέσα από προγράμματα κινητικότητας, επιχειρηματικότητας και καινοτομίας, μεριμνά για τη συντήρηση και λειτουργία Μαθητικών και Φοιτητικών Εστιών, και υποστηρίζει πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση έκτακτων κοινωνικών αναγκών. (<http://www.inedivim.gr/>, 2016)

12. Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων:

Το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.) είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου που ιδρύθηκε με το Νόμο 2071/92 και λειτουργεί από το 1992. Είναι άμεσα εποπτευόμενο και χρηματοδοτούμενο από το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο, το ΚΕΕΛΠΝΟ έχει ως κύριους σκοπούς την προστασία και προαγωγή της Δημόσιας Υγείας μέσω της ενημέρωσης του κοινού και τη χάραξη εθνικής στρατηγικής για την πρόληψη της μετάδοσης νοσημάτων, την επιδημιολογική επιτήρηση των λοιμωδών νοσημάτων μέσω των συστημάτων επιτήρησης και συγκεκριμένα: του συστήματος υποχρεωτικής δήλωσης, του συστήματος παρατηρητών νοσηρότητας στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας (sentinel. Ακόμη, την επιτήρηση του εργαστηριακού συστήματος και την παρέμβαση στους χώρους υγείας. Την υποστήριξη ερευνητικών προγραμμάτων με σκοπό τη συλλογή, αξιολόγηση και διασπορά επιστημονικών δεδομένων. Την παροχή επιστημονικής υποστήριξης με τη δημοσίευση κατευθυντήριων οδηγιών συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης επαγγελματιών. Επιπρόσθετα, τη λειτουργία Μονάδων Ειδικών Λοιμώξεων σε Νοσοκομεία σε όλη τη χώρα και την αντιμετώπιση εκτάκτων κινδύνων Δημόσιας Υγείας. Συνάμα, την υποστήριξη ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (μετακινούμενων πληθυσμών & Trafficking) και τέλος την επίβλεψη για την εξασφάλιση υγιούς και ασφαλούς περιβάλλοντος και την υλοποίηση του Χάρτη Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας. (<http://www.keelpno.gr/>, 2016)

13. Κέντρο Προσωρινής Διαμονής Αιτούντων Άσυλο Αλλοδαπών Λαυρίου:

Ο Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας Ε.Ε.Σ., στο πλαίσιο των προγραμμάτων που αναπτύσσει προς όφελος των ευπαθών ομάδων πληθυσμού, και ειδικότερα εκείνης

των προσφύγων, ανέλαβε, από τον Ιανουάριο 2003, την ευθύνη λειτουργίας της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Κέντρου Προσωρινής Διαμονής Αλλοδαπών Αιτούντων Άσυλο Λαυρίου. Πρόκειται για Κέντρο που χρηματοδοτείται εξ' ολοκλήρου από τον κρατικό προϋπολογισμό και συγκεκριμένα από πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (Ειδικό Φορέα 33-220 ΚΑΕ 5216 "Δαπάνες διατροφής, συντήρησης και περίθαλψης πολιτικών φυγάδων").

Βασικός σκοπός της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι η υλοποίηση πολυ-επίπεδων, αλληλοσυμπληρούμενων και αμφίδρομων ενεργειών, με στόχο την κοινωνική και εργασιακή προετοιμασία της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας (καλλιέργεια και ανάπτυξη κοινωνικών και άλλων δεξιοτήτων), ώστε μετά το πέρας των ενεργειών αυτών, τα μέλη της να ενταχθούν ομαλά, άμεσα και δυναμικά στην ευρύτερη κοινωνία.

Παράλληλα, αναπτύσσοντας δράσεις με εξωστρεφή χαρακτήρα και διαπολιτισμικό προσανατολισμό, η Υπηρεσία ενημερώνει και ευαισθητοποιεί τον γηγενή πληθυσμό σε θέματα προσφυγικά, ενθαρρύνοντας αφενός τον πρόσφυγα να γνωρίσει τον ελληνικό τρόπο ζωής, αφετέρου την τοπική κοινωνία να εξοικειωθεί με την καινούρια πολυπολιτισμική πραγματικότητα. (<http://www.redcross.gr/default.asp?pid=122&la=1>, 2016)

14. ***Η μη κερδοσκοπική οργάνωση ειδικής μέριμνας και προστασίας μητέρας και παιδιού «Κιβωτός του Κόσμου»:***

Η «Κιβωτός του Κόσμου» είναι Μη Κερδοσκοπικός Οργανισμός Ειδικής Μέριμνας και Προστασίας Μητέρας και Παιδιού, που δραστηριοποιείται πάνω στη μέριμνα παιδιών που ζούσαν σε συνθήκες παραμέλησης και εγκατάλειψης, χωρίς ιατρική φροντίδα, χωρίς μέλλον, τα περισσότερα από μονογονεϊκές οικογένειες, και πολλά χωρίς γονείς. Ιδρύθηκε το 1998 από έναν εικοσιεξάχρονο ιερέα, τον πατέρα Αντώνιο Παπανικολάου με όπλα την αγάπη του για τα παιδιά και την επιθυμία του για τη δημιουργία μιας φωλιάς στοργής και φροντίδας για τα παιδιά αυτά της «άλλης» Αθήνας.

Μαζί με μια ομάδα εθελοντών που πλαισιώνουν ανιδιοτελώς τον πατέρα Αντώνιο και τα παιδιά με διάθεση προσφοράς και αγάπης, η «Κιβωτός του Κόσμου» συγκεντρώνει σήμερα περίπου τα 400 παιδιά, από βρέφη έως 18 ετών σχηματίζοντας έτσι μια κοινότητα ανθρωπιάς και αγάπης, που ανθεί και μεγαλουργεί στο κέντρο της

Αθήνας. Τα παιδιά, Ελληνόπουλα κυρίως, αλλά και από άλλες χώρες, βιώνουν σήμερα τη στοργή και την ειρήνη της «Κιβωτού του Κόσμου» μακριά από την πρότερη φτώχεια, την πείνα, το ρατσισμό και άλλες πληγές που μαστίζουν σήμερα την κοινωνία μας.

Στόχος του πατρός Αντωνίου είναι να μην ιδρυματοποιηθούν τα παιδιά, αλλά να παραμένουν μαζί με τη μητέρα τους. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός οι άστεγες, αλλά και άπορες μητέρες ενισχύονται μηνιαίως με οικονομικά βοηθήματα, πληρώνοντας μισθώματα μικρών κατοικιών και δίδοντας οικονομικά βοηθήματα στις μητέρες αυτές για λογαριασμούς νερού και ηλεκτρικού ρεύματος, και ταυτόχρονα βρίσκοντας εργασία στη μητέρα με απώτερο σκοπό να σταθεί στα πόδια της, να πάρει τη ζωή της στα χέρια της και την ευθύνη των παιδιών της. (<http://kivotostoukosmou.org/kivotos/content/view/32/60/lang.el/>, 2016)

15. Η μη κυβερνητική οργάνωση «ΑΙΤΗΜΑ»:

Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση ΑΙΤΗΜΑ ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 2008 και έχει την νομική μορφή της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας. Όπως αναφέρεται στο καταστατικό της σκοποί της είναι η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η προστασία του περιβάλλοντος. Τους σκοπούς αυτούς η Μ.Κ.Ο. ΑΙΤΗΜΑ επιδιώκει να τους επιτύχει με:

-την παροχή δωρεάν συμβουλευτικής και νομικής συνδρομής σε ευάλωτες ως προς την παραβίαση των δικαιωμάτων τους ομάδες (πρόσφυγες, μετανάστες, μέλη μειονοτήτων κλπ.)

-την διοργάνωση εκδηλώσεων (ημερίδων, συνεδρίων κλπ)

-τη συνεργασία με άλλες οργανώσεις και συλλογικότητες

-τη διεξαγωγή έρευνας και την προσφυγή στην Δικαιοσύνη.

Η ιδρυτική ομάδα της Μ.Κ.Ο. ΑΙΤΗΜΑ αποτελείται αφενός από άτομα με πολυετή θητεία και εμπειρία στον χώρο της προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αφετέρου από αναγνωρισμένους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο. (<http://aitima.gr/index.php/gr/>, 2016)

16. Η μη κυβερνητική οργάνωση «ΜΕΤΑδραση»:

Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση ΜΕΤΑδραση –Δράση για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη, με διακριτικό τίτλο « ΜΕΤΑδραση» είναι μη κερδοσκοπική οργάνωση και ιδρύθηκε το Δεκέμβριο του 2009. Τα μέλη της έχουν μακροχρόνια

εμπειρία σε θέματα ασύλου και διακρίνονται για τη τεχνογνωσία και την προσφορά τους στο συγκεκριμένο χώρο.

Κύριος σκοπός της «ΜΕΤΑδραση» είναι η προώθηση ενός ορθολογικού συστήματος διαχείρισης του μεταναστευτικού ρεύματος με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διεθνή και εθνική νομοθεσία για την ανάπτυξη δράσεων υποδοχής και ένταξης στην Ελλάδα των μεταναστών που εισρέουν σ' αυτήν, καθώς και δράσεων υποστηρικτικών για την επιστροφή και την επανένταξή τους στις χώρες προέλευσης. (<http://www.metadrasi.org/>, 2016)

17. Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων:

Η αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία της Εκκλησίας της Ελλάδος «Κέντρο Συμπαραστάσεως Παλινοστούντων και Μεταναστών – Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων» (εφεξής «Κέντρο») ιδρύθηκε (Κανονισμός υπ' αριθμ. 234/2012, Πρωτοδικείο Αθηνών αριθμ. 11561/2012) τον Ιούλιο του 2012 και αποτελεί καθολικό διάδοχο του Κέντρου Συμπαραστάσεως Παλινοστούντων Μεταναστών, το οποίο είχε συσταθεί το 1978 ως υπηρεσία της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος με στόχο την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε Έλληνες παλινοστούντες από γερμανόφωνες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, ώστε αυτοί να ανταπεξέλθουν κυρίως σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης καθώς και σε προβλήματα που προκύπτανε κατά την επιστροφή και επανένταξή τους στην ελληνική κοινωνία.

Όταν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 άρχισε να διογκώνεται η εισροή αλλοδαπών μεταναστών και προσφύγων προς την Ελλάδα, η εν λόγω υπηρεσία ίδρυσε ένα ιδιαίτερο γραφείο, το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων (Ecumenical Refugee Program/ERP) προκειμένου να διαχειρίζεται αποτελεσματικότερα υποθέσεις αιτούντων άσυλο, προσφύγων και μεταναστών.

Αποδέκτες των παρεχόμενων υπηρεσιών του «Κέντρου» είναι αιτούντες άσυλο, αναγνωρισμένοι πρόσφυγες, δικαιούχοι επικουρικής προστασίας, άτομα με ανθρωπιστικό καθεστώς, μετανάστες και αλλοδαποί με προσφυγικό προφίλ που χρήζουν διεθνούς προστασίας ή πληρούν προϋποθέσεις για νομιμοποίηση, με ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικά ευάλωτες ομάδες (ασυνόδευτους ανήλικους, μονογονεϊκές οικογένειες, γυναίκες εγκύους ή ασθενείς, κ.λπ.) καθώς και Έλληνες παλινοστούντες μετανάστες από γερμανόφωνες χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Οι ομάδες στόχου των δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης είναι σε συνάρτηση

με το αντικείμενο κάθε φορά των δράσεων.
(<http://www.ecclesia.gr/greek/koinonia/kspm.html>, 2016).

18. Σύλλογος *Μερίμνης Ανηλίκων*:

Ο Σύλλογος Μερίμνης Ανηλίκων είναι ειδικά αναγνωρισμένο φιλανθρωπικό σωματείο (ΝΔ1010/72). Ιδρύθηκε το 1924 με κύριο δωρητή τον Εμμανουήλ Μπενάκη. Για την πραγματοποίηση των σκοπών του ο Σύλλογος δημιούργησε το 1925 τον Σταθμό Εφήβων, ξενώνα φιλοξενίας ο οποίος από τότε λειτουργεί χωρίς διακοπή. Το 1985 ο Σταθμός μεταφέρθηκε σε ιδιόκτητο διώροφο κτίριο, στην οδό Ισαύρων 48 στα Εξάρχεια. Έως σήμερα, πάνω από 2500 νέοι ποικίλων κοινωνικών αναγκών και εθνικοτήτων έχουν φιλοξενηθεί στον Σταθμό. Τα τελευταία χρόνια η δυναμικότητά του είναι 17 θέσεις ενώ οι έφηβοι που φιλοξενούνται είναι ασυνόδετοι ανήλικοι από χώρες, που έχουν πληγεί από πολέμους και καταστροφές.

Σκοπός του Συλλόγου είναι η παροχή υπηρεσιών ολοκληρωμένης φροντίδας και υποστήριξης σε 17 ασυνόδευτους έφηβους και παιδιά, που προέρχονται από χώρες που πλήττονται από πολέμους και καταστροφές. Οι φιλοξενούμενοι νέοι αποκτούν νομιμοποιητικά έγγραφα παραμονής και στη συνέχεια εργασίας, εκπαιδεύονται και εντάσσονται στην Ελληνική κοινωνία, στην περίπτωση που η επανασύνδεση με την οικογένειά τους δεν επιτευχθεί. Στόχος του φορέα είναι η κάλυψη όλων των αναγκών των φιλοξενούμενων με βάση τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του παιδιού, τους σχετικούς νόμους και Συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και κάθε σχετική Σύσταση και Οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
(<https://www.sma-athens.org/>, 2016)

19. *Υπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες*:

Η Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.) παρέχει προστασία και βοήθεια στους πρόσφυγες του κόσμου. Με έδρα τη Γενεύη της Ελβετίας, ο οργανισμός δημιουργήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και άρχισε να λειτουργεί το 1951, βοηθώντας αρχικά περισσότερους από ένα εκατομμύριο Ευρωπαίους πρόσφυγες που προκάλεσε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος.

Τις επόμενες δεκαετίες ωστόσο, καθώς αυξανόταν συνεχώς ο αριθμός των ξεριζωμένων ανθρώπων παγκοσμίως, η λειτουργία της Υ.Α. παρατεινόταν για άλλα

πέντε χρόνια. Το Δεκέμβριο του 2003, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αποφάσισε να άρει τον χρονικό περιορισμό στη λειτουργία της.

Σήμερα, η Ύπατη Αρμοστεία διαθέτει 7.190 άτομα προσωπικό σε περισσότερες από 120 χώρες και βοηθάει περίπου 36,4 εκατομμύρια ανθρώπους παγκοσμίως. Στα άτομα που υπάγονται στην εντολή της Υ.Α. δεν περιλαμβάνονται μόνο πρόσφυγες αλλά και ομάδες ανθρώπων, όπως αιτούντες άσυλο, επαναπατριζόμενοι πρόσφυγες, ανιθαγενείς και άτομα εκτοπισμένα μέσα στις ίδιες τους τις χώρες, που έχουν επίσημα αναγνωριστεί ως εσωτερικά εκτοπισμένοι πληθυσμοί. (<https://www.unhcr.gr/>, 2016)

20. Η μη κυβερνητική οργάνωση Praksis (Προγράμματα Ανάπτυξης, Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής Συνεργασίας):

Η PRAKSIS είναι ανεξάρτητη Μη Κυβερνητική Οργάνωση που έχει σαν κύριο στόχο το σχεδιασμό, εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής και ιατρικής δράσης. Κύριος στόχος μας είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού των ευπαθών κοινωνικά ομάδων και η υπεράσπιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους. Οι τρεις άξονες που απαρτίζουν τη δουλειά μας

- Πρόληψη
- Άμεση παρέμβαση / υποστήριξη
- Άσκηση πίεσης και διεκδίκηση δικαιωμάτων

Τα προγράμματα της PRAKSIS, δε θεωρούνται «ξεκίνημα από το μηδέν», καθώς είναι «η επόμενη μέρα» προγραμμάτων που λειτουργούν από το Νοέμβριο του 1996. Προγράμματα που εδώ και 18 χρόνια προσφέρουν βοήθεια σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού ανεξαρτήτως από φύλλο, χρώμα, εθνικότητα, φυλή, πολιτική ή θρησκευτική κατεύθυνση και σεξουαλικό προσανατολισμό. Τέλος, αντικείμενο της PRAKSIS αποτελούν ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και η υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής δράσης, καθώς και καμπανιών ενημέρωσης για ποικίλα ζητήματα, όπως ΣΜΝ, Ηπατίτιδες, AIDS/ HIV. (<http://www.praksis.gr/el/>, 2016).

21. Ξενώνας στέγασης ασυνόδευτων ανηλίκων «Στέγη plus»:

Το πρόγραμμα αφορά στη λειτουργία Κέντρων Φιλοξενίας, με σκοπό στη παροχή στέγασης σε ασυνόδευτους ανηλίκους, καθώς και σε άλλους ευάλωτους αιτούντες

άσυλο (όπως μονογονεϊκές οικογένειες, ευάλωτες γυναίκες κλπ.). Οι υπηρεσίες που παρέχονται σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες παράλληλα με τη στέγαση είναι:

- ψυχοκοινωνική στήριξη
- ιατροφαρμακευτική και νοσηλευτική στήριξη
- υπηρεσίες διαμεσολάβησης
- νομική συμβουλευτική
- προγράμματα εκμάθησης ελληνικών, δημιουργικής απασχόλησης, ενισχυτικής διδασκαλίας για τους ανήλικους και οργάνωση διαπολιτισμικών δραστηριοτήτων
- κάλυψη βασικών αναγκών διαβίωσης, σίτιση, καθαριότητα, ασφάλεια, εκπαίδευση
- εργασιακή στήριξη στις ευάλωτες ομάδες,
- εκπαίδευση/ κατάρτιση/ επαγγελματικός προσανατολισμός για τους ασυνόδευτους ανήλικους
- υπηρεσίες ατομικής υγιεινής

Οι περιοχές υλοποίησης του προγράμματος είναι η Αθήνα και η Πάτρα. Στην Αθήνα λειτουργεί μία (1) δομή φιλοξενίας για τριάντα (30) ασυνόδευτους ανήλικους και στην Πάτρα μία (1) δομή φιλοξενίας για τριάντα (30) ασυνόδευτους ανήλικους και για σαράντα (40) άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (μονογονεϊκές οικογένειες, ευάλωτες γυναίκες/ μητέρες με παιδιά), αιτούντων άσυλο. (<https://stegiplus.wordpress.com/>, 2016).

22. Ξενώνας προσωρινής φιλοξενίας αιτούντων άσυλο «ΜΕΛΛΙΟΝ»:

Ο Ξενώνας που μόλις ξεκίνησε να λειτουργεί εντάσσεται στο έργο «Φιλοξενία και Υποστήριξη Προσφύγων» (Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων 2010 και Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης) και έχει δυναμικότητα 70 ατόμων. Η οργάνωση και η διαχείρισή του εκφράζουν τη σύνθεση της τεχνογνωσίας των δύο φορέων, του μεν ΝΟΣΤΟΥ στην παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε παλινοστούντες, μετανάστες και πρόσφυγες και στην οργάνωση και λειτουργία κέντρων/δομών σε τοπικές κοινότητες, του δε ΙΑΣΙΣ στις στεγαστικές δομές του προγράμματος ΨΥΧΑΡΓΩΣ. Η προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί για τη λειτουργία του

Ξενώνα έχει ως κεντρικό στόχο την «απεξάρτηση» των φιλοξενουμένων ατόμων από την ανάγκη της στήριξης και την αυτοτελή κοινωνική τους ένταξη. Συνδυάζει τη σταδιακή αυτονόμηση των φιλοξενουμένων ατόμων με την ταυτόχρονη υποστήριξή τους ώστε να καταστούν ικανά να πάρουν αποφάσεις και να οργανώσουν τη ζωή τους χωρίς την προστασία της Δομής και των υπηρεσιών της.

Στο πλαίσιο αυτό ο Ξενώνας προσφέρει, ταυτόχρονα με τη στέγαση και την κάλυψη των πρωταρχικών αναγκών, μια δέσμη πολύπλευρων (προς το άτομο, την οικογένεια, τα παιδιά, την τοπική κοινότητα) υποστηρικτικών υπηρεσιών που περιλαμβάνουν κοινωνική, ψυχο-κοινωνική, ψυχολογική και νομική υποστήριξη. Επίσης, η λειτουργία του έχει αυτοδιαχειριστικά χαρακτηριστικά, με σκοπό την υπέρβαση των άμεσων προβλημάτων και την προετοιμασία για το άμεσο μέλλον. (<http://tvxs.gr/news/kala-nea/dimioyrgia-neoy-ksenona-prosorinis-filoksenias-aitoynton-asylo>, 2016).

23. Χαμόγελο του Παιδιού:

Το Χαμόγελο του Παιδιού, είναι ένας εθελοντικός οργανισμός, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Κύριο μέλημά του είναι να προασπίσει τα δικαιώματα των παιδιών όχι μόνο στη θεωρία αλλά στην πράξη, καθημερινά, 24 ώρες την ημέρα, 365 ημέρες το χρόνο. Εξασφαλίζει τα απαραίτητα για τη σωματική, ψυχική και πνευματική ισορροπία τους. Βασίζεται στις υπηρεσίες του κράτους (Αστυνομία, Εισαγγελίες, Νοσοκομεία κ.α.), όπου υπάρχουν άνθρωποι ευαισθητοποιημένοι που συμβάλλουν στην προσπάθειά του να αντιμετωπίσει τα προβλήματα των παιδιών. Ως εθελοντικός οργανισμός, στηρίζει τους θεσμούς, ώστε να γίνουν αποδοτικότεροι σε θέματα παιδιών. (<http://www.hamogelo.gr/>, 2016)

24. Ε.Κ.Κ.Α (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης)-Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων:

Η έναρξη της υπηρεσίας έγινε το Μάρτιο του 2012 και δημιουργήθηκε τυχαία, για να διαχειριστούν το πρόβλημα της στέγασης ασυνόδευτων ανηλίκων και των αιτούντων άσυλο, δύο πράγματα παράλληλα, αιτούντες άσυλο ενήλικες και οικογένειες με παιδιά και ασυνόδευτα ανήλικα. Είναι το μοναδικό σύστημα στην Ελλάδα που από εκεί περνάνε όλα τα αιτήματα αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων παιδιών για έλεγχο, και στη συνέχεια παραπομπή και τοποθέτηση σε ξενώνες.

Οι φορείς και οι οργανώσεις, λοιπόν, αναλόγως έχουν ως σκοπό την κάλυψη των βασικών στοιχειωδών αναγκών όπως διαμονή, διατροφή, υπηρεσίες συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης, καθώς και την πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Επιπροσθέτως, σημαντική ύπαρξη αποτελούν οι φορείς και οι οργανώσεις που εδρεύουν και δραστηριοποιούνται στην υπόλοιπη χώρα, όπως το

- *Γραφείο της κοινωνικής μη κυβερνητικής οργάνωσης Άρσις* στην Αλεξανδρούπολη
- *Κέντρο Φιλοξενίας Ανηλίκων Άρσις* στον Βόλο (Μακρινίτσα)
- *Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων* στον Βόλο (Αγριά)
- *Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός* στον Βόλο (Μακρινίτσα)
- *Κέντρο Φιλοξενίας Ανηλίκων Άρσις*
- *Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων Arsīs* στη Θεσσαλονίκη
- *Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας «Η ΘΕΟΜΗΤΩΡ»* στην Λέσβο
- *Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (EIN)* στην Κρήτη (Ανώγεια)
- *Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Αρρένων* στα Ιωάννινα (Κόνιτσα)

Η Ύπατη Αρμοστεία στην Ελλάδα λειτουργεί από το Μάρτιο του 1952. Από τον Ιανουάριο του 2007 λειτουργεί ως Εθνικό Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας, υπό την εποπτεία της Περιφερειακής Αντιπροσωπείας της Ύπατης Αρμοστείας για τη Νότια Ευρώπη που εδρεύει στη Ρώμη. Το Γραφείο υλοποιεί δράσεις σχετικές με τη μεταρρύθμιση του ασύλου, καθώς η Ελλάδα αποτελεί την βασική πύλη εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση των προσφύγων και των μεταναστών, που στη συντριπτική τους πλειοψηφία, καταφθάνουν στην χώρα μας χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα (<http://www.unhcr.gr/.2013>).

Συμπληρωματικά, η Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.), που σήμερα αποτελείται από 87 χώρες. Συνεργάζεται με την ελληνική κυβέρνηση, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), τα μέσα ενημέρωσης και την κοινωνία των πολιτών για την προστασία των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Κύριος κυβερνητικός εταίρος της Ύπατης Αρμοστείας είναι το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (Υ. .Τ.Π.Π.) και οι υπηρεσίες του, συμπεριλαμβανομένης της Υπηρεσίας

Ασύλου, της Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, καθώς και της Γενικής Διεύθυνσης Πρόνοιας (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας) (<http://www.unhcr.gr/2013>).

Όσον αφορά το *Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης*, υλοποιεί στα Ανώγεια Κρήτης το πρόγραμμα υποδοχής ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο από το 2000 και χρηματοδοτείται από το Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ., το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων. Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ότι ήταν ο πρώτος φορέας που λειτούργησε ξενώνα φιλοξενίας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους στην χώρα μας το έτος 2000 και η δυναμικότητα του προγράμματος ανέρχεται στα 25 άτομα.

Σχετικά με την επιλογή των ανηλίκων, για την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα και την φιλοξενία στο Κέντρο, πραγματοποιείται από το *Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.)* του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ενώ τα έξοδα μεταφοράς των ανηλίκων προς τα Κέντρα Φιλοξενίας καλύπτονται, είτε από τον προϋπολογισμό του προγράμματος, είτε από την αρμόδια υπηρεσία της ΜΕΤΑδρασης.

Από την στιγμή που οι ασυνόδευτοι ανήλικοι φτάσουν στον ξενώνα, η πρώτη ενέργεια που πραγματοποιεί είναι η υποβολή τους σε ιατρικές εξετάσεις σε τοπικό Κέντρο Υγείας, αλλά και η παροχή βοήθειας στην υποβολή – εφόσον δεν είναι ήδη αιτούντες άσυλο – αιτήματος ασύλου.

Κατά τη χρονική περίοδο διεξαγωγής της έρευνας φιλοξενούνταν 16 περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων, από τις χώρες Αφγανιστάν, Πακιστάν και Μπαγκλαντές, αγόρια ηλικίας 15 - 18 ετών, όπου προσφέρεται ασφαλής διαβίωση και εξασφάλιση κατοικίας, αλλά και κάλυψη των ψυχοκοινωνικών τους αναγκών, με σκοπό την κοινωνική ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία.

Η *Στέγη Φιλοξενίας Ανηλίκων* λειτουργεί από τον Σύλλογο Μερίμνης Ανηλίκων, ο οποίος ιδρύθηκε το 1924, σε ιδιόκτητο κτήριο στο κέντρο της Αθήνας. Η λειτουργία της στέγης εντάσσεται στις δράσεις του Συλλόγου, η χρηματοδότηση της οποίας καλύπτεται από ίδια έσοδα. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Στέγη δεν απευθύνεται αποκλειστικά σε ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια ο Σύλλογος, ανταποκρινόμενος στο συνεχές και αυξανόμενο αίτημα φιλοξενίας και υποστήριξης αυτής της ομάδας παιδιών, συμβαίνει να φιλοξενεί στη Στέγη συστηματικά ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο. Κατά την χρονική περίοδο διεξαγωγής της έρευνας στον Σύλλογο Μερίμνης Ανηλίκων φιλοξενούνταν

15 ασυνόδευτοι ανήλικοι, όση είναι και η χωρητικότητα του. Οι ασυνόδευτοι προέρχονται κυρίως από τις χώρες, Αφγανιστάν, Πακιστάν και Συρία και φθάνουν στην Στέγη συνήθως μετά από παραπομπή κάποιου φορέα.

Η Στέγη Φιλοξενίας Ανηλίκων λειτουργεί από τον Σύλλογο Μερίμνης Ανηλίκων, ο οποίος ιδρύθηκε το 1924, σε ιδιόκτητο κτήριο στο κέντρο της Αθήνας. Η λειτουργία της στέγης εντάσσεται στις δράσεις του Συλλόγου, η χρηματοδότηση της οποίας καλύπτεται από ίδια έσοδα. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Στέγη δεν απευθύνεται αποκλειστικά σε ασυνόδευτους ανήλικους αιτούντες άσυλο. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια ο Σύλλογος, ανταποκρινόμενος στο συνεχές και αυξανόμενο αίτημα φιλοξενίας και υποστήριξης αυτής της ομάδας παιδιών, συμβαίνει να φιλοξενεί στη Στέγη συστηματικά ασυνόδευτους ανήλικους αιτούντες άσυλο.

Κατά τη χρονική περίοδο διεξαγωγής της έρευνας στον Σύλλογο Μερίμνης Ανηλίκων φιλοξενούνταν 15 ασυνόδευτοι ανήλικοι, όση είναι και η χωρητικότητα του. Οι ασυνόδευτοι προέρχονται κυρίως από τις χώρες, Αφγανιστάν, Πακιστάν και Συρία και φθάνουν στην Στέγη συνήθως μετά από παραπομπή κάποιου φορέα. Η οργάνωση και η διαχείρισή του εκφράζουν τη σύνθεση της τεχνογνωσίας των δύο φορέων, του μεν ΝΟΣΤΟΥ στην παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε παλλινოსτούντες, μετανάστες και πρόσφυγες και στην οργάνωση και λειτουργία κέντρων-δομών σε τοπικές κοινότητες, του δε ΙΑΣΙΣ στις στεγαστικές δομές του προγράμματος ΨΥΧΑΡΓΩΣ.

Ο **Ξενώνας προσωρινής φιλοξενίας αιτούντων άσυλο** οργανώθηκε από την ΕΚΠΟΣΠΟ «Νόστος», σε συνεργασία με την ΑμΚΕ ΙΑΣΙΣ, τιμώντας την προσφυγική καταγωγή των Ποντιακών Σωματείων – μελών της. Όπως είναι γνωστό, οι συνθήκες στις οποίες είναι υποχρεωμένοι να διαβιούν οι αιτούντες άσυλο, όσο περιμένουν να εξεταστεί το αίτημά τους, είναι μέχρι στιγμής εξαιρετικά δύσκολες, ιδίως όταν πρόκειται για οικογένειες με παιδιά.

Στην Ελλάδα, όπως και σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, η προστασία των αιτούντων άσυλο αποτελεί θεσμική αλλά και ανθρωπιστική υποχρέωση. Για το λόγο αυτό, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων και το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης συγχρηματοδοτούν τη λειτουργία ξενώνων προσωρινής παραμονής μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία χορήγησης ασύλου.

Η προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί για τη λειτουργία του Ξενώνα έχει ως κεντρικό στόχο την «απεξάρτηση» των φιλοξενουμένων ατόμων από την ανάγκη της στήριξης και την αυτοτελή κοινωνική τους ένταξη. Συνδυάζει τη σταδιακή

αυτονόμηση των φιλοξενουμένων ατόμων με την ταυτόχρονη υποστήριξή τους, ώστε να καταστούν ικανά να πάρουν αποφάσεις και να οργανώσουν τη ζωή τους χωρίς την προστασία της Δομής και των υπηρεσιών της. Ήδη στη δομή φιλοξενούνται περίπου 40 άτομα, τα περισσότερα από τα οποία είναι παιδιά, ηλικίας 7 – 17 ετών, από χώρες όπως Αφγανιστάν, Πακιστάν, Ιράν και Μπαγκλαντές.

Ο **Ξενώνας «ΜΕΛΛΙΟΝ»** φιλοξενεί 100 πρόσφυγες από Αφγανιστάν, Συρία και άλλες εμπόλεμες ζώνες, περίπου 60 ασυνόδευτοι ανήλικοι και 40 μητέρες με παιδιά. Ο χώρος στον οποίο δραστηριοποιείται είναι αυτός της παροχής βοήθειας σε ευάλωτες ομάδες, με έμφαση στην ομάδα των προσφύγων, δηλαδή των ανθρώπων που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα τους, εξαιτίας πολεμικών συγκρούσεων ή διώξεων λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής τους σε μία ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται ιδιαίτερα στα πλέον ευαίσθητα μέλη της ομάδας των προσφύγων, δηλαδή τα ασυνόδευτα παιδιά, τις οικογένειες, τις εγκύους και τους ασθενείς.

Οι βασικοί άξονες δραστηριότητας είναι η παροχή δωρεάν νομικής βοήθειας στους πρόσφυγες (ενημέρωση για τη νομοθεσία περί ασύλου, συμβουλευτική, υποβολή αιτήματος ασύλου, οργάνωση φακέλου, υποστήριξη ενώπιον επιτροπών αξιολόγησης του αιτήματος). Η παροχή δωρεάν κοινωνικής βοήθειας στους πρόσφυγες (στέγαση, παραπομπή σε νοσοκομεία και δομές ψυχολογικής υποστήριξης, δομές παροχής ειδών πρώτης ανάγκης, έκδοση άδειας εργασίας), καθώς και η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προσφύγων.

5.2 Υπηρεσίες που παρέχονται σε ασυνόδευτους ανηλίκους στην Ελλάδα.

Η Ελλάδα αποτελεί βασική πύλη εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση προσφύγων και μεταναστών, που στη συντριπτική τους πλειοψηφία, καταφθάνουν χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα. Πολλοί από αυτούς, ωστόσο, έχουν ως τελικό προορισμό άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Εντούτοις, παραμένουν εγκλωβισμένοι στη χώρα, ενώ η απουσία στοιχειώδους κοινωνικής μέριμνας οδηγεί σε περιθωριοποίηση και τροφοδοτεί κοινωνικές εντάσεις, φαινόμενα ξеноφοβίας και ρατσισμού.

Το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα αντιμετωπίζει προβλήματα στο σύστημα ασύλου της χώρας, δηλαδή από την απουσία δομών υποδοχής κατά την είσοδο των προσφύγων στην Ελλάδα, μέχρι την έλλειψη εγγυήσεων στη διαδικασία ασύλου και την απουσία πολιτικών κοινωνικής

ένταξης.

Λόγω αυτής της κατάστασης, ο κύριος επιχειρησιακός στόχος της Ύπατης Αρμοστείας είναι η στήριξη της μετάβασης και η λειτουργία της νέας διαδικασίας ασύλου (σύμφωνα με το Π. 113/2013), μεταξύ άλλων και μέσω της συνεχιζόμενης διάθεσης μιας ομάδας που συνδράμει την Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου σχετικά με νομικά ζητήματα, διασφάλιση ποιότητας, ανάλυση πληροφοριών, διαχείριση έργου και επικοινωνία, καθώς και παροχή πληροφοριών για τις χώρες προέλευσης (<http://www.unhcr.gr/2013>).

Κατά συνέπεια, διατίθενται ομάδες σε επιλεγμένες περιοχές της Ελλάδας, με σκοπό την υποστήριξη των διαδικασιών πρώτης υποδοχής και την παροχή ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των νεοαφιχθέντων. Επιπλέον, προσφέρει υπηρεσίες διερμηνείας μέσω της ΜΕΤΑδρασης, καθώς και ενημέρωση για το πρόγραμμα εθελούσιων επιστροφών.

Παράλληλα, σημαντική είναι η παροχή τεχνικής, νομικής και κοινωνικής βοήθειας, αλλά και υπηρεσίες στον τομέα της υποδοχής των αιτούντων άσυλο, με έμφαση στα ασυνόδευτα παιδιά. Σχετικά με θέματα που αφορούν τα αποτελεσματικά συστήματα επιτροπείας, εντοπισμού και παραπομπής, καθώς και αναφορικά με την αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος, μέσω των τριών βασικών του υπηρεσιών: την Κοινωνική Υπηρεσία, την Νομική Υπηρεσία και την Υπηρεσία Αρχικής Υποδοχής και Διερμηνειών (<http://www.unhcr.gr/2013>).

Όσον αφορά το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης, η επαγγελματική κατάρτιση και η απασχόληση αποτελεί βασικό αίτημα των φιλοξενουμένων. Προσφέρονται υπηρεσίες όπως εκμάθηση ελληνικής γλώσσας από ωρομίσθιους καθηγητές και συναντήσεις (ομαδικές ή ατομικές) με την Κοινωνική Λειτουργό και την Ψυχολόγο του Κέντρου.

Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα για αθλητισμό και επιδιώκεται η οργάνωση, σε μηνιαία βάση, κοινών ομαδικών δραστηριοτήτων για τους φιλοξενούμενους όπως εκδρομές, κινηματογράφος κ.α. Σε ότι αφορά στην εκπαίδευση, στόχος είναι η ένταξη των παιδιών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Αιτούντες Άσυλο στην Ελλάδα, 2008).

Από τον Σύλλογο Μερίμνης Ανηλίκων δίνεται έμφαση στην δημιουργία ενός εξατομικευμένου πλάνου για κάθε φιλοξενούμενο σύμφωνα με την ηλικία, τις ανάγκες και τις δυνατότητές του με στόχο την σταδιακή του ένταξη στην ελληνική

κοινωνία και την προετοιμασία του για αυτόνομη και ανεξάρτητη διαβίωση.

Οι περισσότερες υπηρεσίες αφορούν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, την εκπαίδευση, τη δημιουργική απασχόληση κ.α. Στο πλαίσιο αυτό, οι ανήλικοι ενθαρρύνονται για την συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες που υλοποιούν αντίστοιχοι φορείς. Η ένταξη στην εκπαίδευση και η σχολική φοίτηση είναι υποχρεωτική για όλους τους ανηλίκους, οι οποίοι εντάσσονται συνήθως σε διαπολιτισμικά σχολεία.

Από τη μεριά των ανηλίκων δεν καταγράφονται ουσιαστικά προβλήματα που αφορούν στην διαμονή τους στο Κέντρο. Κυρίως αφορούν στην διαδικασία ασύλου και ειδικότερα στην πολυετή αναμονή έως την τελική κρίση του αιτήματος ασύλου σε συνδυασμό πάντα με το καθεστώς αβεβαιότητας που δημιουργείται αναφορικά με το μέλλον τους στην Ελλάδα. Από την μεριά των υπευθύνων καταγράφεται η ανάγκη αύξησης του απασχολούμενου προσωπικού σε συνδυασμό με τις περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες του Συλλόγου Μερίμνης Ανηλίκων.

Το πρόγραμμα του Κέντρου Φιλοξενίας «Στέγη Plus» λειτουργεί με εταιρικό σχήμα, το οποίο αποτελείται από την Μη Κυβερνητική Οργάνωση PRAKSIS και τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό. Οι υπηρεσίες που παρέχονται σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες παράλληλα με τη στέγαση είναι η ψυχοκοινωνική στήριξη, η ιατροφαρμακευτική και νοσηλευτική στήριξη, προγράμματα εκμάθησης ελληνικών, ενισχυτικής διδασκαλίας για τους ανηλίκους και οργάνωση διαπολιτισμικών δραστηριοτήτων, κάλυψη βασικών αναγκών διαβίωσης, καθώς και εργασιακή στήριξη στις ευάλωτες ομάδες.

Στο σημείο αυτό, σημαντικό είναι να τονιστεί ότι εκτός από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, το επιστημονικό προσωπικό έχει και την ευθύνη της εύρυθμης λειτουργίας του κέντρου, την παρακολούθηση και υποστήριξη των αναγκών των φιλοξενούμενων και ασφαλώς την διεκπεραίωση όλων των διαδικασιών που αφορούν στην επανασύνδεση του ασυνόδευτου ανηλίκου με την οικογένειά του όπου αυτή και αν βρίσκεται.

Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση PRAKSIS συνεργάζεται με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, προκειμένου να διευκολυνθεί ο εθελούσιος επαναπατρισμός των ασυνόδευτων αγοριών πίσω στις πατρίδες και τις οικογένειές τους, καθώς και με Νομικές Οργανώσεις, με σκοπό την υλοποίηση αιτήσεων οικογενειακής επανένωσης των παιδιών με τους γονείς, εφόσον αυτοί έχουν ήδη εγκατασταθεί και διαβιούν σε κάποια ευρωπαϊκή χώρα (<http://www.praksis.gr/2014>).

Εν τέλει, για τους υπευθύνους του Ξενώνα «ΜΕΛΛΟΝ» απόλυτη προτεραιότητα αποτελεί η ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων στην εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτό, σε σύντομο χρονικό διάστημα από την άφιξή τους στο κέντρο εγγράφονται σε Διαπολιτισμικά Γυμνάσια. Παράλληλα, με την ένταξη στο σχολείο παρέχονται μαθήματα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας και επιδιώκεται η συμμετοχή των ανηλίκων σε εκπαιδευτικές αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Έτσι οι περισσότεροι ανήλικοι έχουν ενταχτεί σε δραστηριότητες που υλοποιούνται από διάφορους φορείς κρατικούς ή μη.

Το συγκεκριμένο Κέντρο Φιλοξενίας παρέχει νομικές συμβουλές και βοηθάει στην προετοιμασία των παιδιών για την κοινωνική και την επαγγελματική τους ένταξη, επιδιώκοντας την ενίσχυση της αυτονομίας τους ύστερα από την ενηλικίωση τους. Παράλληλα, σημαντικό είναι να αναφερθεί η παροχή νομικής βοήθειας σε αιτούντες άσυλο ή μετανάστες για την οικογενειακή συνένωση με μέλη οικογένειας που ζουν σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

5.3 Το σύστημα υγείας στην Ελλάδα και η χρήση των υπηρεσιών υγείας από τους μετανάστες και τα ασυνόδευτα παιδιά.

Τα τελευταία χρόνια, η αθρόα προσέλευση μεταναστών στην Ελλάδα δημιούργησε επιπλέον ανάγκες στις υπηρεσίες υγείας, επιτείνοντας ακόμη περισσότερο τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ). Η ισότιμη πρόσβαση των μεταναστών στις υπηρεσίες υγείας αποτελεί βασική παράμετρο της ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία, της διασφάλισης της δημόσιας υγείας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το ελληνικό σύστημα υγείας χαρακτηρίζεται ως μεικτό και βασίζεται στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ), στα Ταμεία Κοινωνικής Ασφάλισης και σε μικρότερο βαθμό στην ιδιωτική ασφάλιση και τον ιδιωτικό τομέα παροχής υπηρεσιών υγείας. Το ΕΣΥ παρέχει ιατρική κάλυψη συνολικά στον πληθυσμό που διαμένει νόμιμα στη χώρα, ενώ τα Ταμεία Κοινωνικής Ασφάλισης προσφέρουν υπηρεσίες υγείας, πρωτίστως πρωτοβάθμια, στους δικαιούχους τους.

Οι ξένοι πολίτες που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα έχουν επίσημα ίσα δικαιώματα με αυτά των Ελλήνων αναφορικά με την ασφάλιση, την κοινωνική προστασία και την υγειονομική περίθαλψη. Εντούτοις, λαμβάνοντας υπόψη τη μεγάλη έκταση της άτυπης εργασίας, αρκετοί νόμιμα διαμένοντες μετανάστες

στερούνται ασφάλισης και επομένως δωρεάν πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας (Εμκε – Πουλοπούλου, 2007).

Εξαιρετικά σημαντικό είναι το γεγονός ότι η περιορισμένη γνώση των υπηρεσιών υγείας (π.χ. πρόσβαση στις κατάλληλες υπηρεσίες υγείας, γνώση των δικαιωμάτων χρήσης των υπηρεσιών υγείας, γνώση της ασφαλιστικής κάλυψης κ.α.) αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στη χρήση τους από τους μετανάστες. Επιπλέον, τόσο οι μετανάστες όσο και τα παιδιά τους είναι ασφαλισμένοι, αναφορικά με την υγειονομική περίθαλψη, σε μικρότερο ποσοστό και χρησιμοποιούν λιγότερο συχνά τις υπηρεσίες υγείας, σε σύγκριση με τους γηγενείς κατοίκους, όπως έχει αποδειχθεί από τη διεθνή βιβλιογραφία. Συγκεκριμένα, οι μετανάστες είναι λιγότερο ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες υγείας, με την έλλειψη καλής γνώσης της γλώσσας της χώρας μετανάστευσης να αποτελεί σημαντικό παράγοντα της περιορισμένης ικανοποίησης (Εργαστήριο Οργάνωσης και Αξιολόγησης Υπηρεσιών Υγείας, 2012). (<http://www.hjn.gr/2014>).

Στην Ελλάδα, ένα μεγάλο τμήμα του μεταναστευτικού πληθυσμού, οι μετανάστες «χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα», στερείται της ισότιμης πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας. Σύμφωνα με την Εγκύκλιο που δημοσίευσε το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας το 2000, ο νόμιμος μετανάστης μπορεί να έχει δωρεάν πρόσβαση στο ΕΣΥ, εφόσον κατέχει βιβλιάριο υγείας εκδιδόμενο από το ασφαλιστικό ταμείο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος.

Εντούτοις, η πρόσβαση στο σύστημα υγείας παρακωλύεται από τις πολύμηνες καθυστερήσεις που παρατηρούνται για την ανανέωση των αδειών παραμονής. Οι μετανάστες δεν απολαμβάνουν επίσης παροχές κοινωνικής πρόνοιας, όπως το βιβλιάριο περίθαλψης ανασφάλιστων που προβλέπει την κάλυψη της δαπάνης για νοσοκομειακή περίθαλψη και κάποια προνοιακά επιδόματα.

Οι πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο έχουν ισότιμα με τους Έλληνες δικαιώματα πρόσβασης στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Ωστόσο, έως ότου να αναγνωρισθεί το καθεστώς τους ως αιτούντες άσυλο εξομοιώνονται με τους μετανάστες «χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα» σε ότι αφορά την πρόσβασή τους στο σύστημα υγείας. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι η διαδικασία έκδοσης της κάρτας αιτούντα άσυλο αλλά και της προσφυγικής ταυτότητας μπορεί να διαρκέσει πολλούς μήνες, για γραφειοκρατικούς λόγους.

Το Προεδρικό Διάταγμα 668/18.5.2005 προβλέπει τη δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που δεν

είναι ασφαλισμένοι ή δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να καλύψουν οι ίδιοι τα έξοδα. Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη περιλαμβάνει δωρεάν νοσηλεία σε δημόσιο νοσοκομείο και δωρεάν χορήγηση φαρμάκων από τα δημόσια νοσοκομεία. Για να έχουν δικαίωμα στη δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, οι μεν αιτούντες άσυλο πρέπει να έχουν στην κατοχή τους ειδικό δελτίο αιτούντος άσυλο, οι δε πρόσφυγες πρέπει να διαθέτουν το δελτίο ταυτότητας πολιτικού πρόσφυγα. Τα δικαιώματα των μεταναστών «χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα» είναι πράγματι πολύ περιορισμένα στην Ελλάδα συγκριτικά με πολλές χώρες της Ε.Ε., όσον αφορά την υγειονομική τους περίθαλψη, παρέχονται οι απαραίτητες υπηρεσίες αποκλειστικά σε περιπτώσεις επείγοντος περιστατικού και μμέχρι τη σταθεροποίηση της υγείας τους.

Σημαντικός είναι ο ρόλος υποστηρικτικών κοινωνικών δικτύων αλλά και μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) που παρέχουν δωρεάν πρωτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας και φαρμακευτική περίθαλψη σε μετανάστες που δεν έχουν πρόσβαση στο ΕΣΥ. Επίσης, διευκολύνουν την πρόσβαση των εξυπηρετούμενων μεταναστών στα νοσοκομεία για εξειδικευμένες εξετάσεις ή νοσηλεία μέσω της χρήσης ενός άτυπου δικτύου παραπομπών.

Στο Εθνικό Σύστημα Υγείας δεν έχουν ενταχθεί ακόμη πρακτικές διαπολιτισμικής προσέγγισης και δεν παρέχονται πληροφορίες σε άλλες γλώσσες εκτός της Ελληνικής αλλά ούτε και η δυνατότητα διερμηνείας. Οι Γιατροί του Κόσμου, η PRAKSIS, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέχουν υπηρεσίες υγείας, συμβουλευτικής για ζητήματα υγείας και πρόνοιας και υπηρεσίες ψυχολογικής στήριξης.

Οι Γιατροί του Κόσμου και η PRAKSIS λειτουργούν πολυϊατρεία στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη προσφέροντας ιατρικές υπηρεσίες, φάρμακα και συμβουλευτική για θέματα πρόνοιας και ένταξης, κυρίως σε μετανάστες «χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα» και αιτούντες άσυλο, οι οποίοι τελούν υπό καθεστώς απέλασης Στα Πολυϊατρεία της PRAKSIS, στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, παρέχεται δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη μέσω οργανωμένου γενικού ιατρείου, γυναικολογικού ιατρείου και οδοντιατρείου. Υποστηρικτικά λειτουργεί φαρμακείο, παρέχοντας δωρεάν φάρμακα στους ασθενείς. Ακόμη, οι εξυπηρετούμενοι εκτός από την παροχή δωρεάν πρωτοβάθμιας περίθαλψης υποστηρίζονται και από την Κοινωνική Υπηρεσία που τους ενημερώνει για τις δυνατότητες και δικαιώματά τους και τους παραπέμπει σε άλλες υπηρεσίες ή άλλους

φορείς.

Επιπροσθέτως, οι Γιατροί του Κόσμου λειτουργούν «Ανοιχτό Πολυϊατρείο» στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, όπου εθελοντές γιατροί, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι παρέχουν δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε όσους δεν έχουν πρόσβαση στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (άπορους, ανασφάλιστους, άστεγους, Ρομά, πρόσφυγες και μετανάστες).

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέχουν πρωτοβάθμια περίθαλψη και υπηρεσίες ψυχικής υγείας, με τη χρήση διερμηνέων, στον άτυπο καταυλισμό προσφύγων στην Πάτρα, όπου ζουν κυρίως άτομα αφγανικής καταγωγής «χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα». Η παρέμβαση των Γιατρών Χωρίς Σύνορα περιλαμβάνει επίσης δράσεις βελτίωσης των συνθηκών υγιεινής και διαβίωσης στον καταυλισμό (<http://www.hjn.gr/2014>).

Όμως, η μεγάλη πλειοψηφία των μεταναστών δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί από τις προαναφερθείσες δομές και προγράμματα, καθώς οι δυνατότητες αυτών των πρωτοβουλιών δεν είναι ικανές να ανταπεξέλθουν σε μεγάλους αριθμούς εξυπηρετούμενων. Για αυτό το λόγο, ενώ τέτοιες προσπάθειες, εναλλακτικές του ΕΣΥ, πρέπει βεβαίως, να εμψυχωθούν και να στηριχθούν, δεν μπορούν ωστόσο σε καμία περίπτωση να το υποκαταστήσουν. Έτσι, λοιπόν, είναι αναγκαίο να συντονιστούν μέτρα, με σκοπό την διεύρυνση της πρόσβασης των μεταναστών «χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα» στην πρωτοβάθμια περίθαλψη, την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, την εκπαίδευση ενός πληροφορημένου και με γλωσσικές δεξιότητες προσωπικό και την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας και προσβασιμότητας στην ενημέρωση γύρω από ζητήματα υγείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΙΣ ΔΟΜΕΣ¹

Τη σημερινή εποχή που η χώρα μας μαστίζεται από την οικονομική κρίση και η έλευση των προσφύγων και μεταναστών είναι μεγάλη, η θέση του κοινωνικού λειτουργού στις υπηρεσίες για την προάσπιση των δικαιωμάτων αυτών των ανθρώπων αλλά και για την προστασία τους είναι πολύ σημαντική και αναγκαία. Η ύπαρξη κοινωνικών υπηρεσιών που εργάζονται και έχουν ως στόχο την κάλυψη των βασικών αναγκών της ευπαθούς ομάδας των αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών βοηθά πολύ στην προσπάθεια αυτή της χώρας μας, αρκεί βέβαια να λειτουργεί κάθε υπηρεσία σωστά, γιατί αν μια υπολειτουργεί, μέσα από τις συνεργασίες μεταξύ τους θα έχουν πρόβλημα και όλες οι υπόλοιπες.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες συμβάλλουν με τρόπο καταλυτικό στην κοινωνικοπρονοιακή συμβουλευτική των ανθρώπων αυτών και έχουν ως στόχο την στήριξη και την ένταξή τους στα δρώμενα της χώρας μας, έχοντας ίσα δικαιώματα και πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες, φορείς και παροχές υπηρεσιών, όπως κάθε άλλος Έλληνας πολίτης. Επίσης έχουν ρόλο διαμεσολαβητικό, μιας και μεγάλο μέρος της δουλειάς τους στηρίζεται στις παραπομπές, στην επικοινωνία τους με άλλους φορείς και οργανώσεις για την κάλυψη των αναγκών κάθε εξυπηρετούμενου και για το βέλτιστο συμφέρον του (Καλλινικάκη, 1998). Η επαγγελματική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον κοινωνικό λειτουργό και την ευπαθή ομάδα των ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών απαιτεί αρκετό χρόνο και υπομονή από τη μεριά του κοινωνικού λειτουργού ώστε το παιδί με τον καιρό να αποβάλλει τα αρχικά αισθήματα φόβου και καχυποψίας, που είναι λογικό να νιώθει. Αν η επαφή με τον κοινωνικό λειτουργό θεωρηθεί πετυχημένη, τότε τα αισθήματα αυτά θα αντικατασταθούν από αισθήματα ασφάλειας και εμπιστοσύνης (Οικονόμου, 2011).

Ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο εργάζονται οι κοινωνικοί λειτουργοί, έχουν ως στόχο να φροντίσουν για την ιατροφαρμακευτική κάλυψη των παιδιών, την ψυχολογική τους υποστήριξη, τη νομική συμβουλευτική, την εκπαίδευση, την επαγγελματική συμβουλευτική, την εκμάθηση ελληνικής και αγγλικής γλώσσας, την εξασφάλιση της διερμηνείας και της επιτροπείας, την οικογενειακή επανένωση και άλλα. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις ο κοινωνικός λειτουργός παίρνει σε πρώτη φάση το κοινωνικό ιστορικό και στη συνέχεια με βάση αυτό κάνει τις κατάλληλες παραπομπές. Δηλαδή, η εφαρμογή της Κοινωνικής Εργασίας με τα ασυνόδευτα παιδιά

---

¹ Το παρόν κεφάλαιο βασίστηκε τόσο σε βιβλιογραφία, όσο και στις συνεντεύξεις των Κοινωνικών Λειτουργών των Δομών που επισκεφθήκαμε.

θεωρείται μια κυκλική και δυναμική διαδικασία γιατί μέσα από τις συναντήσεις και τις συνεντεύξεις πραγματοποιούνται κάποιες διαστηριότητες, που προσαρμόζονται στις ανάγκες κάθε παιδιού και στην εκάστοτε περίπτωση (Καλλινικάκη, 1998).

Οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται σε κέντρα φιλοξενίας πολύ συνοπτικά ακολουθούν τα παρακάτω βήματα παρέμβασης (Οικονόμου, 2011):

✓Υποδέχονται και αναπτύσσουν σχέση εμπιστοσύνης με το ασυνόδευτο ανήλικο.

✓Μέσα από τη λήψη του Κοινωνικού Ιστορικού αξιολογούν σε ψυχοκοινωνικό επίπεδο το παιδί, αλλά συμπεριλαμβάνουν και την προσωπική τους άποψη από την παρατήρηση και την άμεση επαφή μαζί του.

✓Διερευνούν και εκτιμούν την κατάσταση κάθε παιδιού συλλέγοντας πληροφορίες γύρω από τα προσωπικά τους βιώματα και τι ιδιαιτερότητες έχουν. Ακόμη εξετάζουν το αίτημά του, ώστε στη συνέχεια να βγάλουν το πόρισμα της διάγνωσης και εκτίμησής τους.

✓Σχεδιάζουν πως θα αντιμετωπίσουν το εκάστοτε περιστατικό βασιζόμενοι στις μεθόδους και στα μέσα παρέμβασης της Κοινωνικής Εργασίας.

✓Όπου χρειάζεται, αντιμετωπίζουν το «πρόβλημα» ενός παιδιού βασιζόμενοι στις προσωπικές ανάγκες και προσδοκίες του. Αυτό το επιτυγχάνουν είτε με ατομικές συναντήσεις, είτε με παραπομπές στους κατάλληλους φορείς, είτε με την ένταξη του παιδιού σε μια ομάδα.

✓Κατά τη διάρκεια παραμονής του στο κέντρο φιλοξενίας παρατηρούν και αξιολογούν την πορεία του παιδιού.

✓Πραγματοποιείται ενημέρωση της ομάδας συνεργατών της διεπιστημονικής ομάδας (προϊστάμενος, ψυχολόγος, φιλόλογοι).

✓Κρατείται αρχείο κάθε παιδιού, όπου ενημερώνεται συνεχώς με εκθέσεις και έγγραφα.

✓Στο τέλος, ολοκληρώνεται η διαδικασία φιλοξενίας του παιδιού με την διακοπή της συνεργασίας τους. Πολλές φορές βέβαια, ακόμα και μετά την αποχώρηση από το κέντρο φιλοξενίας, το παιδί κρατά επαφή, γιατί έχει ανάγκη ένα σταθερό σημείο αναφοράς, αλλά και γιατί υπάρχει ένας δεσμός δυνατός σε αυτή τη δύσκολη στιγμή της ζωής του με τους κοινωνικούς λειτουργούς και την υπόλοιπη διεπιστημονική ομάδα, που δεν πρόκειται να ξεχαστεί.

✓Όπου κρίνεται απαραίτητο και με βάση της ανάγκες κάθε πρόσφυγα, γίνεται παραπομπή σε άλλες κατάλληλες δομές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, όσοι κοινωνικοί λειτουργοί εργάζονται σε ξενώνες, που διαμένουν ανήλικα ασυνόδευτα παιδιά, προσπαθούν να συνεισφέρουν όσο καλύτερα μπορούν για το βέλτιστο καλό του παιδιού. Προσπαθούν να τα στηρίξουν, μιας και βρίσκονται σε μια ξένη χώρα που δεν ξέρουν τη γλώσσα και είναι μόνα τους χωρίς την προστασία και τη φροντίδα της οικογένειάς τους. Επίσης, να διερευνούν εάν ζει η οικογένειά τους ή κάποιο συγγενικό τους πρόσωπο, ώστε να απευθυνθούν στις κατάλληλες υπηρεσίες της χώρας αλλά και του εξωτερικού για να ξεκινήσει νόμιμα η διαδικασία και να γίνει η συλλογή των κατάλληλων εγγράφων, ώστε μετά από ένα χρονικό διάστημα, γύρω στους 8 μήνες, με ασφάλεια να βρεθεί ξανά με την οικογένειά του, όπως ενημερωθήκαμε από τις υπηρεσίες που ήρθαμε σε επαφή. Είναι πολύ δύσκολο, όταν τα παιδιά αυτά έχουν ως στόχο να περάσουν από την Ελλάδα, μιας και είναι πέρασμα -το λεγόμενο transit-, και να συνεχίσουν το ταξίδι τους για τον τελικό προορισμό τους, χωρίς να το θέλουν, να αναγκάζονται να διαμείνουν σε κάποιους ξενώνες φιλοξενίας μαζί με άλλα παιδιά, διαφορετικής ηλικίας και εθνικότητας, να πρέπει να συνυπάρξουν, να μάθουν τους κανόνες, και να κάνουν υπομονή ώστε να περάσει ο καιρός και να μπορέσουν να φύγουν από τη χώρα μας.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί τοποθετούν τα παιδιά σε σχολεία, για εκπαίδευση, και έχουν ως στόχο με αυτό τον τρόπο να μην να εξελιχθούν σε μορφωτικό επίπεδο, αλλά κύριος στόχος τους είναι να κοινωνικοποιηθούν, να μάθουν να συνεργάζονται και να εμπιστεύονται. Άλλωστε πολλά είναι τα παιδιά που έχουν αποφοιτήσει από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και τώρα φοιτούν στην Τριτοβάθμια ή εργάζονται ως διερμηνείς σε Μ.Κ.Ο. Τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά επειδή δεν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα, μέσα από την συνεργασία τους με άλλους φορείς, αλλά και με εθελοντές πραγματοποιούν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, αλλά και της αγγλικής γλώσσας σε περίπτωση που γνωρίζουν πως το παιδί θέλει να φύγει, για να γίνει πιο εύκολη η επικοινωνία του με τους άλλους. Όταν στην αρχή όμως λόγω δυσκολίας επικοινωνίας με τα παιδιά δεν μπορούν να συνεννοηθούν γιατί η υπηρεσία τους δεν παρέχει διερμηνεία, απευθύνονται σε υπηρεσίες που έχουν διερμηνείς, όπως η «Μετάδραση», ώστε να λυθεί το πρόβλημα επικοινωνίας.

Ακόμη, έρχονται σε επικοινωνία με υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ώστε να παρέχεται στα παιδιά ιατρικός έλεγχος και εξετάσεις, για να είναι καλά στην υγεία τους, και σε περίπτωση τραυμάτων, μιας και πολλοί

ασυνόδευτοι ανήλικοι έρχονται από χώρες εμπόλεμης ζώνης ή είναι θύματα ναυαγίου και άλλα, μεσολαβούν για να τους δοθεί η κατάλληλη ιατρική φροντίδα.

Στη συνέχεια, πραγματοποιούνται διάφορες δραστηριότητες για την απασχόληση των παιδιών, την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων, σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε παιδιού και τι ακριβώς δείχνει να το ενδιαφέρει. Δηλαδή, γίνονται αθλητικές δραστηριότητες όπως ποδόσφαιρο, εκμάθηση χρήσης υπολογιστών, εκμάθηση ξένων γλωσσών, επίσκεψη σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, ζωγραφική, περίπατοι και άλλα.

Διοργανώνουν, επίσης, οι κοινωνικοί λειτουργοί εκδηλώσεις όπου δίνεται στα παιδιά η δυνατότητα να παρουσιάσουν την προσωπική τους δουλειά και τα έργα που έχουν φτιάξει, να γνωρίσουν τους πολίτες της κοινότητας που έχουν προσκαλέσει, κάτι που γενικά φαίνεται ότι τους ευχαριστεί γιατί έχουν κυρίαρχο και τιμητικό ρόλο, όπως μας ανέφερε η κοινωνική λειτουργός από το «Σύλλογο Μεριμνης Ανηλίκων».

Αν υπάρχει οικονομική δυσκολία στους ξενώνες γιατί οι ανάγκες είναι πολλές και ο αριθμός των παιδιών μεγάλος, οι κοινωνικοί λειτουργοί, έρχονται σε επαφή με άλλες οργανώσεις για υλική ενίσχυση, ρούχα, τρόφιμα, και άλλα, και επίσης διοργανώνουν διάφορες ημερίδες και σεμινάρια για την ευαισθητοποίηση της κοινότητας αλλά και παζάρια όπου παρουσιάζουν χειροποίητες ή μη κατασκευές με χρηματικό αντάλλαγμα για ενίσχυση του ξενώνα τους..

Πολλές φορές επειδή σε πρώτη φάση οι γειτονιές που φιλοξενούν ξενώνες είναι επιφυλακτικές, διοργανώνονται γεύματα γνωριμίας για να γίνει η πρώτη επαφή με τα παιδιά. Η προσπάθεια αυτή των κοινωνικών λειτουργών έχει επιτυχία, γιατί μετά στηρίζουν όσο μπορούν και εκείνοι οικονομικά αλλά και υλικά τους ξενώνες και συμμετέχουν ακόμη εθελοντικά στο έργο τους.

Σε άλλες περιπτώσεις, επειδή το ταξίδι των παιδιών μέχρι να φτάσουν στη χώρα μας είναι πολύ δύσκολο και επίπονο, στηρίζουν τα παιδιά σε ψυχολογικό επίπεδο, σε συνεργασία με ψυχολόγους, και όταν συνυπάρχει κάποιο ψυχιατρικό πρόβλημα, έρχονται σε επικοινωνία με τις κατάλληλες υπηρεσίες που προσφέρουν ψυχιατρική φροντίδα. Αν υπάρχουν παιδιά με αναπηρίες και άλλες ιδιαιτερότητες, μάχονται να μπουν σε ειδικά σχολεία για την εξυπηρέτησή τους και για το βέλτιστο καλό τους.

Γενικά, ο κοινωνικός λειτουργός προσφέρει συμβουλευτική στους πρόσφυγες με στόχο την επίλυση προβλημάτων, κάλυψη βασικών αναγκών, κινητοποίηση των αρμόδιων φορέων, ενημέρωση για τους κανόνες και τον πολιτισμό της Ελλάδας, μιας

και πολλοί μετανάστες και πρόσφυγες έχουν υποστεί σοκ. Παρεμβαίνουν όπου χρειάζεται σε διάφορους φορείς και οργανισμούς ώστε να καλύψουν τις ανάγκες της ευπαθούς αυτής ομάδας, όπως συνοδεία σε νοσοκομεία, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, συμμετοχή στην εκπαίδευση και σε σχολεία, εξασφάλιση επιδομάτων όπου πληρούνται οι προϋποθέσεις και άλλα. Επιπρόσθετα παρέχουν ψυχολογική υποστήριξη και παρέμβαση σε καταστάσεις κρίσης, σύμφωνα με την εκάστοτε περίπτωση και ανάγκη και διαμεσολαβούν για να τους δοθεί υλική βοήθεια, ρούχα, υπόδηση, τρόφιμα, παραπομπή για σίτιση. Μέσω διαφόρων ημερίδων και σεμιναρίων προσπαθούν να ευαισθητοποιήσουν την ευρύτερη κοινότητα και να την ενημερώσουν για το προσφυγικό και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Διαμορφώνουν και αποτυπώνουν στόχους, προσπαθούν να λύνουν συγκρούσεις μεταξύ των μελών μιας ομάδας, να βάζουν κανόνες, να τηρούνται τα όρια και να παίρνουν από κοινού αποφάσεις για διάφορα ζητήματα που τους απασχολούν. Όταν μια ομάδα ολοκληρώσει το σκοπό της, υπάρχει κλείσιμο της ομάδας και ο κοινωνικός λειτουργός αξιολογεί καταγράφοντας στοιχεία από το κοινωνιόγραμμα της ομάδας.

Οι δραστηριότητες μιας Κοινωνικής Υπηρεσίας σύμφωνα με το Ελληνικό Συμβούλιο Προσφύγων, ανάγονται σε συμβουλευτική και παροχή βοήθειας, στήριξη προσφύγων, αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών που δεν έχουν κατορθώσει να λύσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ή εκκρεμεί ακόμα το αίτημα ασύλου τους. Μέσα από ατομικές συνεδρίες συμβουλευτικής και στήριξης, γίνονται παρεμβάσεις για τη διευθέτηση των αιτημάτων και αναγκών των εξυπηρετούμενων για την ομαλή ένταξή τους, και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους σε θέματα οικονομικής φύσεως, υγείας, ψυχολογικής υποστήριξης, νομικής συμβουλευτικής και άλλα (Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr, 2015).

Εν συνεχεία, στην πρώτη υποδοχή υποδέχονται οι κοινωνικοί λειτουργοί τους νεοεισαχθέντες, συμπληρώνονται τα κοινωνικά ιστορικά, παρέχονται οι πρώτες βοήθειες, γίνονται οι δύο σημαντικές εξετάσεις (μαντού και μια δερματολογική για ψωρίαση) και έπειτα όταν βγουν αρνητικές κάνουν τις κατάλληλες παραπομπές για να τοποθετηθούν οι εξυπηρετούμενοι σε κέντρα υποδοχής και στέγασης και ξενώνες. Όλη αυτή η προσπάθεια παραπομπής, ελέγχου των αιτημάτων, έγκριση και τοποθέτησης στους κατάλληλους χώρους φιλοξενίας γίνεται μέσα από την «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων» του Ε.Κ.Κ.Α.

Το Τμήμα Υποδοχής, έρχεται σε επαφή με νεοεισαχθέντες αιτούντες άσυλο και καλείται να καλύψει τις ανάγκες ευάλωτων περιπτώσεων, όπως ασυνόδευτων ανήλικων, ατόμων με αναπηρίες, με σοβαρά προβλήματα υγείας, γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης, χωρίς υποστηρικτικό κοινωνικό περιβάλλον, άτομα με ψυχικά προβλήματα, μονογονεϊκές, πολυμελείς οικογένειες, θύματα βασανιστηρίων, κακοποίησης trafficking και άλλα (Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr 2015).

Επιπρόσθετα, οργανώνουν και υλοποιούν οι κοινωνικοί λειτουργοί εκπαιδευτικά, πολιτιστικά και ψυχαγωγικά προγράμματα, συνοδεύουν τους εξυπηρετούμενους σε διάφορες υπηρεσίες, οργανώνουν και συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά σεμινάρια, ευαισθητοποιούν μέσα από ημερίδες τον ελληνικό λαό, ενημερώνουν τους αιτούντες άσυλο σχετικά με τις διαδικασίες αναζήτησης εργασίας και δικτύωσης. Ενισχύουν την καλλιέργεια και την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, είτε παραμείνουν στην Ελλάδα, είτε συνεχίσουν το ταξίδι τους στο τελικό προορισμό τους, είτε επαναπατριστούν (Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr, 2015).

Παράλληλα, οι κοινωνικοί λειτουργοί για να πετύχουν το σκοπό τους, δηλαδή την υποστήριξη των αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων παιδιών, συνεργάζονται με φορείς, υπηρεσίες, νοσοκομεία για την κάλυψη αναγκών υγείας, και συμβουλευτική κοινωνικοπρονοιακών και συνταξιοδοτικών θεμάτων. Οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται σε υπηρεσίες που σχετίζονται με το προσφυγικό και το μεταναστευτικό ζήτημα, λαμβάνουν το κοινωνικό ιστορικό και βρίσκονται σε επαφή με τον εξυπηρετούμενο, βοηθούν τον εξυπηρετούμενο να κινητοποιηθεί και τον ωθούν στην αυτενέργεια, αξιολογούν τις ανάγκες της ομάδας στόχου και χειρίζονται τα θέματα που τον απασχολούν με σύνεση, επαγγελματικότητα και εχεμύθεια. Ακόμη, τηρούν τους κανόνες δεοντολογίας που επιτάσσει η Επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας με πίστη στις αρχές του επαγγέλματος. Επειδή οι καταστάσεις και οι ανάγκες αλλάζουν ανάλογα με την περίσταση και την εποχή, φροντίζουν να είναι ενήμεροι για τις πηγές μιας κοινότητας σε φορείς και υπηρεσίες για να μπορούν να κάνουν τις κατάλληλες παραπομπές, αναπτύσσουν συνεργασίες που είναι πολύ σημαντικές για το έργο τους. Ενημερώνονται και εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους πάνω σε θέματα που αφορούν αιτούντες άσυλο και ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά, παίζουν υποστηρικτικό και διαμεσολαβητικό ρόλο, κρατούν αρχείο των περιπτώσεων που δέχεται καθημερινά μια κοινωνική υπηρεσία, παραπέμπουν τους εξυπηρετούμενους με το ΕΣΥ και τις

υπηρεσίες του για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης του ατόμου και τέλος, συμμετέχουν στην προσπάθειά τους να βρουν πόρους και πηγές χρηματοδότησης για την κάλυψη των αναγκών των εξυπηρετούμενων (PR.A.K.S.I.S, www.praksis.gr, 2015).

Συνοψίζοντας οι ρόλοι του κοινωνικού λειτουργού είναι πολλοί και έχουν διαφορετικούς στόχους. Σύμφωνα με την Θεανώ Καλλινικάκη, στο βιβλίο με τίτλο «Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας» οι επαγγελματικοί ρόλοι ενός κοινωνικού λειτουργού είναι στο σύνολο 14. Παρακάτω θα γίνει ονομαστικά αναφορά των ρόλων.

- Μεσολαβητής
- Συνήγορος
- Εκπρόσωπος
- Διαιτητής
- Αξιολογητής
- Εμπνευστής
- Σύμβουλος-μέλος μιας διεπαγγελματικής ομάδας
- Σύμβουλος-εμπειρογνώμονας
- Παιδαγωγός
- Διευθυντής
- Αρχαιοθέτης
- Σχεδιαστής κοινότητας
- Κοινωνικός σχεδιαστής
- Κλινικός θεραπευτής (Καλλινικάκη,1998).

Μέσα από τις συνεντεύξεις μας με τους κοινωνικούς λειτουργούς των υπηρεσιών, πέρα από τα θετικά σημεία στη δουλειά τους, διαπιστώσαμε πως αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες κατά τη διάρκεια του έργου τους. Συχνά έρχονται αντιμέτωποι με τις τραυματικές εμπειρίες που έχει βιώσει ένας πρόσφυγας και ασυνόδευτο παιδί, ή προβλήματα στην ψυχική τους υγεία, αλλά και με τη δυσκολία τους στην αρχή να εμπιστευθούν και να ενταχθούν στην ομάδα. Ακόμη, είναι σύνηθες να αντιμετωπίζουν τη γραφειοκρατία της χώρα μας γύρω από τις διαδικασίες αιτημάτων ασύλου, που μπορεί να διαρκέσει αρκετό διάστημα, κάνοντας τους

εξυπηρετούμενους να νιώθουν ανασφάλεια, απογοήτευση και έτσι να είναι πιο δύσκολη η ένταξή τους στην κοινωνία μας. Οι ελλείψεις που έχουν οι κοινωνικές υπηρεσίες στη χώρα μας, κωλυσιεργούν τις προσπάθειες των κοινωνικών λειτουργών να στηρίξουν και να υπερασπιστούν αυτή την ευπαθή ομάδα. Τέλος, οι καθυστερήσεις που υπάρχουν στις χρηματοδοτήσεις αυτών των υπηρεσιών που δουλεύουν με τους πρόσφυγες και μετανάστες, δεν τους επιτρέπουν να καλύψουν όλες τις ανάγκες που έχουν οι εξυπηρετούμενοι και που ουσιαστικά δικαιούνται σύμφωνα με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σύμφωνα λοιπόν, με τις δυσκολίες που αναφέραμε παραπάνω πως αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί λειτουργοί, διαπιστώσαμε πόσο επηρεάζονται ηθικά και συναισθηματικά, και ιδιαίτερα όταν δουλεύουν με μια δύσκολη ευπαθή ομάδα και εν καιρώ κρίσης. Για αυτό το λόγο θα κάνουμε μια μικρή αναφορά και ανάλυση του συνδρόμου **“burn out”**.

Ο Maslach (1982) ορίζει το burn out ως «το σύνδρομο της συναισθηματικής εξουθένωσης, αποπροσωποποίησης και μείωσης των προσωπικών επιτευγμάτων που συμβαίνει στα άτομα που ασχολούνται με τα «ανθρώπινα επαγγέλματα» όλων των ειδών. Είναι η απόκριση σε μία χρόνια επαγγελματική εξουθένωση από τη διαρκή εργασία με άλλα άτομα και ειδικότερα με άτομα με πρόβλημα» (Compton & Galaway, 1989:2).

Είναι πολύ συχνό φαινόμενο ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται με πρόσφυγες, να παρουσιάσει το σύνδρομο αυτό. Ενώ το έργο του είναι πολύ σημαντικό και αναγκαίο, ενώ στηρίζει όλων των ειδών τις ευπαθείς ομάδες και τις υπερασπίζεται, στο δρόμο προς την προάσπιση αυτών των ομάδων συναντά πολλές δυσκολίες, ματαιώσεις, φορτίζεται συναισθηματικά και στο τέλος εξουθενώνεται. Η δουλειά του είναι τόσο ψυχοφθόρα που οδηγείται στο “burn out”. Από την κατάσταση που βρίσκεται επηρεάζεται και ο ίδιος αλλά και οι συνάδελφοι οι οποίοι δουλεύουν μαζί σε μια υπηρεσία αλλά και οι εξυπηρετούμενοι που έρχονται σε επαφή μαζί του.

Το σύνδρομο burn out έχει τις εξής αρνητικές συνέπειες:

- Συναισθηματική εξουθένωση και αδυναμία χρήσης και επένδυση συναισθηματικής ενέργειας σε άλλα άτομα
- Αποπροσωποποίηση και αντιμετώπιση άλλων ατόμων με αδιάφορο, αποστασιοποιημένο και δίχως ευαισθησία τρόπο

- Μειωμένη αίσθηση προσωπικών ικανοτήτων και επιτευγμάτων και μια αίσθηση ανεπάρκειας (Compton & Galaway, 1989:2).

Η εξουθένωση του κοινωνικού λειτουργού μπορεί να είναι φυσική ή συναισθηματική και οι συνέπειες μπορούν να επηρεάσουν και την προσωπική του ζωή πέρα από την επαγγελματική, με συχνές απουσίες από το χώρο εργασίας ή και παραιτήσεις. Τα συμπτώματα που νιώθει ένας κοινωνικός λειτουργός όταν έχει το σύνδρομο burn out είναι κατάθλιψη, συναισθήματα απόγνωσης και έλλειψης ελπίδας για το μέλλον, πονοκεφάλους, έλκη, υπέρταση, χρόνια κόπωση και άλλα.

Δεν έχουν γίνει πολλές αναφορές του συνδρόμου burn out όσον αφορά την Κοινωνική Εργασία με πρόσφυγες. Η Barbetta Rothschild (2002) έκανε μια μελέτη στις περιπτώσεις κοινωνικών λειτουργών που εργάζονταν σε ανθρωπιστικές οργανώσεις με πρόσφυγες και κατέληξε στο συμπέρασμα πως το σύνδρομο αυτό εντείνεται ολοένα με τα χρόνια γιατί υπάρχει συναισθηματική εμπλοκή των κοινωνικών λειτουργών με τα περιστατικά τους και γίνεται μεταβίβαση των τραυματικών εμπειριών των προσφύγων στους κοινωνικούς λειτουργούς. Αυτό τους προσθέτει άγχος σε αρχικό επίπεδο, αίσθηση κόπωσης, χλόμιασμα, τρέμουλο χεριών, εφίδρωση και άλλα (Rothschild, 2002: 207).

Η συναισθηματική εμπλοκή των επαγγελματιών εξαρτάται από τον τρόπο που γίνεται η μεταβίβαση των πληροφοριών, πως τις αντιλαμβάνονται και πόσο επηρεάζονται από αυτές, από τον τρόπο που αλληλοεπιδρούν με τους εξυπηρετούμενους τους, και συνήθως συμπάσχουν και εμπλέκονται όταν ζητήματα και καταστάσεις του εξυπηρετούμενου φέρουν στην επιφάνεια δικές τους προσωπικές τραυματικές εμπειρίες (Rothschild, 2002: 207-208).

Οι νέοι κοινωνικοί λειτουργοί, λόγω της απειρίας τους και της δυσκολία τους να αποστασιοποιηθούν από το πρόβλημα του εξυπηρετούμενού τους σε συναισθηματικό επίπεδο, ξεκινούν δυναμικά την εργασία τους, αλλά πολύ σύντομα εμφανίζουν αισθήματα κόπωσης και εξουθένωσης, και δυσκολεύονται πολύ στη συνέχεια να απεμπλακούν από αυτή την εμπάθεια. Θεωρούν πως με το να συνδεθούν με το πρόβλημα του εξυπηρετούμενου θα μπορούν καλύτερα να τον στηρίξουν και να καλύψουν τις ανάγκες του (Rothschild, 2002: 208-209).

Τέλος, για να μπορέσει να αποφευχθεί το σύνδρομο burn out στους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς θα πρέπει να βάζουν όρια στη συναισθηματική τους εμπλοκή και στην εμπάθειά τους, για να μη χάνουν την αντικειμενικότητά τους. Θα πρέπει να κατανοήσουν πως έτσι δεν βοηθούν ούτε τους

εξυπηρετούμενους τους αλλά ούτε και τους ίδιους και την απόδοσή τους στη δουλειά τους. Όπως αναφέρει και η Rothschild «*δε βοηθά τους πελάτες να βλέπουν τον κοινωνικό λειτουργό τόσο αποδυναμωμένο από το τραύμα τους, όσο είναι και οι ίδιοι*» (Rothschild, 2002:209). Μερικές τεχνικές που βοηθούν τους κοινωνικούς λειτουργούς να χαλαρώσουν και να ελέγξουν την εμπάθειά τους είναι τεχνικές αναπνοής, να πάρουν μια βαθιά αναπνοή που θα τους δώσει τη δυνατότητα να αποστασιοποιηθούν συναισθηματικά αλλά και να μάθουν να ελέγχουν και να βάζουν όρια στη συναισθηματική τους φόρτιση από τις πληροφορίες που ακούν, υπενθυμίζοντας τους στόχους που έχουν θέσει και να διατηρούν μια φυσική απόσταση από τον εξυπηρετούμενο (Rothschild, 2002:211).

Β' ΜΕΡΟΣ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΕΡΕΥΝΑ

6.1 Σκοπός της έρευνας: Ο σκοπός της ερευνητικής μας μελέτης αφορά τη χαρτογράφηση και παρουσίαση των υπηρεσιών και των φορέων που αναλαμβάνουν την υπεράσπιση και τη φροντίδα των ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στη χώρα μας.

6.2 Στόχοι της έρευνας:

- Να διερευνήσουμε το νομικό πλαίσιο της χώρας μας που θεσπίζει τα δικαιώματα αλλά και τη νομική υποστήριξη που προβλέπει το κράτος για την ομάδα των ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στη χώρα μας.
- Διερεύνηση και παρουσίαση των δομών και των οργανώσεων που παρέχουν υπηρεσίες υποδοχής, φιλοξενίας και κοινωνικής ένταξης στην ευάλωτη ομάδα των ασυνόδευτων παιδιών.
- Ανάλυση του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού και των αρμοδιοτήτων του όσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά στη χώρα μας.

6.2.1 Ανάλυση των επιμέρους στόχων.

Διερεύνηση του νομικού πλαισίου της χώρας μας που θεσπίζει τα δικαιώματα αλλά και τη νομική υποστήριξη που προβλέπει το κράτος για την ομάδα των ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στη χώρα μας:

Στόχος είναι να μελετηθεί σε βάθος το νομικό πλαίσιο που αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά που εισέρχονται στα ελληνικά σύνορα και πώς το κράτος θέτει ένα νομικό υπόβαθρο ώστε να καλύψει τις βασικές ανάγκες αλλά και δευτερεύουσες ανάγκες τους. Τι προβλέπει η κρατική πρόνοια για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, πως προσπίζονται τα βασικά και θεμελιώδη δικαιώματά τους αλλά και πώς καλύπτονται οι ιατροφαρμακευτικές τους ανάγκες, η στέγαση, η τροφή αλλά και η εκπαίδευση είναι κάποια από τα ερωτήματα που προσπαθούμε να προσεγγίσουμε και να αποσαφηνίσουμε.

Διερεύνηση και παρουσίαση των δομών και των οργανώσεων που παρέχουν υπηρεσίες υποδοχής, φιλοξενίας και κοινωνικής ένταξης στην ευάλωτη ομάδα των ασυνόδευτων παιδιών:

Βασικός στόχος της μελέτης αυτής, είναι η χαρτογράφηση των δομών που ο στόχος τους άπτεται στην βοήθεια ασυνόδευτων ανηλίκων που για διαφορετικούς λόγους έρχονται στην Ελλάδα. Τι υπηρεσίες προσφέρουν, μπορούν να καλύψουν τις βασικές ανάγκες αυτής της ευάλωτης ομάδας, ποια μέτρα λαμβάνουν ώστε να εξασφαλίσουν το ζην αυτών των παιδιών και πολλά ακόμη ερωτήματα διευκρινίζονται και διαφωτίζονται μέσω των συνεντεύξεων που θα ακολουθήσουν.

Ανάλυση του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού και των αρμοδιοτήτων του όσον αφορά τα ασυνόδετα παιδιά στη χώρα μας:

Η μελέτη αυτή δίνει βάρος και στο κύριο ερώτημα, « Ποια είναι η θέση του κοινωνικού λειτουργού στις δομές που ασχολούνται με τους ασυνόδετους ανηλίκους»; Μέσω των συνεντεύξεων και με άξονα τη θεωρία της κοινωνικής εργασίας οριοθετείτε και αποσαφηνίζεται ο ρόλος και η θέση του κοινωνικού λειτουργού σε τέτοιου είδους δομές.

6.3 Μεθοδολογία Έρευνας

Η ποιοτική έρευνα είναι μια πρόκληση στην αντικειμενικότητα, τη γενίκευση και την απόλυτη αλήθεια. Είναι μια πρόκληση για τον ερευνητή να δει την ατομική οπτική την υποκειμενική αλήθεια και τις συναισθηματικές πτυχές ενός ζητήματος.

Μέσα από την ανάδειξη του λόγου των ερωτώμενων την διείσδυση στην προσωπική τους σφαίρα και την προσέγγιση της δικής τους οπτικής της πραγματικότητας, η ποιοτική έρευνα συμβάλλει σε μια εις βάθος κατανόηση, τόσο του μελετώμενου ζητήματος όσο και του πλαισίου μέσα στο οποίο αυτό εξελίσσεται. (Καλλινικάκη 2010)

Καθώς η μελέτη βάθους που συνεπάγεται η ποιοτική έρευνα οδηγεί στη συγκέντρωση λεπτομερών στοιχείων για πολλαπλές πτυχές των υπό έρευνα περιπτώσεων διευκολύνεται, η διαδικασία ανάπτυξης και αποσαφήνισης εννοιολογικών κατηγοριών (Κυριαζή 2011).

Η ποιοτική έρευνα είναι μια μέθοδος που εστιάζει σε πολλά διαφορετικά ζητήματα και εμπλέκεται σε μια ερμηνευτική και νατουραλιστική προσέγγιση του θέματος που ερευνά. Αυτό δίνει την δυνατότητα να μελετώνται τα φαινόμενα στο φυσικό τους πεδίο.

Γι' αυτό λοιπόν για την πραγματοποίηση της έρευνάς μας και για να εξασφαλίσουμε την όσο το δυνατόν καλύτερη συλλογή πληροφοριών επιλέξαμε την ποιοτική έρευνα.

6.3.1 Πεδίο μελέτης.

Ως πεδίο μελέτης επιλέχθηκαν κατά κύριο λόγο οργανώσεις που είχαν την έδρα τους στην Αθήνα. Η επιλογή αυτή έγινε διότι οι περισσότερες δομές, που πληροφορηθήκαμε ότι ασχολούνται με την προστασία και την προάσπιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών, βρίσκονται στην Αθήνα. Να αναφέρουμε όμως ότι πραγματοποιήθηκαν και δύο συνεντεύξεις σε δομές της Κρήτης λόγω της διαμονής της μιας σπουδάστριάς της ομάδας μας εκεί. Επίσης η έρευνά μας στις δομές πραγματοποιήθηκε από τον Οκτώβριο 2015 - Φεβρουάριο 2016.

6.3.2 Παρουσίαση δείγματος.

Στην παρούσα εργασία η επιλογή του δείγματος έγινε με την μέθοδο της θεωρητικής δειγματοληψίας. Πρόκειται για μία διαδικασία η οποία, σημειώνει η Mason (2011), αφορά την επιλογή ομάδων ή κατηγοριών προς μελέτη με κριτήριο τη συνάφειά τους με τα ερευνητικά ερωτήματα και τις θεωρητικές προϋποθέσεις που έχουν τεθεί στην ερευνητική διαδικασία. Αυτή η τεχνική έχει σχέση με τη δόμηση ενός δείγματος, το οποίο συγκεντρώνει κάποια συγκεκριμένα κριτήρια που χαρακτηρίζουν τους ερευνητικούς στόχους και διευκολύνουν τον ερευνητή στην ανάπτυξη και τον έλεγχο της θεωρίας και της εξήγησης στην οποία στοχεύει.

Στη συγκεκριμένη έρευνα, τα κριτήρια για να συμμετάσχουν οι ενδιαφερόμενοι ήταν να είναι θεσμοθετημένες δομές και αναγνωρισμένες από την ελληνική κυβέρνηση και να ασχολούνται άμεσα ή έμμεσα με την κάλυψη αναγκών των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλά και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους.

Το δείγμα μας λοιπόν αποτελείται από τόσες δομές και υπηρεσίες που ασχολούνται έμμεσα ή άμεσα με την κάλυψη των βασικών αναγκών αυτής της

ευάλωτης κοινωνικής ομάδας στην Αθήνα, όπως τροφή, στέγη, ένταξη στην εκπαίδευση και την κοινωνία, ιατροφαρμακευτική και ψυχοκοινωνική φροντίδα, νομική εκπροσώπηση.

Αναλυτικότερα το δείγμα μας αποτελείται από τις ακόλουθες δομές: Praksis, Γιατροί του Κόσμου, ΚΕΘΕΑ Mosaic, Ιατρική Παρέμβαση (MedIn), Μετάδραση, Κλίμακα, Χαμόγελο του Παιδιού, Ερυθρός Σταυρός, Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων, Κέντρο Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων Ανωγείων, Ξενώνας Εστία της Αποστολής, Save the Children, Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, Σύλλογος Μερίμνης Ανηλίκων, Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων.

Οι συνεντεύξεις που πήραμε έγιναν στο σύνολό τους με κοινωνικούς λειτουργούς (14). Επίσης, κάποιες με διοικητικό προσωπικό (1), ενώ όσον αφορά τον άξονα για το νομικό πλαίσιο σε κάποιες περιπτώσεις μιλήσαμε με τους νομικούς σύμβουλους (2) των δομών.

6.4 Ερευνητικό εργαλείο και τεχνικές συλλογής και ανάλυσης δεδομένων.

Το εργαλείο που χρησιμοποιήσαμε για τη συλλογή των στοιχείων μας είναι η ημι-δομημένη συνέντευξη. Η ποιοτική ημι-δομημένη συνέντευξη είναι ένα ευέλικτο και δυναμικό εργαλείο, το οποίο είναι μη κατευθυντικό, μη αυστηρά δομημένο και τυποποιημένο, με ερωτήσεις που επιδέχονται ανοιχτού τύπου απαντήσεις. Η συζήτηση πρόσωπο με πρόσωπο έχει σαν στόχο ο ερευνητής να κατανοήσει την προοπτική και στάση του ερωτώμενου για το προς διερεύνηση θέμα και να ακούσει τις εμπειρίες του μέσα από τα δικά του λόγια (Ιωσηφίδης 2003).

Η επιλογή αυτή βασίστηκε στο γεγονός πως οι πληροφορίες που αναζητήθηκαν δεν ήταν μόνο και αυστηρά ποσοτικές αλλά διερευνήθηκαν και οι εμπειρίες των εργαζόμενων με τη συγκεκριμένη πολιτισμική ομάδα. Επιζητήθηκε ο ανοιχτός διάλογος, προκειμένου να γίνει πλήρως κατανοητή η λειτουργία των δομών αυτών αλλά και των υπηρεσιών που προσφέρουν στους ανήλικους μετανάστες χωρίς οικογένεια.

Στην εργασία μας οι άξονες της ημι-δομημένης συνέντευξης που χρησιμοποιήσαμε είναι:

1^{ος} : ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ:

2^{ος} : ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ:

3^{ος} : ΣΤΟΧΟΙ:

4^{ος} : ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ:

5^{ος} :ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

6^{ος} : ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

7^{ος} : ΕΡΓΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

8^{ος} :ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η αρχική μας επικοινωνία με τις διαφορετικές δομές έγινε αρχικά μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας κατά την οποία τους εξηγήσαμε το θέμα της έρευνάς μας και ζητούσαμε ένα ραντεβού για συνέντευξη. Στη συνέχεια οι υπηρεσίες μας ζητούσαν να στείλουμε ένα μείλ με το θέμα τις έρευνας, ένα γενικό σχεδιάγραμμα των ερωτήσεων που θέλαμε να κάνουμε, το έγγραφο άδειας έρευνας και τα στοιχεία επικοινωνίας μας. Συνήθως το χρονικό διάστημα μέχρι να πάρουμε απάντηση διαρκούσε από τρεις μέρες μέχρι δύο εβδομάδες, ενώ μια υπηρεσία επικοινωνήσε μετά από ένα μήνα.

Όλες σχεδόν οι συνεντεύξεις έγιναν στο χώρο στέγασης της κάθε δομής και συνήθως στο γραφείο των συνεντευξιαζόμενων, όπου υπήρχε ησυχία, αν και κάποιες φορές διακόπτονταν η συζήτηση από κάποιο τηλέφωνο ή κάποιο χτύπημα στην πόρτα του γραφείου. Μόνο μια συνέντευξη έγινε τηλεφωνικώς με κοινωνική λειτουργό του Χαμόγελου του Παιδιού. Οι συνεντεύξεις μας διήρκησαν το λιγότερο είκοσι λεπτά και το μέγιστο μία ώρα.

Πριν ξεκινήσει η κάθε συνέντευξη ρωτούσαμε τον κάθε συνεντευξιαζόμενο αν είχε κάποια αντίρρηση στο να ηχογραφήσουμε την συνέντευξη, κάτι που θα μας βοηθούσε ώστε να μην παραλειφθούν ή ξεχαστούν πολύτιμα για την έρευνά μας στοιχεία. Μόνο στην Ιατρική Παρέμβαση (Med In) δεν δέχτηκαν να γίνει ηχογράφηση, καθώς όπως μας είπαν η συνέντευξη μας ήταν ευαίσθητο δεδομένο και δεν ήθελαν να ηχογραφηθεί. Στη συγκεκριμένη περίπτωση λοιπόν κρατήθηκαν σημειώσεις κατά τη διάρκεια της συζήτησής μας.

Σύμφωνα με την ημι-δομημένη συνέντευξη, αλλά όπως φαίνεται και στους άξονες παραπάνω, χρησιμοποιήσαμε κυρίως ανοιχτές ερωτήσεις για να δώσουμε την δυνατότητα στους ερωτώμενους να εκφράσουν πιο ανοιχτά την άποψή τους και να αποφύγουμε την πιθανότητα μιας κατευθυνόμενης συνέντευξης. Μετά προχωρήσαμε στη χρονοβόρα διαδικασία της απομαγνητοφώνησης των συνεντεύξεων έτσι ώστε να

μπορέσουμε εν συνεχεία να αναλύσουμε τα στοιχεία μας με βάση την ποιοτική μέθοδο.

6.5 Εκτίμηση Δυσκολιών κατά την Διεξαγωγή της Έρευνας

Όπως κάθε έρευνα έτσι και η δική μας είχε κάποιες δυσκολίες. Σε αυτό το κεφάλαιο λοιπόν θα αναφερθούμε στις δυσκολίες που προέκυψαν στην πορεία της έρευνας. Πρώτη δυσκολία ήταν το γεγονός ότι παρ' όλο που είχαμε βρει ένα σύνολο τριάντα υπηρεσιών που φαίνονταν να σχετίζονται με την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών μόνο είκοσι τέσσερις απ' αυτές ασχολούνταν τελικά. Έξι από τις υπηρεσίες δεν μας απάντησαν ποτέ παρ' όλο που επικοινωνήσαμε μαζί τους αρκετές φορές και τις ενημερώσαμε και μέσω e mail όπως μας ζήτησαν. Ακόμα όμως και με τις δομές που καταφέραμε να πάρουμε συνεντεύξεις υπήρχαν προκλήσεις. Η κυριότερη πρόκληση ήταν ο χρόνος. Οι δομές αργούσαν πολύ να μας απαντήσουν ενώ αρκετές φορές, όταν ξανά επικοινωνούσαμε μαζί τους, διαπιστώναμε ότι το αίτημα μας δεν είχε προωθηθεί στους υπεύθυνους με αποτέλεσμα να μας ζητάνε επαναπροώθηση του e mail και να περιμένουμε νέο χρονικό διάστημα. Υπήρξε επίσης περίπτωση που υπηρεσία ακύρωσε προγραμματισμένο ραντεβού μετά από σχεδόν τριών μηνών αναμονή.

Ένα ακόμη πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε ήταν η εύρεση βιβλιογραφίας. Καθώς μέσα από την έρευνά μας φάνηκε ότι δεν υπάρχουν βιβλία ή περιοδικά που να αναφέρονται στο θέμα των ασυνόδευτων παιδιών, οι πηγές μας προήλθαν κυρίως από το Ιντερνέτ. Εκεί βρήκαμε κάποιες έρευνες και στοιχεία που αφορούσαν τα ασυνόδευτα παιδιά οι οποίες είχαν γίνει κυρίως από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Επίσης βρήκαμε νομικά και στατιστικά στοιχεία από άρθρα και ηλεκτρονικά έγγραφα από δημόσιες υπηρεσίες του κράτους.

Επίσης δυσκολία υπήρχε στην προσέλευση στις δομές καθώς δεν έμεναν όλοι οι φοιτητές στην περιοχή της Αθήνας, άρα οι συνεντεύξεις έπρεπε να γίνονται κυρίως πρωινές ώρες για τη χρήση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς. Αυτό ήταν και ένα θέμα που μας δυσκόλεψε στο συντονισμό και τη συνεργασία για την πραγματοποίηση της πτυχιακής, καθώς η επικοινωνία μας γινόταν μόνο με ηλεκτρονικά μέσα (κινητό, skype, email), κάτι που δεν μας διευκόλυνε πάντα και έβαζε εμπόδια στην πρόοδο της εργασίας.

6.6 Ηθικά Ζητήματα

Όπως αναφέρει η Θ. Καλλινικάκη (2010) «Η έννοια της «ηθικής» στην έρευνα αναφέρεται σε ένα σύστημα κανόνων συμπεριφοράς, που περιλαμβάνει την ορθότητα, την καταλληλότητα και την επάρκεια-αρτιότητα, ιδιότητες που πρέπει να χαρακτηρίζουν τις πράξεις και τις ενέργειες του ερευνητή. Σε αυτές θα πρέπει να προστεθεί και εγγενής καλοσύνη του ερευνητή, η οποία αναμένεται να εμπνέει τις πεποιθήσεις και τους στόχους του. Στη βάση των κανόνων της ηθικής διαμορφώνεται η δεοντολογία ρυθμίζοντας την ηθική διάσταση, «το δέον», εν προκειμένω τους ενδεδειγμένους τρόπους και τις επιτρεπόμενες μεθόδους άσκησης του έργου του ερευνητή. Η δέσμευση στην άρτια από δεοντολογικής απόψεως διεξαγωγή της έρευνας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τους μελετητές που μελετούν ανθρώπινες υπάρξεις, οι οποίες βρίσκονται σε θέσεις κατώτερες ή εξάρτησης».

Στην εργασία μας κατά τη διάρκεια της εγγραφής των αποτελεσμάτων της έρευνας προέκυψαν κάποια ηθικά ζητήματα. Ένα από αυτά είναι το αν θα ήταν σωστό να ηχογραφήσουμε τις συνεντεύξεις καθώς όσα ειπώθηκαν στην συνέντευξη είναι ευαίσθητα δεδομένα.

Επίσης το αν θα έπρεπε να βάλουμε κάποιες πληροφορίες που μας ανέφεραν οι συνεντευξιαζόμενοι καθώς αφορούσαν τις δομές ή ήταν προσωπικές πληροφορίες των εξυπηρετούμενων αυτών των δομών οπότε ερχόταν σε αντίθεση με τον κώδικα εχεμύθειας της κοινωνικής εργασίας. Τέλος ένα ακόμα δίλημα ήταν αν θα έπρεπε να αναφέρουμε πληροφορίες βασιζόμενες στην προσωπική άποψη των συνεντευξιαζόμενων για άλλες δομές του εσωτερικού ή του εξωτερικού καθώς λόγω υποκειμενικότητας διακυβεύεται η αξιοπιστία αυτών των πληροφοριών.

Για τους λόγους αυτούς φροντίσαμε να τηρηθεί το απόρρητο για προσωπικά στοιχεία από περιπτώσεις που αναφέραμε στην έρευνά μας. Επίσης οι πληροφορίες που έχουμε αναφέρει έχουν μόνο σκοπό να ενισχύσουν την γνώση και να προσθέσουν πληροφορίες όσον αφορά το σύστημα φροντίδας, από τις κοινωνικές υπηρεσίες, των ασυνόδευτων παιδιών στη χώρα μας.

6.7 Χρονοδιάγραμμα

Χρόνος	Απρίλιος- Ιούνιος 2015	Ιούλιος- Σεπτέμβριος 2015	Οκτώβριος 2015- Φεβρουάριος 2016	Μάρτιος 2016
Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	✓			
Συγγραφή Θεωρητικού Μέρους		✓		
Διεξαγωγή Έρευνας			✓	
Εξαγωγή- Συγγραφή Αποτελεσμάτων Έρευνας				✓
Παρουσίαση				✓

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της έρευνάς μας. Οι πληροφορίες παρουσιάζονται ανά άξονα, έτσι όπως χρησιμοποιήθηκαν στις ημι-δομημένες συνεντεύξεις.

Γενικά στοιχεία – προέλευση της οργάνωσης:

Όσον αφορά τον άξονα αυτό οι πληροφορίες που συλλέξαμε και αφορούσαν τα γενικά στοιχεία και την προέλευση των συλλόγων και οργανώσεων που ήρθαμε σε επικοινωνία, θέλαμε μέσα από τις ερωτήσεις μας να μάθουμε πώς και για ποιους λόγους δημιουργήθηκαν, ποιος ευθύνεται για τη σύστασή τους, σε ποια πληθυσμιακή ομάδα απευθύνονται και ποιο είναι το ωράριο λειτουργίας τους.

Από τις πληροφορίες που συλλέξαμε, λοιπόν, διαπιστώσαμε πως άλλες είχαν συσταθεί από πολύ παλιά και άλλες είχαν συσταθεί προ λίγα έτη. Όλες οι υπηρεσίες σε μια γενικότερη εικόνα, αρχικά είχαν δημιουργηθεί για να βοηθήσουν στην υποδοχή και την ένταξη των αιτούντων άσυλο, και μια συγκεκριμένη ευπαθή ομάδα με την οποία ασχολούμαστε εμείς κυρίως στην πτυχιακή μας εργασία, τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά και παιδιά χωρίς την οικογένεια τους στην Ελλάδα, Ο λόγος σε όλες ήταν ο ίδιος, βελτίωση των συνθηκών κατά την υποδοχή και την ένταξή τους στη χώρα μας, ενώ οι στόχοι αρχικά ήταν πολύ γενικοί, και εν συνεχεία, με το πέρασμα των χρόνων, και κάτω από διαφορετικές συνθήκες και ανάγκες προστέθηκαν και άλλοι στόχοι που έπρεπε να καλυφθούν για να μπορούν να φέρουν εις πέρας πιο αποτελεσματικά το έργο τους. Κάποιες άλλες υπηρεσίες είχαν πιο στοχευμένους στόχους και συγκεκριμένο ρόλο να διαδραματίσουν.

Σύμφωνα με αυτά που μας είπαν ουσιαστικά, οι λόγοι δημιουργίας τους ήταν να στηρίξουν, να βοηθήσουν, να υπερασπιστούν, να φιλοξενήσουν τα ανήλικα ασυνόδευτα παιδιά που εισέρχονται στην Ελλάδα, που καταφτάνουν σε μια ξένη χώρα χωρίς τις οικογένειές τους, και χωρίς κάποιον συγγενή να τα συνοδεύει, που τα περισσότερα από αυτά είναι ορφανά, διαφόρων ηλικιών, δεν γνωρίζουν που βρίσκονται, δεν γνωρίζουν τη γλώσσα, πράγμα που δείχνει πόσο ευάλωτα είναι και πόσο ανάγκη έχουν τη στήριξή μας. Κάποιες έχουν ως ρόλο να προσφέρουν νομική υποστήριξη και κοινωνικοπρονοιακή συμβουλευτική και άλλες να καλύπτουν τις βασικές ανάγκες των παιδιών, δηλαδή σίτιση, στέγαση, ένδυση, υπόδηση, εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, εκπαίδευση, συλλογικές δραστηριότητες και άλλα.

Δυο μόνο υπηρεσίες, η «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων», που ανήκει στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) που είναι βασικός φορέας παροχής υπηρεσιών κοινωνικής αλληλεγγύης του κράτους, αλλά και η Αστυνομική Διεύθυνση Δυτικής Αττικής είναι υπεύθυνες για όλα τα αιτήματα ασύλου που γίνονται, ενηλίκων, οικογενειών με παιδιά, και ασυνόδευτων παιδιών. Ουσιαστικά μέσα από ένα data base που ενημερώνεται συνεχώς, το Ε.Κ.Κ.Α συλλέγει πληροφορίες και κοινωνικά ιστορικά από διάφορα περιστατικά, ενημερώνεται άμεσα για το ποιος εισέρχεται-φεύγει από την Ελλάδα, αποδέχεται ή απορρίπτει αιτήματα ασύλου, ελέγχει ποιες θέσεις είναι κενές ώστε να φιλοξενηθούν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, και γενικά οι πρόσφυγες σε ξενώνες, παραπέμπει και το έργο αυτό το έχουν αναλάβει μόνο εκείνοι για ολόκληρη την Ελλάδα. Κανένας άλλος δεν έχει τόσο μεγάλο εύρος πληροφοριών, μιας και όλες οι οργανώσεις κυβερνητικές ή μη, σύλλογοι, ιδιώτες, αρχές, υπηρεσίες, τους ενημερώνουν και μπορεί για το ίδιο περιστατικό να έχουν πληροφορίες από δύο, τρεις υπηρεσίες. Βγάζουν στατιστικά αποτελέσματα που για το λόγο που προαναφέραμε είναι έγκυρα.

Εν συνεχεία, το έναυσμα για τη δημιουργία των υπηρεσιών αυτών ήταν άλλοτε πρωτοβουλία που πήρε το κράτος και άλλοτε από δωρητές, ευαισθητοποιημένους πολίτες, που αναγνώρισαν το φλέγον ζήτημα του μεταναστευτικού και του προσφυγικού στην Ελλάδα και θέλησαν να συμβάλλουν στην προστασία των ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών. Το «Χαμόγελο του Παιδιού», όπως μας ανέφερε η κοινωνική λειτουργός, δημιουργήθηκε από την επιθυμία ενός παιδιού. Ήθελε όλα τα παιδιά να έχουν χαμόγελο στο πρόσωπό τους. Το παιδί αυτό ήταν άρρωστο και μετά τον θάνατό του, ευαισθητοποίησε το ευρύ κοινό της δεκαετίας του '90 αφού εμφανίστηκε σε μια εκπομπή με τον Παπαδάκη. Έτσι ξεκίνησε ένα μεγάλο επιχείρημα από τότε για να συσταθεί με τη σημερινή του μορφή το «Χαμόγελο του Παιδιού».

Η πληθυσμιακή ομάδα που απευθύνονται είναι παιδιά ανήλικα ασυνόδευτα και παιδιά χωρίς την οικογένειά τους στην Ελλάδα. Ο αριθμός των παιδιών που έχουν εξυπηρετηθεί είναι μεγάλος, αλλά το τελευταίο διάστημα λόγω οικονομικής κρίσης, αλλά και των μεγάλων προσφυγικών εισροών στον ελλαδικό χώρο, ο αριθμός αυτός έχει διπλασιαστεί, τριπλασιαστεί καθιστώντας την Ελλάδα ανήμπορη να ανταπεξέλθει στις ανάγκες τους και να μπορέσει να τους φιλοξενήσει όλους. Μέσα από την έκθεση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης για το 2014

βλέπουμε ότι τα αιτήματα για στέγαση ήταν 4296 δηλαδή περίπου 25% περισσότερα από το 2013. Από αυτά ικανοποιήθηκε το 86,16% σημειώνοντας αύξηση 13,12% σε σχέση με το 2013. Το 27,24% των αιτημάτων έφτασε από ΜΚΟ και το 72,76% από τις Αρχές και από Δημόσιους Φορείς. Όσον αφορά τους ασυνόδευτους ανήλικους τα αιτήματα για στέγαση έφτασαν τα 2390 υπερδιπλάσιος αριθμός από τα αιτήματα του 2013 και σχεδόν τριπλάσιος από αυτά του 2012. Αυτός ο αριθμός αιτημάτων είχε ως αποτέλεσμα να μη βρεθεί δομή φιλοξενίας για 55 ασυνόδευτους ανήλικους οι οποίοι και ενηλικιώθηκαν ενώ βρίσκονταν σε προστατευτική φύλαξη. Το 97,70% των ασυνόδευτων τοποθετήθηκαν αλλά εισήχθη σε δομές μόνο το 78,20%. Το 96,28 των αιτημάτων αφορά αγόρια, το 3,72% κορίτσια και το 3,81% αφορούσε ανήλικους κάτω των 12 ετών. Εν συνεχεία, το έτος 2015 τα στατιστικά στοιχεία που βρέθηκαν αφορούν μόνο το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Σε αυτό το τρίμηνο φαίνεται ότι οι αιτήσεις για στέγαση (1183) έχουν μειωθεί σε σχέση με αυτές του τελευταίου τριμήνου του 2014(1133). Σε αντίθεση με το σύνολο οι αιτήσεις των ασυνόδευτων παιδιών αυξάνονται σε 837 έναντι των 726 στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2014. Πρόκειται για τον υψηλότερο αριθμό που δέχτηκε η υπηρεσία σε τρίμηνο. Από αυτά τα παιδιά το 96% είναι αγόρια και το 4% κορίτσια από τα οποία το 94,15% είναι άνω των 12 ετών και το 5,85% κάτω των 12 ετών.

Η πλειοψηφία των παιδιών αυτών, είναι γένους αρσενικού, για αυτό και οι περισσότεροι ξενώνες φιλοξενούν αγόρια, ενώ η μειοψηφία των κοριτσιών φιλοξενείται σε μεικτούς ξενώνες, που βρίσκονται μέσα μητέρες με τα παιδιά τους. Συνήθως προέρχονται από χώρες όπως Αφγανιστάν, Μπαγκλαντές, Αφρική, Αλβανία, Συρία, Ιράκ, Ρωσία, Αίγυπτο και άλλες χώρες. Οι ηλικίες των παιδιών μπορεί να είναι από κάποιων μηνών έως κάτω των 18 χρόνων, αλλά τα περισσότερα παιδιά είναι προ εφηβείας και εφηβείας, 10-18 έτη.

Το ωράριο λειτουργίας των υπηρεσιών ξεκινά από το πρωί στις 8:00 μέχρι αργά το απόγευμα στις 17:00, αλλά οι πολλές υποχρεώσεις και οι ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν απασχολούν τους εργαζομένους περισσότερες ώρες από το τυπικό, ακόμα και τα Σαββατοκύριακα. Οι ξενώνες που λειτουργούν 24 ώρες το 24ωρο έχουν πάντα προσωπικό όλη τη μέρα και τη νύχτα, έχουν φύλακα για την προστασία των παιδιών.

Διοίκηση και Οργάνωση:

Στον άξονα αυτό οι ερωτήσεις που θέλαμε να καλύψουμε αφορούσαν το νομικό πλαίσιο της εκάστοτε υπηρεσίας και τον κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας της, τη δομή της και ποιες είναι οι πηγές χρηματοδότησής της. Σύμφωνα λοιπόν με τις απαντήσεις που μας δόθηκαν, οι περισσότερες ήταν υπηρεσίες μη κυβερνητικής οργάνωσης, κάποιες άλλες ήταν σύλλογοι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, εταιρείες αστικές μη κερδοσκοπικές, όπως και πρωτοβουλίες της Εκκλησίας.

Η διεπιστημονική ομάδα που απασχολείται κυρίως στις υπηρεσίες, αποτελείται από κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, γιατρούς, παιδοκόμους, παιδοψυχιάτρους, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, εθελοντές, εκπαιδευτικούς, διερμηνείς, δικηγόρους, κοινωνιολόγους, φύλακες, καθαρίστριες και μαγείρισσες. Όλες οι ειδικότητες αυτές στοχεύουν στην κοινωνικοπρονοιακή συμβουλευτική, τη νομική συμβουλευτική, τη στήριξη των ανήλικων ασυνόδευτων και αιτούντων άσυλο σε ψυχολογικό επίπεδο, τη στήριξη και ενίσχυση των παιδιών στην εκπαίδευσή τους και στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και του λόγου τους, στην καλή εικόνα της υγείας τους, στη σίτιση και στη στέγάσή τους αλλά και στη φύλαξη και στην προστασία τους.

Η διοίκηση κάθε υπηρεσίας σε γενικές γραμμές αποτελείται από ένα συμβούλιο 4 έως 7 μέλη, με συντονιστές σε κάθε τομέα για την πιο ομαλή λειτουργία της υπηρεσίας. Στην περίπτωση που λειτουργεί ξενώνας υπό την εκκλησία, στο διοικητικό συμβούλιο υπάρχουν και κληρικοί, όπως στην περίπτωση του «Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων» που ανήκει στην Ιερά Σύνοδο και του ξενώνα «Εστία» της Αποστολής.

Επιπρόσθετα, οι πηγές χρηματοδότησής τους, όπως μας ανέφεραν όλες οι υπηρεσίες, είναι κατά βάση από ευρωπαϊκά προγράμματα, στη συνέχεια από κρατικές επιχορηγήσεις και δωρεές και διάφορες εκδηλώσεις και παζάρια. Ενισχύονται οικονομικά από το «Διεθνές Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων» του Υπουργείου Εργασίας, από προγράμματα της «Υπατης Αρμοστείας ΟΗΕ» και άλλες συνεργασίες. Πραγματοποιούν διάφορες εκδηλώσεις και δραστηριότητες, μέσα από τις οποίες, πέρα από την ικανοποίηση που παίρνουν τα παιδιά που παρουσιάζουν διάφορα έργα τους, χειροτεχνίες, ζωγραφιές, κατασκευές και άλλα, οι πολίτες μπορούν να τα αγοράσουν, και έτσι με αυτό τον τρόπο προσπαθούν να ενισχύσουν παραπάνω οικονομικά το έργο τους, γιατί τις περισσότερες φορές οι κρατικές επιχορηγήσεις είναι μηδαμινές, δεν φτάνουν να στηρίξουν το εύρος αναγκών όλων αυτών των

παιδιών, αργούν να δοθούν, φέρνοντας σε αδιέξοδα πολλές φορές τις υπηρεσίες αλλά κυρίως τους ξενώνες. Η θετική ανταπόκριση και ευαισθητοποίηση των πολιτών, τους οδηγεί στο να προσφέρει ο καθένας χρηματικά ποσά όσα μπορεί ώστε να στηρίξει τα ασυνόδευτα, ανήλικα παιδιά. Όσον αφορά το Ε.Κ.ΚΑ χρηματοδοτείται 30% από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Φόρο (EEA Grants). Αυτό είναι 3 κράτη εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (Νορβηγία, Ισλανδία και το Λιχτενστάιν), αυτοί οι 3 λοιπόν, έχουν το ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο μεταξύ τους και χρηματοδοτούν το 99% του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου. Αυτός ο οικονομικός χώρος κάνει διάφορα έργα, ένα από τα έργα για το προφίλ τους είναι και οι προσφυγικές εισροές.

«Πρώτη χώρα εισόδου προσφύγων η Ελλάδα, βγήκαν και είπαν θα δώσουμε 6.000, δεν θυμάμαι ακριβώς το ποσό, για να γίνουν ξενώνες για αιτούντες άσυλο. Αυτό όταν το στήναμε, ήρθαν και μας ρώτησαν και τους είπαμε πως εμείς δεν μπορεί να το διαχειριστεί ο Δημόσιος Φορέας γιατί έχει πολύ δυσκίνητο λογισμικό. Έτσι έβαλαν διαχειριστή το Διεθνές Οργανισμό Μετανάστευσης και το προκήρυξε σαν πρόγραμμα όπου διάφορες μη κυβερνητικές το πήραν, όπως PRAKSIS, Ερυθρός Σταυρός, Νόστος και άλλα, και έφτιαζαν ξενώνες, έφτιαζαν στην πραγματικότητα 272 κλίνες, αφορά ανήλικα και οικογένειες (μονογονεϊκές, μητέρες με παιδιά και πυρηνικές), και άντρες ενήλικες, καλύπτει όλες τις κατηγορίες. Οι θέσεις για παιδιά από αυτές τις 272 για ασυνόδευτα είναι 120. Στο σύνολο η Ελλάδα έχει 402 θέσεις για ασυνόδευτα, τις 120 τις δίνουν από το Νορβηγικό πρόγραμμα, από τον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο είναι το σωστό, υπάρχουν 24 που είναι χορηγία από το ίδρυμα Λάτσης, υπάρχουν 20 που είναι χορηγία από την Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ και 5 θέσεις από το save the children. Οι υπόλοιπες είναι από τον κρατικό προϋπολογισμό αυτή τη στιγμή, μέχρι να μπουν στο Ευρωπαϊκό Ταμείο και θα λειτουργεί το 2016. Αυτοί έχουν λοιπόν τη χρηματοδότηση, αυτοί ελέγχονται από αυτούς που τους χρηματοδοτούν, τις παραπομπές όμως τις έχουν από εμάς», επισημαίνει ο κοινωνικός λειτουργός του Ε.Κ.Κ.Α.

«Ένα χαρακτηριστικό πρόβλημα στην Ελλάδα με τις μη κυβερνητικές είναι ο έλεγχος της χρηματοδότησης από το Υπουργείο ήταν τυπικός, αυτοί τους έδιναν τα χρήματα και αυτοί έφτιαχναν θέσεις για 70 άτομα, είχαν όμως 70 άτομα μέσα ή 15; Δεν τους έλεγχε κανείς. Με το που έρχεται το Ε.Κ.Κ.Α και σου στέλνει αναφορά κάθε μέρα όταν δεν κάνει επίσκεψη, που κάνει επίσκεψη, υπήρχε ένα θέμα ότι ενώ έλεγαν πως χρηματοδοτούνται για 70 άτομα, είχαν μέσα 25 και 30. Άρα εκεί έπρεπε να προσαρμοστούν σε μια νέα πραγματικότητα που παρόλο εμείς δεν έχουμε οικονομικό

έλεγχο, τους ελέγχουμε έμμεσα γιατί στέλνουμε τα reports στο Υπουργείο είχε αντίδραση, αυτό όμως έφτιαξε», τόνισε ο κοινωνικός λειτουργός του Ε.Κ.Κ.Α.

Στόχοι:

Οι σκοποί και στόχοι όλων των υπηρεσιών εξαρχής ήταν σε γενικό επίπεδο να στηρίζουν τις ευπαθείς ομάδες των προσφύγων, μεταναστών, ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών που βάλλονταν σε όλα τα επίπεδα της ζωής τους και να βοηθήσουν στο να διεκδικήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Οι πρώτες προσπάθειές τους δεν ήταν αρκετά οργανωμένες και συντονισμένες, αλλά με την πάροδο των χρόνων και ανάλογα τις ανάγκες κάθε περιόδου, αυτό βελτιώθηκε και ενισχύθηκε μέσα από τις συνεργασίες τους μάλιστα, με άλλες οργανώσεις που με αυτό τον τρόπο κάλυπταν πολλές βασικές ανάγκες των ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών και αιτούντων άσυλο. Κάποιες από τις υπηρεσίες πολύ αργότερα απέκτησαν κοινωνική υπηρεσία για κοινωνικοπρονοιακή συμβουλευτική. Άλλες έχουν ως στόχο την φιλοξενία των παιδιών αυτών και την ένταξη τους στην Ελλάδα, σίτιση, στέγαση, ένδυση, υπόδηση, δικαίωμα στην εκπαίδευση και όσα από αυτά θέλουν ή έχουν οικογένεια σε άλλη χώρα, την επιστροφή τους πίσω σε αυτές, οικογενειακή επανένωση, με ασφάλεια και με τον νόμιμο τρόπο που ορίζει η χώρα μας. Άλλες προσφέρουν καθαρή νομική δωρεάν συμβουλευτική όπως «το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων», επιτροπεία και διερμηνείς, όπως η «Μετάδραση». Θέλουν όσο περισσότερο είναι εφικτό αυτό, κάθε παιδί ασυνόδευτο ανήλικο να έχει ίση αντιμετώπιση με ένα ελληνόπουλο. Να έχουν ιατροφαρμακευτική κάλυψη, δικαίωμα στην εκπαίδευση, να κοινωνικοποιούνται να σέβονται και να υπακούν σε κανόνες, να αναπτύσσουν ικανότητες με διάφορες ασχολίες.

Όλα αυτά επιτυγχάνονται σε μεγάλο βαθμό όταν οι κοινωνικοί λειτουργοί έχουν ρόλο διαμεσολαβητικό, και παραπέμπουν στις εκάστοτε αρμόδιες υπηρεσίες που πρέπει, υλοποιούν δραστηριότητες, προσφέρουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη με ψυχολόγους. Μεγάλη στήριξη προσφέρουν και οι εθελοντές, που ασχολούνται με τα παιδιά στους ξενώνες, τα διαβάζουν, περνούν χρόνο μαζί τους. Η «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων», η οποία δημιουργήθηκε το 2011 μετά από πρωτοβουλία του Υπουργείου Υγείας, σε γενικές γραμμές κάνει έλεγχο του συστήματος παραπομπών. Στοχεύει στη στέγαση μόνο των αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων παιδιών. Μέσα από την ενημέρωση του συστήματος που έχει στοχεύει στην πρώτη υποδοχή να καταγράφονται όλοι οι

αιτούντες άσυλο, ενήλικες, ανήλικοι, να συμπληρώνουν εν συνεχεία την αίτηση ασύλου και όσοι γίνουν δεκτοί να ελεγχθούν που υπάρχουν κενές θέσεις σε ξενώνες, ώστε να φιλοξενηθούν και αντίστοιχα όταν φύγουν να ενημερωθεί πάλι το σύστημα. Σε πολύ ελεύθερη μετάφραση ο ρόλος της υπηρεσίας παραπέμπει σε ξενοδοχειακό χαρακτήρα εισόδου-εξόδου. Συνοψίζοντας λοιπόν, στην αρχή κάποιοι στόχοι που έθεσαν οι υπηρεσίες αυτές δεν πραγματοποιούνται, άλλες υλοποιούνται, άλλες προσαρμόζονται στα δεδομένα κάθε εποχής, και γενικά αναπροσαρμόζονται.

Παροχή υπηρεσιών:

Σύμφωνα με όσα μας είπαν οι οργανώσεις, διαπιστώσαμε πως ο εκάστοτε φορέας προσφέρει ένα πλήθος υπηρεσιών και δραστηριοτήτων. Γενικά παρέχονται κέντρα ημέρας και ξενώνες για φιλοξενία των ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών. Οι ξενώνες που επισκεφθήκαμε προσφέρουν σίτιση, στέγαση, ένδυση, υπόδηση στα παιδιά, δικαίωμα στη εκπαίδευση. Αν τα παιδιά παραμείνουν στην Ελλάδα γίνεται εκμάθηση των ελληνικών, διαφορετικά αν ξέρουν πως θα συνεχίσουν το ταξίδι τους μαθαίνουν την αγγλική γλώσσα ώστε να τα βοηθήσουν την επικοινωνία τους στις ξένες χώρες. Υπάρχει ενίσχυση στα μαθήματα με φιλόλογους και δασκάλους, ώστε να ανταπεξέρχονται στα μαθήματά τους, αλλά ουσιαστικά αυτό που τους ενδιαφέρει δεν είναι τα ανήλικα ασυνόδευτα παιδιά να είναι άριστοι μαθητές, αλλά να ενταχθούν στην κοινωνία, να κοινωνικοποιηθούν, να συνηθίσουν και να σέβονται την ελληνική κουλτούρα, τους κανόνες της χώρας μας ώστε αργότερα να εξελιχθούν σαν άνθρωποι. Δεν είναι λίγα τα παιδιά που έμειναν στην Ελλάδα, που σπούδασαν και τώρα εργάζονται και έχουν τις δικές τους οικογένειες. Ακόμη, παρέχουν ψυχολογική υποστήριξη, γιατί είναι μεγάλο σοκ για αυτά τα παιδιά να βρίσκονται σε μια χώρα που δεν ξέρουν, χωρίς κανένα ενήλικα συγγενή δίπλα τους, που δεν μπορούν να συνεννοηθούν, που πιθανόν πολλά από αυτά έχουν χάσει την οικογένειά τους σε ναυάγια, έχουν ζήσει σε πολύ άσχημες συνθήκες μέχρι να φτάσουν στη χώρα μας, που έρχονται από εμπόλεμες ζώνες, τραυματισμένα, υποσιτισμένα και άλλα. Όταν δεν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα καλούνται διερμηνείς σε συνεργασία με άλλες οργανώσεις, ώστε να μπορέσουν να συνεννοηθούν με το παιδί. Επίσης, προσφέρεται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και έχουν δωρεάν πρόσβαση στα νοσοκομεία.

Όσον αφορά το αίτημα ασύλου, προσφέρεται ενημέρωση, νομική συμβουλευτική, βοήθεια και συνοδεία σε διάφορες υπηρεσίες ώστε να ακολουθηθούν σωστά οι διαδικασίες του αιτήματος ασύλου, όπου χρειάζεται γίνονται παραπομπές,

όταν η υπηρεσία δεν μπορεί, δεν είναι στην δυνατότητά της να καλύψει ένα αίτημα ή μια ανάγκη ενός εξυπηρετούμενου. Εάν βρεθεί η οικογένεια του παιδιού σε άλλη χώρα, το στηρίζουν ώστε να γίνει η οικογενειακή επανένωση και να βρεθεί με ασφάλεια στην οικογένειά του, κάτι το οποίο όμως χρειάζεται χρόνο και κάποιους μήνες για να ολοκληρωθεί η διαδικασία και να γίνει με νόμιμο τρόπο.

Επιπρόσθετα προσφέρεται πρόσβαση σε κέντρα ημέρας για δημιουργική απασχόληση. Ακόμη το «Χαμόγελο του Παιδιού» στις παροχές που προσφέρει έχει την τηλεφωνική γραμμή SOS 1056 για όλα τα παιδιά, που λειτουργεί 24 ώρες το 24ωρο, την ευρωπαϊκή γραμμή για τα εξαφανισμένα παιδιά 116.000 όπου μέσα από το κέντρο αυτό γίνεται και ο συντονισμός και η λειτουργία του amber alert. Το Ε.Κ.ΚΑ, κυρίως η «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων» προσφέρει τον έλεγχο των παραπομπών για την στέγαση των ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών.

Στην παροχή υπηρεσιών συγκαταλέγονται και διάφορες δραστηριότητες. Όπως μας ανέφερε η κοινωνική λειτουργός από το «Σύλλογο Μερίμνης Ανηλίκων» πραγματοποιούνται έξοδοι με εθελοντές, οι οποίοι κάνουν και τις εξωτερικές δραστηριότητες. Κάνουν τα μαθήματά τους τα παιδιά με τη βοήθεια εθελοντή ή δασκάλου και πηγαίνουν σχολείο στο Διαπολιτισμικό Ελληνικό, και Γυμνάσιο και Λύκειο. Επιπρόσθετα γίνονται διάφορες εκδηλώσεις που διοργανώνουν κατά καιρούς, όπως με το πρόγραμμα Μποδοσάκη είχαν γίνει κάποια event, αλλά και κάποιες εκθέσεις επειδή μέσα στο πρόγραμμα είχαν και ένα δημιουργικό εργαστήριο δικαιωμάτων, το οποίο συντόνιζαν μια ψυχολόγος και μια κοπέλα καλλιτεχνικών. Τα ασυνόδευτα αγόρια που διαμένουν στο «Σύλλογο Μερίμνης Ανηλίκων» έκαναν ζωγραφική και διάφορα έργα, και με τα έργα που ετοίμαζαν έκαναν μια έκθεση στο τέλος. Ο σύλλογος, στα πλαίσια γνωριμίας με τη γειτονιά έκανε γεύματα γνωριμίας, όπου κάλεσαν και φίλους που τους βοήθησαν ώστε να τους ευχαριστήσουν. Επιπρόσθετα, ανάλογα με τις δεξιότητες κάθε παιδιού, μας ανέφερε η κοινωνική λειτουργός του συλλόγου, μαθαίνουν ποδόσφαιρο, καράτε, υπολογιστές, εκμάθηση ξένης γλώσσας. Επίσης λίγο καιρό πριν την επικοινωνία μας με το σύλλογο, είχε διοργανωθεί ποδοσφαιρικός αγώνας με τη σχολή Μωραΐτη στο Καλλιμάρμαρο. Περίπου στο ίδιο επίπεδο κινείται και το Κέντρο Φιλοξενίας της Praksis στα Πετράλωνα που επίσης φιλοξενεί αγόρια. Παρέχει, όπως και ο Σύλλογος Μερίμνης Ανηλίκων, μαθήματα ξένων γλωσσών όπως Ελληνικά, Αγγλικά και Γερμανικά, αθλητικές εκδηλώσεις και επιτραπέζια παιχνίδια. Επίσης μέσα στο Κέντρο,

πραγματοποιούνται προβολές ταινιών με κοινωνικό περιεχόμενο για να θίξουν διάφορα θέματα συζήτησης που αφορούν τη ζωή στις χώρες των παιδιών, αλλά και άλλου είδους δραστηριότητες ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών.

Όπως μας πληροφόρησε η κοινωνική λειτουργός από το «Χαμόγελο του Παιδιού» κάτω από την εποπτεία του προσωπικού του, γίνονται επισκέψεις σε μουσεία, πηγαίνουν για bowling τα παιδιά ή για καφέ με συνοδεία εθελοντή. Διοργανώνονται, ακόμη, παζάρια με τη βοήθεια του προσωπικού και εθελοντών από το «Χαμόγελο του Παιδιού», όπου εκθέτονται διάφορα έργα και των παιδιών όταν έχουν φτιάξει και στη συνέχεια, πωλούνται για την οικονομική ενίσχυση του.

Όταν οι υπηρεσίες ερωτήθηκαν κατά πόσο είναι αποτελεσματικές οι δραστηριότητες που πραγματοποιούν και οι υπηρεσίες τους, οι περισσότερες από αυτές ανέφεραν πως σε γενικές γραμμές, σύμφωνα με το σκοπό και τους στόχους που έχει ορίσει η οργάνωσή τους, καλύπτουν μεγάλο κομμάτι των στόχων, όσο μπορούν, μιας και το ανθρώπινο δυναμικό τους ως προς τη διεπιστημονική ομάδα είναι μικρό. Επίσης αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα και σε οικονομικό επίπεδο, αφού οι πηγές από τις οποίες χρηματοδοτούνται, μερικές από αυτές καθυστερούν την πληρωμή, αφήνοντάς τες μόνες τους να προσπαθούν να ανταπεξέλθουν στις βασικές ανάγκες των εξυπηρετούμενων τους.

Βέβαια το έργο τους την περίοδο αυτή, με την μεγάλη προσφυγική ροή έχει δυσκολέψει πάρα πολύ. Σε κάτι τέτοιες καταστάσεις φαίνεται πιο έντονα πόσες ελλείψεις έχει η Ελλάδα ως προς την προστασία των αιτούντων άσυλο και ανήλικων ασυνόδευτων παιδιών. Δυσκολεύεται η χώρα μας να καλύψει τις ανάγκες τους. Όμως, μέσα από τις δυσκολίες αυτές, τονίζεται και η σημαντικότητα των συνεργασιών με άλλες υπηρεσίες/οργανώσεις που μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες που εκείνες υστερούν και έτσι όλοι μαζί μπορούν να συνεισφέρουν το βέλτιστο για την ευπαθή αυτή ομάδα. Όπως μας σχολίασε μία από τις κοινωνικούς λειτουργούς στο «Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων», πιστεύει πως δεδομένου των συνθηκών και των συγκυριών, οι στόχοι έχουν καλυφθεί σε μεγάλο βαθμό, όχι όμως ότι δεν μπορούν να γίνουν και καλύτερα. Αλλά αυτή τη στιγμή τηρουμένων των αναλογιών είναι σε ένα καλό επίπεδο.

Εν συνεχεία, ερχόμενοι σε επαφή με την «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων», όταν κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση κατά πόσο θεωρούν ότι είναι αποτελεσματικές οι παροχές που προσφέρουν, ανέφεραν πως όλα είναι μια αλυσίδα ανάμεσα στις υπηρεσίες της

Ελλάδας. *«Αν κάποια δεν λειτουργεί σωστά, τότε και οι άλλες υπολειτουργούν»*, και κατέληξε στο συμπέρασμα ο κοινωνικός λειτουργός πως υπάρχουν πολλές ελλείψεις, γιατί η προσφυγική εισροή είναι μεγάλη. Το δυναμικό της υπηρεσίας τους σε σύγκριση με το μεγάλο αριθμό εξυπηρετούμενων που δέχονται κάθε μέρα, τους κάνει να αργούν να βγάλουν το έντυπο για τη φιλοξενία των ασυνόδευτων παιδιών, με αποτέλεσμα το παιδί να παραμείνει περισσότερες μέρες σε κράτηση ή άστεγο. Ακόμη μας ανέφερε πως *«αν δεν έχω στα χέρια μου ένα καλό ιστορικό μπορεί να μην κάνω σωστά την τοποθέτηση σε ξενώνα σύμφωνα με τις ανάγκες του ασυνόδευτου, αν έχει κάποιες ιδιαιτερότητες»*. Εν κατακλείδι, κατέληξε στο συμπέρασμα πως αν δεν λειτουργεί σωστά η «υπηρεσία ασύλου» μπορεί μεγάλος αριθμός παιδιών να μην καταγραφεί, να μη φιλοξενηθεί σε ξενώνες, να είναι άστεγο ή να συλληφθεί και γενικά αυτό να έχει ως συνέπεια τα παιδιά να βρίσκονται σε κίνδυνο. Καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης, τόνιζε συνεχώς πως το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι ότι δεν υπάρχει υπηρεσία μετανάστευσης.

Επίσης, κατά πόσο αποτελεσματικές είναι οι δραστηριότητες που γίνονται, εξαρτάται από το κάθε παιδί και ποια είναι η ανάγκη του. *«Αν ένα παιδί έρθει στον ξενώνα και έχει στο μυαλό του πέρα από τα δικά του προβλήματα και την πίεση της οικογένειας, όταν αυτή υπάρχει, ότι πρέπει να συνεχίσει το ταξίδι του, είναι δύσκολο να το εντάξει κανείς. Δεν ενδιαφέρεται τόσο πολύ να ενταχθεί στην ομάδα.. Παρόλα αυτά είναι πολύ σημαντικό να γίνονται δραστηριότητες και ομαδικές για να δουλεύεται το «μαζί» και το «ομάδα», γιατί δεν το έχουν και αυτονόητο»*, ανέφερε η κοινωνική λειτουργός από τον «Σύλλογο Μερίμνης Ανηλίκων». Επιπρόσθετα, *«όταν είναι από διαφορετικές χώρες και δεν μιλούν την ίδια γλώσσα, δεν είναι εύκολο να αισθανθούν αμέσως ομάδα και τους είναι δύσκολο στην αρχή. Σιγά σιγά όμως αν κάποιο από τα παιδιά έχει σκοπό να μείνει, δουλεύεται»*, σχολίασε η κοινωνική λειτουργός του συλλόγου. Γενικά θεωρούν, οι κοινωνικοί λειτουργοί των ξενώνων, πολύ σημαντικό όταν μια δραστηριότητα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών, γιατί αυτό φαίνεται, στην ευχαρίστησή τους. Παρόμοια άποψη πήραμε και από το Κέντρο Φιλοξενίας της Praksis όπου μας ανέφεραν ότι οι έντονες διαφορές πολιτιστικού υποβάθρου μπορούν να προκαλέσουν εντάσεις κατά τη διάρκεια της συγκατοίκησης. Γι' αυτό γίνονται συναντήσεις και δραστηριότητες με το προσωπικό έτσι ώστε να νιώσουν καλύτερα μεταξύ τους. Οι εντάσεις ανάμεσα σε ασυνόδευτους με πολιτισμικό υπόβαθρο είναι κάτι που μας ανέφερε και η κοινωνική λειτουργός του

ΚΕΘΕΑ Mosaic που δούλεψε σε ένα πρόγραμμα στην Αμυγδαλέζα. Εκεί βέβαια οι συνθήκες διαβίωσης ήταν πολύ δυσκολότερες.

Ασυνόδευτα παιδιά και νομικό πλαίσιο:

Στον άξονα αυτό εστίασαμε περισσότερο να συλλέξουμε πληροφορίες γενικές για το νομικό πλαίσιο που υπάρχει γύρω από τους ασυνόδευτους ανήλικους, το αίτημα ασύλου, τις διαδικασίες που ακολουθούνται. Στα ερωτήματα αυτά μας απάντησαν και κοινωνικοί λειτουργοί από τις υπηρεσίες που επισκεφθήκαμε, αλλά μας απάντησε και μια δικηγόρος από το «Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων».

Στον άξονα αυτό επειδή οι πληροφορίες είναι συγκεκριμένες γιατί σχετίζονται με το νομικό πλαίσιο και δεν βασίζονται μόνο στην προσωπική άποψη των κοινωνικών λειτουργών, παραθέτουμε μία μία τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις που πήραμε ως επί το πλείστον από τη δικηγόρο.

Ποιες είναι νομικές υποχρεώσεις της χώρας υποδοχής ως προς τα ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρίς την οικογένειά τους στην Ελλάδα και κατά πόσο υλοποιούνται:

«Όταν έρχεται ένα ασυνόδευτο παιδί, εφόσον όντως δεν έχει συγγενείς και είναι ασυνόδευτο, το πρώτο πράγμα που κάνουμε σαν χώρα είναι να μπει σε κάποιο ξενώνα φιλοξενίας. Με εντολή λοιπόν του εισαγγελέα ανηλίκων ή εισαγγελέα Πρωτοδικών, ορίζεται κάποιος εκπρόσωπος του παιδιού, γιατί κανονικά θα πρέπει να οριστεί επίτροπος, αντί του γονέα. Μετά γίνονται κάποιες ενέργειες για να βρεθεί η οικογένειά του αν δεν γνωρίζουμε που βρίσκεται», ανέφερε η δικηγόρος του «Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων.

«Υποχρέωση της χώρα υποδοχής αρχικά, στην προκειμένη περίπτωση της χώρας μας, είναι να τοποθετηθούν τα ανήλικα παιδιά σε ξενώνες. Πολύ συχνά βέβαια, αντιμετωπίζαμε προβλήματα με την πληρότητα. Δηλαδή, δεν υπήρχαν άδειες θέσεις, με αποτέλεσμα τα παιδιά να έμπαιναν σε κρατητήρια, που στην ουσία ήταν σαν χώροι φύλαξης. Οι αστυνομικοί το ονομάζουν προστατευτική φύλαξη. Σιγά σιγά πάλι αντιμετωπίζουμε παρόμοιο πρόβλημα γιατί ο αριθμός των ανήλικων ασυνόδευτων παιδιών είναι μεγάλος, και οι θέσεις στους ξενώνες λίγες».

«Άλλη μια υποχρέωση της χώρας μας είναι επιτροπεία. Στην Ελλάδα υπάρχει ένα κενό όμως ως προς αυτό. Με βάση τον αστικό κώδικα, που προβλέπονται κάποια βασικά για το θεσμό της επιτροπείας, θα πρέπει να υπάρχει ένας νόμος που να ειδικεύει λίγο το πώς θα ορίζεται επίτροπος μέσα από τις εισαγγελίες και να υπάρχει κοινωνική

υπηρεσία με μια λίστα ατόμων που θα μπαίνουν ως επίτροποι, αλλά δυστυχώς αυτό δεν έχει γίνει ακόμα στην Ελλάδα. Αυτό που έχει βρεθεί σαν μια φόρμα, και το τμήμα του «Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων» έχει χρησιμοποιήσει, είναι μια εξουσιοδότηση από τον εισαγγελέα για τη νομική εκπροσώπηση του παιδιού για συγκεκριμένες διαδικασίες. Και ο εισαγγελέας ανηλίκων λειτουργεί ως επίτροπος, για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα με βάση το προεδρικό διάταγμα 220/2007».

«Στη συνέχεια, μια προσωρινή λύση στο θέμα της επιτροπείας τον τελευταίο περίπου ένα χρόνο, είναι ένα δηλωτικό πρόγραμμα επιτροπείας από μια μη κυβερνητική οργάνωση που λέγεται «Μετάδραση», μόνο για την Αθήνα», μας ανέφερε η δικηγόρος. Το δηλωτικό πρόγραμμα ουσιαστικά προσφέρει μια προσωρινή εκπροσώπηση με νομική βοήθεια και ό,τι άλλο χρειαστεί. Δεν τίθεται θέμα επιτροπείας με την έννοια επιτρόπου που ορίζει ο αστικός κώδικας, δηλαδή να γίνει δικαστήριο για να μπει επίτροπος και να αναλάβει όλο το κομμάτι. «Εκεί υποτίθεται υπήρχε μία επιτροπή που προσπαθούσε να φτιάξει ένα αντίστοιχο προεδρικό διάταγμα που να εξειδικεύει το πώς θα γίνει αυτό, που κανονικά αυτό θα έπρεπε να γίνει από τη δεκαετία του '90, αλλά ακόμα δεν έχει ολοκληρωθεί, απλά έχει βρεθεί μια προσωρινή λύση».

Το κομμάτι της αναζήτησης οικογένειας, σύμφωνα με όσα μας σχολίασαν οι υπηρεσίες, εξαρτάται πολλές φορές από το αν το ίδιο το παιδί ξέρει που είναι οι γονείς του. Αν οι γονείς του είναι σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα υπάρχει δυνατότητα να γίνει οικογενειακή επανένωση, εφόσον το επιθυμούν και οι ίδιοι,. Ακόμη, εάν οι γονείς του παιδιού είναι στη χώρα προέλευσής τους και θέλουν να γυρίσει πίσω το παιδί τους και υπάρχει δυνατότητα να μείνει μαζί τους, μπορεί να γίνει επαναπατριsmός. Σε περίπτωση όμως που το παιδί δεν ξέρει καθόλου που είναι οι γονείς, δηλαδή έχουν χωριστεί, με τη βοήθεια της διεθνούς επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού μπορεί να γίνει αναζήτηση των μελών της οικογένειας. Συνήθως σε επίσημο επίπεδο δεν είναι τόσο ξεκάθαρο, οι αρχές πρέπει να το κάνουν αλλά στην πράξη το αναλαμβάνουν κυρίως μη κυβερνητικές οργανώσεις και αναλόγως την περίπτωση. Είναι ένας συνδυασμός φορέων.

Ποιες διαδικασίες ακολουθούνται από τις αρμόδιες αρχές κατά τον εντοπισμό, είσοδο και παραμονή ενός ασυνόδευτου παιδιού, και εν συνεχεία, ποια είναι η διαδικασία που ακολουθείται προκειμένου να εξεταστεί το αίτημά τους για άσυλο;

Η δικηγόρος μας απάντησε το εξής: «Συνήθως η διαδικασία είναι, όταν έρχονται κάποιοι, αρχικά να τους περισυλλέξουν από το λιμενικό ή οπουδήποτε αλλού. Στη συνέχεια κατά την πρώτη καταγραφή γίνεται μια διαλογή, όπου εκεί τους παίρνουν τα στοιχεία τους, όνομα, ηλικία, χώρα προέλευσης. Αν κάποιος δηλώσει πως είναι ανήλικος, τότε στην ουσία δεν κρατείται, αλλά τον κρατάνε για να τον πάνε σε κάποιο κέντρο φιλοξενίας. Αυτό πραγματοποιείται μέσω του Ε.Κ.ΚΑ και της «Υπηρεσίας Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων». Μπαίνοντας στη χώρα υποδοχής, όποια αστυνομική αρχή το παραλαμβάνει, συνήθως εισέρχονται δια θαλάσσης, άρα τους βρίσκει το Λιμενικό, οφείλει να ενημερώσει τον εισαγγελέα ότι βρήκε ανήλικο, και δεύτερον να ενημερώσει το Ε.Κ.Κ.Α ώστε να βρουν έναν ξενώνα για τον ασυνόδευτο ανήλικο παιδί. Στην υπηρεσία πρώτης υποδοχής, υπάρχει κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, γιατρός και παρέχονται οι βασικές πρώτες βοήθειες. Επίσης κάνουν εκτίμηση της ηλικίας, κάτι που δεν γίνεται πάντα σωστά. Εκεί ακριβώς αρχίζει να πάσχει το σύστημα, γιατί το παιδί μπορεί να δηλώσει ενήλικας ενώ δεν είναι, γιατί θέλει απλά να φύγει και να συνεχίσει το ταξίδι του. Στην Αθήνα συνήθως, είναι το δεύτερο σημείο που μπορεί να εντοπιστεί ένα ασυνόδευτο ανήλικο παιδί και γίνεται έλεγχος για χαρτιά και μετά παραπομπή για στέγη. Είναι υποχρεωμένοι όλοι να παραπέμψουν στο Ε.Κ.Κ.Α. Η καταγραφή γίνεται για να συνεχιστεί η τοποθέτηση του σε ξενώνα, και αν ξεφύγει και από την πρώτη υποδοχή και σε δεύτερο χρόνο στην Αθήνα ξεφύγει πάλι, στην έξοδο επιχειρώντας να φύγει από τα σύνορα μας, εντοπίζεται οπότε αυτοί κάνουν την παραπομπή στο Ε.Κ.ΚΑ και τον ξαναφέρνουν πίσω».

Επίσης υπάρχουν κάποια παιδιά που δεν δηλώνουν την πραγματική τους ηλικία, γιατί δεν θέλουν να κρατηθούν και θέλουν να προχωρήσουν τη διαδρομή. Γενικά όμως, ο εντοπισμός γίνεται έτσι, όπως προαναφέραμε παραπάνω, είτε στην αρχή στην υποδοχή, είτε στη συνέχεια στην Αθήνα, είτε στο τέλος στα σύνορα. «Με την πρώτη επαφή και όποιος άλλος φορέας βρει το ανήλικο, είτε νοσοκομείο, είτε μη κυβερνητικές οργανώσεις, είτε κάποιοι που κάνουν στο δρόμο κάτι σαν street walk, ενημερώνουμε πρώτα τον εισαγγελέα ανηλίκων, που έχει την τοπική αρμοδιότητα».

Όσον αφορά τη διαδικασία ασύλου, εφόσον ένα παιδί θέλει να κάνει αίτημα ασύλου, καθορίζεται ένας νομικός εκπρόσωπος για να τον βοηθήσει να προχωρήσει σε αυτή τη διαδικασία. «Όσα παιδιά είναι κάτω των 14 χρόνων σύμφωνα και με το παλιό διάταγμα προεδρικό 114/2010 και 113/2013 που είναι με την καινούρια διαδικασία ασύλου, δεν μπορούν να υποβάλλουν μόνα τους το αίτημα ασύλου αλλά με

κάποιο εκπρόσωπο, επίτροπο, αυτό είναι υποχρεωτικό. Πρέπει να υπάρχει κάποιος να ενεργεί ως «κηδεμόνας» κατά κάποιο τρόπο. Όσα είναι άνω των 14 χρόνων μπορούν και μόνο τους να υποβάλλουν το αίτημα ασύλου δεν χρειάζεται να υπάρχει κάποιος νομικός εκπρόσωπος. Εμείς σαν αρχή έχουμε ότι όλοι κάτω των 18 χρόνων πρέπει να έχουν νομικό εκπρόσωπο και να υποβάλλουν για να έχουν μια νομική βοήθεια όλη την διάρκεια της διαδικασίας. Εφόσον θέλουν να κάνουν το αίτημα, γίνεται στα περιφερειακά γραφεία ασύλου».

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να γίνει δεκτό το αίτημα ασύλου; Σε όσα παιδιά απορριφθεί το αίτημα, τι ακολουθεί μετά;

Γενικά οι προϋποθέσεις βασίζονται στη σύμβαση της Γενεύης του 1951 για τους πρόσφυγες, είναι γενικές αρχές, έχουν εξειδικευτεί κάποιες κοινοτικές οδηγίες, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο, είναι στην ουσία το 113/2013 που ισχύει, και όσον αφορά την απουσία καθορισμό του ποιος είναι πρόσφυγας και χρειάζεται προστασία, χρειάζεται το προεδρικό διάταγμα 141/2013. Στην ουσία, θεωρείται πρόσφυγας αυτός που έχει υποστεί δίωξη για λόγους πολιτικούς, θρησκευτικούς, φυλετικούς, εθνοτικούς ή επειδή ανήκει σε κάποια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. «Με αυτό εννοούμε, όσοι έχουν άλλο σεξουαλικό προσανατολισμό, είναι γενικά μια ομάδα που λέμε πως έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, διαφορετικά από τα γενικά χαρακτηριστικά που έχει μια κοινωνία, η πλειοψηφία της και τα οποία συνιστούν στο να έχει μια διακριτική διαχείριση. Πολλές φορές σε αυτό βάζουμε και τις γυναίκες και τα παιδιά, που έχουν μια ιδιαίτερη αντιμετώπιση».

Μία δεύτερη μορφή διεθνούς προστασίας είναι η επικουρική προστασία. Αυτό σημαίνει πως αν κάποιος επιστραφεί στη χώρα καταγωγής του όπου κινδυνεύει να υποστεί σοβαρή βλάβη γιατί μπορεί να κινδυνεύει με θανατική ποινή, βασανιστήρια ή κάποια άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή επειδή υπάρχει μια κατάσταση γενικής και αδιάκριτης βίας, μπορεί να επικαλεστεί την επικουρική προστασία. Την επικουρική προστασία δικαιούνται άνθρωποι που στη χώρα τους επικρατεί μια εμπόλεμη κατάσταση, και συνήθως πολλοί από αυτούς έχουν ήδη υποστεί βασανιστήρια και κινδυνεύουν να υποστούν πάλι όταν γυρίσουν. Η επικουρική προστασία καλύπτει περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει κάποιος προσωπικός λόγος δίωξης, δηλαδή να έχει στοχοποιηθεί κάποιος προσωπικά, αλλά ουσιαστικά μια γενική κατάσταση στη χώρα του καθιστά επικίνδυνη τη διαμονή ή την επιστροφή του σε αυτή.

«Η αλήθεια είναι ότι μέχρι και πριν ενάμιση χρόνο υπήρχε και μια δυνατότητα να δοθεί ένα ανθρωπιστικό καθεστώς μέσα στις διαδικασίες ασύλου. Αυτό πλέον έχει καταργηθεί. Ωστόσο εάν οι αρχές εξετάσουν το αίτημα ασύλου και κρίνουν πως κάποιος δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να ονομαστεί πρόσφυγας και να του χορηγηθεί επικουρική προστασία, μπορεί να πληροί προϋποθέσεις για να πάρει κάποιο ανθρωπιστικό καθεστώς. Με βάση το μεταναστευτικό πλέον όμως, μπορεί να γίνει παραπομπή της υπόθεσής του στις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εσωτερικών, που εκείνοι ελέγχουν αν έχει ανθρωπιστικούς λόγους ή όχι και να γίνει η έγκριση. Στη συνέχεια παραπέμπουν από εκεί το φάκελο του και το αίτημα του γίνεται εκ νέου, για να εξεταστεί και από τις άλλες αρχές», σχολίασε η δικηγόρος από το «Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων». Όσον αφορά όμως τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά υπάρχει μια επιείκεια και μια ευελιξία ως προς τις προϋποθέσεις και σχεδόν ποτέ δεν έχει απορριφθεί αίτημα ασύλου ασυνόδευτου παιδιού. Αλλά και σε περίπτωση που έχει γίνει, έχουν γίνει στη συνέχεια οι κατάλληλες παραπομπές ώστε το παιδί να μη βρίσκεται σε κίνδυνο. Η Ύπατη Αρμοστεία πάνω σε αυτό το θέμα έχει εκδώσει κάποιες οδηγίες, γιατί πολύ συχνά μπορεί να μην έχουν τις απαραίτητες πληροφορίες οι πρόσφυγες ενήλικες και τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά, όπως επίσης να μη γνωρίζουν πώς να γυρίσουν πίσω στη χώρα τους.

Γενικά έχει απορριφθεί σε παιδί κάποιο αίτημα. Και αν απορριφθεί, μετά τι ακολουθεί;

«Έχουν απορριφθεί παλαιότερα, αλλά δεν έχω κάποια συγκεκριμένη υπόθεση να αναφέρω όσο εργάζομαι στο «Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων». Μπορεί κάποιο παιδί που δεν έχει να επικαλεστεί κάποιο συγκεκριμένο λόγο δίωξης, π.χ πολιτικό, με μια πιο αυστηρή έννοια του επικουρικού, να μη του χορηγηθεί άσυλο. Συνήθως αυτό μπορεί να συμβεί σε παιδιά από Μπαγκλαντές ή Πακιστάν». Ανθρωπιστικό καθεστώς σύμφωνα με το καινούριο σύστημα, μπορεί να χορηγηθεί σε ένα ανήλικο παιδί όταν πληροί τις προϋποθέσεις. Παλιότερα ένα ανήλικο παιδί έπαιρνε ανθρωπιστικό καθεστώς μέχρι την ενηλικίωση του και στη συνέχεια εκ νέου μετά την ενηλικίωση έπρεπε να κινήσει ξανά διαδικασίες. Τότε ήταν αυστηρές οι αρχές και ήταν τελείως διαφορετική η ερμηνεία του ασύλου και σε κάποιον δεν γινόταν τόσο εύκολα η έγκριση. Η αστυνομία κυρίως εξέταζε τα αιτήματα τότε, και σε δεύτερο βαθμό υπήρχαν επιτροπές, οι οποίες δεν ήταν τόσο αναπτυγμένες όσο σήμερα. Ήταν διαφορετική και η πολιτική και η νοοτροπία.

Επιπρόσθετα, όταν ενηλικιωθεί το παιδί πρέπει να κάνει αίτηση ανανέωσης, και αν πληρούνται οι προϋποθέσεις να γίνει δεκτό. Δεν σημαίνει πως επειδή έγινε δεκτό το αίτημά του όσο ήταν ανήλικο παιδί, ότι θα εγκριθεί όντας ενήλικας. «Γενικά όμως κάθε περίπτωση είναι διαφορετική και θα κριθεί μετά ίσως με άλλη βάση ανανέωσης, επειδή πάντα έχει να κάνει με την περίπτωση, με την προσωπική κρίση του εκάστοτε αρμόδιου και καμιά φορά παίζει ρόλο και η πολιτική που χαρακτηρίζει κάθε κυβέρνηση και το πώς εξετάζει κάποια αιτήματα, αν είναι αυστηρά τα μέτρα ή υπάρχει περιθώριο ευελιξίας», μας σχολίασε συγκεκριμένα η δικηγόρος. Όπως όμως μας τόνισε η δικηγόρος το τελευταίο διάστημα υπάρχει μια ευελιξία ώστε κανένα παιδί να μην είναι απροστάτευτο, και να βρίσκεται σε προστατευτικό πλαίσιο μέχρι την ενηλικίωσή του.

Κατά τη γνώμη της δικηγόρου όταν δεν υπάρχει ένα καθεστώς σταθερό, τότε δεν υπάρχει βεβαιότητα τι θα γίνει μετά που τα παιδιά θα ενηλικιωθούν. Γιατί αλλάζοντας πολιτικές και κυβερνήσεις, τα διατάγματα και οι προϋποθέσεις αλλάζουν. Με αποτέλεσμα, τονίζει, να υπάρχουν υποθέσεις παλιές που ακολουθείται διαδικασία σύμφωνα με τα παλιά διατάγματα, αλλά και υποθέσεις καινούριες που χρήζουν άλλης αντιμετώπισης σε σύγκριση με παλιότερα. Δηλαδή, ένα ανήλικο παιδί που εισέρχεται στη χώρα μας από τον Ιούνη του 2013 και μετά, για αυτό ισχύει το άρθρο 11 του 113/2013 του προεδρικού διατάγματος.

«Όταν απορριφθεί ένα αίτημα ασύλου σε ένα ανήλικο παιδί, δεν μπορεί κανένας να το γυρίσει πίσω, οπότε θα σου μείνει στην Ελλάδα θέλεις δεν θέλεις. Ελάχιστοι κάνουν αίτημα, μπορούν να πάνε προσφυγικό μπορούν και να μη πάνε. Πολλές φορές μπορείς να τους δώσεις μια ενδιάμεση μορφή προστασίας, ανθρωπιστικό, όπως έλεγαν παλιά, επικουρική μέχρι τα 18 του που την ανανεώνει κάθε έτος μέχρι να εγκριθεί το αίτημά του στα 18 του. Θεωρητικά αν αυτός γίνει 18 χρονών θα μπορούσε και να τον απελάσει το κράτος, αν δεν έχει συνεχίσει το ταξίδι του στο ενδιάμεσο. Αλλά όντως αν δεν έχει πάρει καμιά μορφή προστασίας θα πρέπει να βρει τον ανάλογο τρόπο να τον νομιμοποιήσει ως ασυνόδευτος ανήλικος, οικονομικός μετανάστης και διάφορα άλλα πράγματα», σημειώνει ο κοινωνικός λειτουργός του Ε.Κ.Κ.Α.

Συνεργασία οργανώσεων:

Σχετικά με τις συνεργασίες που έχουν οι διάφορες υπηρεσίες μεταξύ τους, μας επεσήμαναν πως όλες χρειάζονται η μία την άλλη, μιας και έχουν κοινό στόχο την προστασία και την υπεράσπιση της ευπαθούς ομάδας των αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων παιδιών. Ερχόμενοι σε επαφή καθημερινά με αυτό το μεγάλο πρόβλημα που έχει προκύψει στη χώρα μας, όλη αυτή η προσπάθεια, σαν συναδέλφους τους έφερε κοντά. Μας ανέφεραν επίσης, πως μερικοί από αυτούς ήταν συμφοιτητές στην ίδια σχολή, πράγμα που έκανε πιο εύκολη την επικοινωνία και επαφή εκτός κοινότητας. Γενικά, οι επαφές που αναπτύσσονται στους ανθρώπους της πρώτης γραμμής, είναι επαφές που κρατούν αρκετά χρόνια, γιατί πολλές φορές νιώθουν και την ματαίωση σε μερικά πράγματα που προσπαθούν να φέρουν εις πέρας. Τους δένουν λοιπόν και άλλα στοιχεία, αυτό της ανάγκης να ανταποκριθούν στις ανάγκες των παιδιών, να τα στηρίζουν όσο περισσότερο μπορούν, διαμορφώνοντας ισχυρές σχέσεις που ξεκινούν μέσα από τη συνεργασία με συναδέλφους σε άλλες υπηρεσίες. Υπάρχει σεβασμός, κατανόηση και στήριξη μεταξύ τους, μας τόνισε η κοινωνική λειτουργός από το «Χαμόγελο του Παιδιού».

Συνεργάζονται με όλες τις υπηρεσίες που ασχολούνται με το προσφυγικό και μέσα από τη συνεργασία τους προσπαθούν να καλύψουν κενά που έχουν οι ίδιοι ως οργάνωση. Δεν έχουν όλες οι Οργανώσεις διερμηνείς ή δεν προσφέρουν όλες νομική, συμβουλευτική, ψυχολογική υποστήριξη, δεν έχουν όλες επιτροπεία και άλλα. Οπότε προσπαθούν να καλύψουν τις ελλείψεις τους μέσω των υπηρεσιών που παρέχουν άλλοι φορείς σχετικών με το συγκεκριμένο ζήτημα.

Μερικές από τις υπηρεσίες που συνεργάζονται είναι η «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων» του Ε.Κ.ΚΑ, η «Βαβέλ», που είναι Κέντρο ημέρας για θέματα ψυχικής υγείας, «Ένα παιδί ένας κόσμος», «Μαζί για το παιδί», «ο Δεσμός», «Η Αποστολή», το «Ελληνικό Συμβούλιο» για τους πρόσφυγες, η «Υπηρεσία Ασύλου» που είναι ένας δημόσιος φορέας. Ακόμη, είναι η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Αθηναίων και άλλους Δήμους που κατά καιρούς είτε ζουν είτε τους παραπέμπουν για διάφορες δραστηριότητες, το «Solidarity Now», το «Νόστος» που έχει το κομμάτι του επαγγελματικού προσανατολισμού και εμπλεκόμενος τώρα είναι και ο «Ελαιώνας» βασικός φορέας, «Άρσις», η «Χεν» που έχει και έναν ξενώνα για αναγνωρισμένους πρόσφυγες. Επιπρόσθετα με το «Φάρο» που είναι οργάνωση για ασυνόδευτα ανήλικα και έχουν συνεργαστεί στο κομμάτι δημιουργικής απασχόλησης, ο «Ερυθρός Σταυρός», η «Κιβωτός», το «Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων», «Μετάδραση», «Άρσις», «PRAKSIS», ξενώνες, «Σύλλογος Μερίμνης Ανηλίκων». Γενικά υπάρχει συνεργασία με όλες τις υπηρεσίες που ασχολούνται με το προσφυγικό ζήτημα.

Έργο οργάνωσης:

Έχοντας συλλέξει αρκετές πληροφορίες γύρω από τις οργανώσεις, γενικές πληροφορίες και πως λειτουργούν, στο τέλος θέλαμε να δούμε ποια είναι η στάση της κοινότητας απέναντί τους, ποιες είναι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, αλλά και ποια είναι τα θετικά σημεία της δουλειάς τους. Τέλος, τι άποψη έχουν για την σημερινή κατάσταση που επικρατεί με το προσφυγικό, τι έχουν να προτείνουν σχετικά με την γενικότερη πολιτική για τα ασυνόδευτα παιδιά και γενικά για τους πρόσφυγες.

Όσον αφορά τη στάση της κοινότητας απέναντι στις υπηρεσίες και τους ξενώνες που ασχολούνται με τους αιτούντες άσυλο και τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά, είναι πάρα πολύ θετική. Μας σχολίασαν οι κοινωνικοί λειτουργοί από τους ξενώνες πως σίγουρα στην αρχή, οι πολίτες ή οι κάτοικοι μιας περιοχής, όταν είχαν φτιαχτεί οι ξενώνες στις γειτονιές τους στο Δήμο τους ήταν επιφυλακτικοί, αλλά στη συνέχεια όταν έγινε η γνωριμία, ήταν αρκετά βοηθητικοί και όσο μπορούν πλέον προσπαθούν να ενισχύουν και εκείνοι οικονομικά αυτή την προσπάθεια, και ας αντιμετωπίζει η Ελλάδα την οικονομική κρίση. Οι πολίτες είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι και ήταν κάτι που όλες οι υπηρεσίες σχολίασαν σαν κάτι θετικό που τους δίνει ελπίδα να συνεχίσουν να εργάζονται για να βοηθήσουν αυτή την

ευπαθή ομάδα, γιατί δεν νιώθουν να είναι μόνοι τους. Πέρα από την οικονομική ενίσχυση που προσφέρουν, υπάρχει βοήθεια και σε υλικά αγαθά, ρουχισμό, παπούτσια, τροφή. Αρκετοί φούρνοι προσφέρουν ψωμί και άλλα αρτοσκευάσματα, συμμετέχουν ως εθελοντές ώστε να απασχολούν τα παιδιά και να τα βοηθούν στα μαθήματά τους, ή στην εκμάθηση κάποιας γλώσσας. Άλλες φορές τα συνοδεύουν σε διάφορες εξωτερικές δουλειές, πηγαίνουν βόλτα, κάνουν επισκέψεις σε μουσεία αλλά επίσης παρευρίσκονται όταν τους προσκαλούν σε δραστηριότητες τους και εκδηλώσεις τους τιμώντας τους με την παρουσία τους.

Μια κοινή αντίληψη που επικρατούσε στις υπηρεσίες όσον αφορά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν είναι πως δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν όσο θα ήθελαν στην μεγάλη προσφυγική εισροή. Λόγω πολέμου και δύσκολων καταστάσεων στη χώρα καταγωγής τους οι μετανάστες και οι πρόσφυγες που εισέρχονται στον ελλαδικό χώρο είναι πολλοί, συγκεκριμένα ο αριθμός τους, έχει διπλασιαστεί τριπλασιαστεί μέσα σε 2 χρόνια. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες όλων των ανθρώπων. Επίσης, οι θέσεις στους ξενώνες είναι περιορισμένες και πολλά παιδιά πρέπει να περιμένουν ώστε να τοποθετηθούν σε κάποιον από αυτούς. Είναι δύσκολη η επικοινωνία μαζί τους γιατί δεν γνωρίζουν τη γλώσσα. Έχουν υποστεί σοκ από τις συνθήκες και τις καταστάσεις που έχουν ζήσει, τα ασυνόδευτα ανήλικα δεν μπορούν να καταλάβουν τι ακριβώς συμβαίνει, βρίσκονται σε έναν ξένο τόπο μακριά από την οικογένειά τους ή έχουν χάσει την οικογένειά τους και συνεπώς δυσκολεύονται να ενταχθούν στην κοινωνία μας. Κατά τη διαμονή τους σε ξενώνες όσα θέλουν να φύγουν για να συνεχίσουν το ταξίδι τους, γιατί έτσι τους έχουν συμβουλέψει, δεν μπορούν να παραμείνουν, δεν συνεργάζονται, ρωτούν για «ποιο λόγο βρισκόμαστε εδώ, γιατί συμβαίνει αυτό», κάτι το οποίο δεν μπορεί να απαντήσει κανένας.

Επιπρόσθετα, μας επεσήμαναν πως μία δυσκολία είναι πως δεν έχουν σε καθημερινή βάση διερμηνέα. Άλλη δυσκολία είναι πως όταν κάποια παιδιά έχουν κάποια ιδιαιτερότητα ή κάποια αναπηρία δεν μπορούν να βρεθούν κατάλληλοι φορείς για να συνεργαστούν και να κάνουν παραπομπή, να γίνουν δεκτοί σε ειδικά σχολεία, και όλο αυτό έχει αφήσει μια πικρή γεύση στην κοινωνική λειτουργό του ξενώνα «Εστία» της αποστολής που μας το σχολίασε, γιατί ένιωσε πως πάλευε μόνη της, δεν είχε την απαιτούμενη στήριξη από το κράτος που θα ήθελε και θα έπρεπε. Ακόμη, θέλει πολύ δουλειά γενικά και με τις σχέσεις των παιδιών μεταξύ τους, να μάθουν να επικοινωνούν, να συνεργάζονται και να συνυπάρχουν, αφού δεν γνωρίζονται μεταξύ

τους και καλούνται να συγκατοικήσουν στον ίδιο χώρο παιδιά διαφορετικής ηλικίας και εθνικότητας, και δυσκολεύονται να εμπιστευθούν και να νιώσουν ασφάλεια. Δεν υπάρχουν πολλά κρατικά πλαίσια που μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξημένες ανάγκες σε θέματα θεραπευτικής αποκατάστασης τη σημερινή περίοδο. Για το λόγο αυτό το «Χαμόγελο του Παιδιού» δημιούργησε Κέντρο Ημέρας που στελεχώνεται με κατάλληλο προσωπικό προς την κατεύθυνση υποστήριξης των ασυνόδευτων παιδιών.

Εν συνεχεία, δεν υπάρχει μια υπηρεσία πρώτης υποδοχής που να υποδέχεται τα παιδιά αυτά, να αναλαμβάνει τα πρώτα μέτρα, τις ιατρικές εξετάσεις (μαντουφυματινοαντίδραση, και δερματολογική ψωρίασης) και να βλέπει ποια είναι τα ευάλωτα για να κάνει τις κατάλληλες παραπομπές. Υπηρεσία πρώτης υποδοχής υπάρχει μόνο σε έδρα Λέσβο, Σάμο, μας ανέφερε ο κοινωνικός λειτουργός από την «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων». Που σημαίνει πως δεν υπάρχει σε Χίο, Δωδεκάνησα και Κρήτη. Άρα ένα κομμάτι υπολειτουργεί. Ένα δεύτερο είναι να λειτουργεί σωστά το Ε.Κ.ΚΑ σε επίπεδο τεχνολογίας και προσωπικού για να μπορεί να παραπέμψει σωστά σε δομές και ένα άλλο είναι να λειτουργεί σωστά η Υπηρεσία Ασύλου. Αν για παράδειγμα η υπηρεσία πρώτης υποδοχής δεν διακρίνει ότι ο ασυνόδευτος ανήλικος δεν είναι απλά θύμα, αλλά υπάρχει πιθανότητα να είναι θύμα trafficking, αν δεν το διαγνώσει και δεν κάνει ένα alert στην «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων», μπορεί ο κοινωνικός λειτουργός να κάνει λάθος στην τοποθέτηση.

Άλλο πρόβλημα είναι αν η Υπηρεσία Ασύλου, που είναι το επόμενο βήμα, δεν τοποθετεί αρκετά ανήλικα την ημέρα σε ξενώνες, γιατί δεν μπορεί να καταγράψει πάνω από 200 αιτήματα την ημέρα ενώ η ουρά απέξω είναι 500. Αυτό σημαίνει ότι το ανήλικο μπορεί να μην καταγραφεί, και γι' αυτό το λόγο να συλληφθεί και να σταλεί στην Αμυδαλέζα για κράτηση. Από εκεί η Αμυδαλέζα να κάνει την παραπομπή στο Ε.Κ.Κ.Α, για βγει αυθημερόν και αν υπάρχουν θέσεις να τοποθετηθεί. Το ασυνόδευτο ανήλικο όμως θα έχει φάει μία κράτηση δύο ημερών χωρίς λόγο.

Επιπλέον, δυσκολία υπάρχει και ως προς το κομμάτι της οικογενειακής επανένωσης, που είναι αρκετά χρονοβόρα διαδικασία, δηλαδή παίρνει γύρω στους 8 με 12 μήνες, έχει αρκετή γραφειοκρατία, χρειάζονται πολλά έγγραφα από την οικογένεια που βρίσκεται σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα και την υπομονή του ανθρώπου που έρχεται εδώ να κάνει το αίτημα, γιατί έχουν την ελπίδα πως θα φύγουν σε ένα μήνα, αλλά η διαδικασία απαιτεί άλλους χρόνους και αυτό τους ματαιώνει

πολλές φορές. Το λαθρεμπόριο το τελευταίο διάστημα ανθεί, γιατί ουσιαστικά με όλη αυτή τη γραφειοκρατία ωθούνται οι άνθρωποι με αυτές τις ροές να φεύγουν παράνομα. Στόχος είναι να ξέρουν ποια είναι τα δικαιώματά τους και στη συνέχεια να ακολουθήσουν τις νόμιμες οδούς, τόνισαν οι κοινωνικοί λειτουργοί. Μια τέτοια νόμιμη διαδικασία γίνεται στο Δουβλίνο ή άλλη νόμιμη οδός είναι η μετεγκατάσταση που τώρα το βλέπουμε ακόμα, και είναι πολύ νωρίς, ή το δικαίωμα ασύλου στην Ελλάδα, μας ανέφερε η κοινωνική λειτουργός από το «Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων». Πάντως σαν διαδικασία η οικογενειακή επανένωση, από το 2011 και 2012 πάει καλύτερα, δηλαδή είναι ελάχιστες οι περιπτώσεις που δεν φεύγουν. Όταν το παιδί δεν ξέρει καθόλου που είναι οι γονείς, επειδή στη διαδρομή χωρίστηκαν με τη βοήθεια της διεθνούς επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού μπορεί να γίνει αναζήτηση των μελών της οικογένειας του.

Στην ερώτηση για το ποια είναι τα θετικά σημεία που αναγνωρίζουν στην δουλειά τους, όλοι οι εργαζόμενοι στις υπηρεσίες μας ανέφεραν ότι οι εξυπηρετούμενοι και ασυνόδευτοι ανήλικοι που εξυπηρετήθηκαν από τις υπηρεσίες στη χώρα μας, είτε έφυγαν είτε παρέμειναν, έχουν κρατήσει επαφή μαζί τους είτε τηλεφωνικά είτε από κοντά, καμιά φορά τους επισκέπτονται, κάποιοι από αυτούς που τους είχαν γνωρίσει στην υπηρεσία και ήταν παιδιά, τώρα είναι ενήλικες με οικογένεια και εργάζονται, και είναι αρκετά συγκινητικό για τους ίδιους να βλέπουν πως μέσα σε αυτό το δύσκολο έργο υπάρχει και η θετική πλευρά, και μια μικρή αναγνώριση της προσπάθειάς τους. Κάποιοι άλλοι κοινωνικοί λειτουργοί ανέφεραν ένα περιστατικό που τους έχει μείνει ανεξίτηλο και πως όπως έλεγαν η χαρά που πήραν κάλυψε κάθε αγωνία, άγχος και πίεση που έχουν νιώσει στη δουλειά. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι με ένα παιδάκι αυτιστικό 8 χρονών, που έχει χάσει την μητέρα του και τα αδέρφια του, και ενώ είναι απόμακρο και λιγομίλητο πηγαίνει ξαφνικά και μυρίζει το φουλάρι της κοινωνικού λειτουργού και την αγκάλιασε. Φάνηκε πόσο του έλειπε η μητέρα του και έκανε «επαφή» με την κοινωνική λειτουργό.

Μια πρόκληση τη σημερινή εποχή είναι να καταφέρουν να καλύψουν τις ανάγκες όλων αυτών των ανθρώπων που εισέρχονται στον ελλαδικό χώρο με όλες αυτές τις ελλείψεις και τις δυσκολίες και εν όψει οικονομικής κρίσης να έχουν ό,τι τους αναλογεί, όπως κάθε άνθρωπος σύμφωνα με τα ανθρώπινα δικαιώματα και με ασφάλεια να συνεχίζει το ταξίδι του στον τελικό προορισμό του ή με αξιοπρέπεια να διαμένει στη χώρα μας.

Ουσιαστικά η χώρα μας είναι ένα πέρασμα, το λεγόμενο transit και καλείται να εξυπηρετήσει ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων που θέλουν να φύγουν και όχι να διαμείνουν, σε αντίθεση με τη Νορβηγία που είναι τελικός προορισμός.

Ένα εύλογο ερώτημα είναι πως, ενώ η ροή προσφύγων είναι μεγάλη, ο αριθμός ανηλίκων ασυνόδευτων που εισέρχονται είναι μικρός, πράγμα που σημαίνει διάφορα πράγματα. Ή δηλώνονται ως ενήλικες επειδή τους έχουν συμβουλέψει ότι έτσι θα καταφέρουν να συνεχίσουν το ταξίδι τους, ή πολλά παιδιά χάνουν τη ζωή τους καθημερινά σε αυτό τον αγώνα ή δεν καταγράφονται κατά την υποδοχή τους στη χώρα μας.

Στην ερώτηση ποια είναι η γνώμη τους για την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στη χώρα μας σχετικά με την είσοδο χιλιάδων προσφύγων σε αυτή, σχολίασαν πως είναι μία δύσκολη περίοδος για τη χώρα, γιατί ήδη είναι πολύ μεγάλο το κύμα των μεταναστών και των προσφύγων, όμως είναι άνθρωποι που χρειάζονται στήριξη γιατί περνάνε μια κρίση αυτή τη στιγμή. Ανέφεραν πως η παρέμβαση στη κρίση είναι πολύ σημαντική, κυρίως όταν γίνεται την κατάλληλη χρονική στιγμή για να μπορέσουν αυτοί οι άνθρωποι να προχωρήσουν και να εξελιχθούν. Οι νεοεισερχόμενοι στην Ελλάδα συνήθως είναι άνθρωποι που επιθυμούν να φύγουν, και μπορούν να λάβουν νομική συμβουλευτική, αλλά δεν θα μείνουν όμως. Και ειδικά από το καλοκαίρι και έπειτα που έχουν αυξηθεί οι ροές, δεν μένουν καθόλου. Λαμβάνουν μια πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, μια νομική συμβουλή και μετά φεύγουν. Επίσης έχει παρατηρηθεί πως έχουν αυξηθεί τα επιδημιολογικά στοιχεία, έχουν δει πως άνθρωποι που έρχονται είναι με περισσότερες ψυχικές διαταραχές, με αναπηρίες, άνθρωποι με πολλά προβλήματα υγείας τόσο σωματικά όσο και ψυχικά, γενικά πιο επιβαρυνμένοι άνθρωποι.

Όμως θα πρέπει να τονιστεί πως υπάρχουν και άλλοι πρόσφυγες από παλαιότερα χρόνια που είναι εγκλωβισμένοι στην Ελλάδα εδώ και 10 χρόνια, και η αίτηση ασύλου τους ακόμα εκκρεμεί. Αυτοί οι άνθρωποι είναι σαν να είναι «φαντάσματα» και κανένας δεν μιλά για αυτούς και προς υπεράσπισή τους. Δεν μπορούν να έχουν μια κάρτα ανεργίας, τα παιδιά τους με το ζόρι μπορούν να τα στείλουν σε παιδικούς σταθμούς γιατί δεν καλύπτουν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να ενταχθούν σε αυτούς. Δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην ένταξη των παιδιών τους στο σχολείο, στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, αλλά στο κομμάτι των παιδικών σταθμών έχουν μεγάλο πρόβλημα. Γενικά δεν έχουν

δικαιώματα, είναι εγκλωβισμένοι, και δεν ασχολείται κανένας πια για αυτούς, παρά μόνο για τους νεοεισερχόμενους που οι περισσότεροι φεύγουν.

Προτάσεις:

Όταν ρωτήθηκαν τι έχουν να προτείνουν σχετικά με τη γενικότερη πολιτική για τα ασυνόδευτα παιδιά και γενικά για τους πρόσφυγες, σε γενικές γραμμές μας απάντησαν πως μια πάγια ανάγκη είναι να βρεθεί ένας μεταβατικός χώρος φιλοξενίας μέχρι να εντάσσονται οι αιτούντες άσυλο και τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά σε ξενώνες. Γιατί οι διαδικασίες να μεν μπορεί να είναι σύντομες, ειδικά για τους ασυνόδευτους ανήλικους που τα πράγματα είναι πιο ευνοϊκά γι' αυτούς, καθώς κάνουν τις εξετάσεις τους και μπαίνουν στους ξενώνες, αλλά μέχρι να ξεκινήσουν οι διαδικασίες, δηλαδή να πάνε στον εισαγγελέα, να κάνουν την αίτηση ασύλου, να κάνουν τις απαραίτητες εξετάσεις στο νοσοκομείο και να μπουν σε ξενώνα, δεν έχουν που να μείνουν.

Στη συνέχεια η επιτροπεία θα πρέπει να είναι ένας πιο λειτουργικός θεσμός, που να έχει προσωπική επαφή με τον ανήλικο. Για την Αθήνα υπάρχουν 2 εισαγγελείς ανηλίκων, *«οπότε τι θα πρωτοδούν και σε τι θα επιτροπεύσουν»*, διερωτήθηκαν οι κοινωνικοί λειτουργοί από το *«Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων»*; Και είναι γενικά για όλα τα ανήλικα, όχι μόνο για τους ασυνόδευτους. Ουσιαστικά ασκεί ο εισαγγελέας την προσωρινή επιμέλεια για ένα χρονικό διάστημα και από εκεί και πέρα αυτό που θα έπρεπε να γίνει είναι να λειτουργήσει ο θεσμός της επιτροπείας, όπως λειτουργεί σε όλα τα κράτη Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν μπορούν να ασκούν αυτή την επιτροπεία 2 άτομα, που δεν ξέρουν καν ποιος είναι ο ανήλικος, δεν ξέρουν που διαβιεί, δεν ξέρουν τίποτα και είναι κάτι που το σχολιάζουν και οι ίδιοι οι εισαγγελείς.

«Υπάρχει και το λεγόμενο πρόβλημα της επιτροπείας, γιατί αυτά είναι παιδιά που δεν μπορεί να καλύψει το σύστημα επιτροπείας όπως είναι φτιαγμένο στην Ελλάδα, γιατί η τοποθέτηση είναι στο νου τους σε μια ελληνική οικογένεια, και πόσο περίπου θα μείνει στην Ελλάδα, αλλά εδώ μιλάμε για μεγάλες εισροές, πέρσι ήταν 2.490 τα αιτήματα για ασυνόδευτα ανήλικα ενώ είχαμε ξεκινήσει από 823, έχει τριπλασιαστεί ο αριθμός σε 3 χρόνια, έχεις να κάνεις με μια ομάδα με ιδιαιτερότητες, που μπορεί να κάνει στην Ελλάδα μια γρήγορη διέλευση και μετά να πάει σε άλλη χώρα, να κάτσει 2,3 μήνες, 10 μέρες, άρα όταν εσύ το αντιμετωπίζεις όπως θα το αντιμετωπίσεις και για τα ελληνόπουλα με προσωρινό επίτροπο τον εισαγγελέα μέχρι να ορίσει εκείνος μια

επιτροπεία, αυτό έχει φύγει από την Ελλάδα, και ιδιαιτερότητες του δύσκολου νομικού στάτους, να μην έχει χαρτιά, να μην είναι οικονομικός μετανάστης, να μην είναι πρόσφυγας, όπως επίσης έχεις προβλήματα και με τη διερμηνεία. Όλα αυτά στην πραγματικότητα το σύστημα της επιτροπείας πάσχει, γιατί αυτός μπαίνει στην Ελλάδα, ορίζεται ως προσωρινός επίτροπος ο εισαγγελέας της περιοχής που μπήκε στην Ελλάδα, άρα από τα 2.500 παιδιά, τα 1.500 στη Λέσβο πχ αυτός βρίσκεται με 1.500 προσωρινές που δεν ξέρει που να τις δώσει και υπάρχει πρόβλημα. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να τις πάρει ο ξενώνας, αλλά το 90% των παιδιών που μπήκαν εκεί έκαναν φυγή, το προφίλ είναι αγόρι 16.5 χρόνων, άρα αυτό συνεχίζει να πάει εκεί που θέλει να φτάσει, κυρίως Σκανδιναβία, Κεντρική Ευρώπη, Ηνωμένο Βασίλειο, συμβαίνει ότι και να δώσει στον ξενώνα την επιτροπεία μετά από 2 μήνες που θα τελειώσει η διαδικασία με το δικαστήριο, το παιδί θα έχει φύγει. Και προκύπτει το εξής πρόβλημα, ότι ο ξενώνας βρίσκεται με 2.000 επιτροπείες μετά από 2 χρόνια και θα έχει μέσα 15 παιδιά. Αυτό πάσχει πάρα πολύ», προσθέτει ο κοινωνικός λειτουργός από το Ε.Κ.ΚΑ.

Ένα άλλο θέμα για τους ασυνόδευτους ανήλικους είναι οι δομές. Δομές όχι απλά φιλοξενίας, αλλά δομές οι οποίες να προσφέρουν ό,τι περισσότερο μπορούν σε ένα ασυνόδευτο ανήλικο. Δομές που θα προσφέρουν δημιουργική απασχόληση, και ψυχολογική στήριξη, ό,τι αφορά τη ζωή ενός παιδιού και είναι για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Επίσης Κέντρα Ημέρας γενικά για παιδιά και όχι μόνο για ασυνόδευτα. Πχ πρέπει να δουλέψει ο γονέας ή θα πρέπει να πάει σε κάποιες δουλειές και δεν έχει που να αφήσει αυτά τα παιδιά ή παιδιά που μένουν μόνα σε ένα σπίτι μπροστά σε μια τηλεόραση και δεν κάνουν τίποτα μέχρι να φύγουν. Αν αυτό το προχωρήσουμε πέρα από τους ασυνόδευτους θα πρέπει να λειτουργήσουν καλύτερα οι συνθήκες υποδοχής και η ένταξη πια. Δηλαδή αυτό το ζητούμενο που σε άλλες χώρες είναι δεδομένο, στη χώρα μας είναι πολυτέλεια, προσδοκία μεγάλη. Δεν υπάρχουν προγράμματα ένταξης, στέγασης, εκπαίδευσης, επαγγελματικής αποκατάστασης, τίποτα.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να αυξηθούν οι χώροι στέγασης και φιλοξενίας των προσφύγων, γιατί είναι μόνο 2 στην Αθήνα, αυτοί που είναι και για τους υπόλοιπους Έλληνες. Θα πρέπει να αυξηθούν, διότι ο Δήμος Αθηναίων και Καρέας δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες και των προσφύγων και των αστέγων.

Στη συνέχεια, τον τελευταίο καιρό έχει παρατηρηθεί ότι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν φτάνουν στις υπηρεσίες. Ίσως γιατί καταγράφονται στα νησιά ως

ενήλικες ή ως συνοδευόμενοι, και αυτό είναι ένα μεγάλο ερωτηματικό που πάνε αυτά τα παιδιά. Γιατί δεν μπορεί να σταμάτησαν να έρχονται ως εκ θαύματος ασυνόδευτα παιδιά, κάπου πάνε και κάτι γίνεται. Είναι μια πολύ ευάλωτη ομάδα σε διάφορους κινδύνους, όπως και οι γυναίκες έτσι και τα ασυνόδευτα ανήλικα, βάζονται σε κυκλώματα trafficking, σε κακοποίηση και άλλα. Επίσης τους έχουν πει τον μύθο πως αν δηλώσουν ότι είναι ενήλικες πως θα είναι πιο εύκολα τα πράγματα για να φύγουν. Έχει τύχει 10χρονο παιδί να δηλώνει ενήλικας ενώ ήταν φανερό ότι ήταν μικρό παιδί ή ο διακινητής τον είχε συμβουλέψει να μη δηλώσει ότι είναι ανήλικος, γιατί θα μπει φυλακή. Σε αυτή την περίπτωση χρειάζεται να περάσει δυστυχώς 1, 2 μέρες σε ένα κρατητήριο μέχρι να γίνει η διαδικασία αιτήματος ασύλου, που ούτε αυτό είναι καλό, καθώς θα έπρεπε να υπάρχει ένας προσωρινός χώρος φιλοξενίας για ανήλικους μέχρι τα παιδιά να φιλοξενηθούν κάπου ασφαλή.

Επιπρόσθετα, ένα άλλο θέμα είναι το θέμα της αναγνώρισης της ανηλικότητας. Πολλά παιδιά έχοντας δηλώσει 19 ετών στην πρώτη υποδοχή, ενώ είναι μικρότερα, πολλές φορές αλλάζουν γνώμη και πρέπει να γίνουν κάποιες εξετάσεις για να πιστοποιηθεί η πραγματική ηλικία τους. Αυτές οι εξετάσεις και καθυστερούν πάρα πολύ και δεν είναι και απόλυτα αξιόπιστες. Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα υπάρχουν κάποια ψυχομετρικά τεστ, που είναι διαβαθμισμένα μόνο για τις χώρες της Δύσης, όχι για τους λαούς της Μέσης Ανατολής και της Ασίας, στους οποίους ανήκουν οι πρόσφυγες. Ενώ υπάρχουν κάποιες διαφορές, όπως στην κουλτούρα, στον τρόπο ανατροφής κλπ. Και αυτό είναι ένα σοβαρό ζήτημα, γιατί πολλές φορές έχουν προτρέψει τους εργαζόμενους των υπηρεσιών να κάνουν αυτά τα τεστ, αλλά δεν είναι διαβαθμισμένα. Αυτό το τεστ ανηλικότητας, έχει ένα +,- 3 με 4 χρόνια. Που σημαίνει πως ένα 17χρονος νεαρός μπορεί να βγει 19 χρονών. Και δεν αναφέρουν ότι μπορεί να είναι και ανήλικος, αυτό δηλαδή που λένε για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση, γιατί χαρακτηρίζεται άμεσα ως ενήλικας. Υπάρχουν κάποιες εξετάσεις που ανάλογα με τα δόντια που έχουν φύγει μπορεί να διαγνωσθεί περίπου η ηλικία ενός παιδιού ή με τη μέτρηση του καρπού. Αυτές οι δύο εξετάσεις όμως δεν δίνουν αποτελέσματα αξιόπιστα, και καθυστερούν πολύ να βγουν.

Κάτι τελευταίο σε σχέση με τους ανήλικους είναι να ακούγεται η φωνή των ασυνόδευτων ανηλίκων, όπως μας τόνισαν οι κοινωνικοί λειτουργοί από το «Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων». Όλες οι υπηρεσίες, και το λένε τελευταία πάρα πολύ, όσοι ασχολούνται με αυτό το θέμα των ασυνόδευτων ανηλίκων, μια

βασική προϋπόθεση είναι να ακούς και να υπάρχει ζωντανή φωνή του παιδιού, τι θέλει το παιδί, όχι χωρίς να υπάρχει όριο, αλλά θα πρέπει να ακούγεται η φωνή του ανήλικου. Για αυτό αναφέρουν να υπάρχει ένας επίτροπος, για να διασφαλιστεί πως θα ακουστεί η φωνή του παιδιού και φυσικά το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Συνοψίζοντας λοιπόν, θα πρέπει να διορθωθούν πολλά ως προς τη γενικότερη πολιτική για τα ασυνόδευτα παιδιά και γενικά για τους πρόσφυγες, δηλαδή να υπάρχουν περισσότερες δομές για υποδοχή, φιλοξενία, καταγραφή, δράσεις ένταξης, νομική υποστήριξη, εκμάθηση της γλώσσας, πρόσβαση στο σύστημα υγείας και άλλα. Η Ελλάδα έχει κάνει μια φιλότιμη προσπάθεια κατά τα λεγόμενα των εργαζομένων των υπηρεσιών που επισκεφθήκαμε, αλλά έχει πολύ δρόμο ακόμα γιατί ουσιαστικά καλείται να γίνει ένα «προστατευτικό πλέγμα» για ένα τεράστιο αριθμό προσφύγων και ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών που ξεπερνά κατά πολύ τις δυνάμεις της και τις υπηρεσίες που μπορεί να παρέχει σε μια περίοδο κρίσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ασυνόδευτα παιδιά είναι τα παιδιά που έχουν χωριστεί από τους γονείς τους και από τα μέλη τις οικογένειάς τους κατά τη μετακίνησή τους από τη χώρα καταγωγής τους σε μια άλλη χώρα. Οι λόγοι που μπορεί να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του ένα ασυνόδευτο παιδί ποικίλουν.

Όσον αφορά τη νομοθεσία που ορίζει τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών και τις υποχρεώσεις της χώρας απέναντι σε αυτά, μέσα από έρευνα και επικοινωνία με αρμόδιες υπηρεσίες παρατηρήσαμε πως όχι μόνο είναι ελλιπής αλλά είναι γενικευμένη όσον αφορά το μεταναστευτικό και προσφυγικό. Επίσης, η Ελλάδα σαν χώρα έχει πολλές ελλείψεις όσον αφορά τις δομές πρώτης υποδοχής αλλά και φιλοξενίας για αυτά τα παιδιά. Σημαντικό ρόλο σε αυτές τις ελλείψεις παίζει η χρηματοδότηση που δεν είναι επαρκής να καλύψει τις ανάγκες των ήδη υπάρχοντων δομών πόσο μάλλον για τη δημιουργία καινούριων.

Η συγκεκριμένη έρευνα είχε σκοπό να χαρτογραφήσουμε τις υπηρεσίες που εξυπηρετούν τα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα καθώς και να γνωρίσουμε τι υπηρεσίες παρέχουν και κατά πόσο καλύπτουν τις ανάγκες που προκύπτουν από τον ερχομό ασυνόδευτων παιδιών στη χώρα μας. Αρχικά παρατηρήσαμε πως οι υπηρεσίες που υπάρχουν στη χώρα μας δεν είναι ανάλογες με τον αριθμό των ασυνόδευτων παιδιών που έρχεται στη χώρα μας με αποτέλεσμα οι ανάγκες για την εξυπηρέτηση αυτού του πληθυσμού να μεγαλώνουν συνεχώς. Επίσης παρατηρήθηκε πως οι περισσότερες από αυτές τις υπηρεσίες βρίσκονται κυρίως στην Αθήνα, αφήνοντας ξεκρέμαστες περιοχές που αποτελούν είσοδο μεταναστών και κατ' επέκταση και ασυνόδευτων παιδιών στη χώρα μας. Ακόμη, διαπιστώσαμε ότι πολλές από τις υπηρεσίες που έχουν αντικείμενο τα ασυνόδευτα παιδιά δεν ασχολούνται άμεσα με αυτά αλλά έμμεσα χωρίς να έχουν επαφή με το συγκεκριμένο πληθυσμό.

Στη συνέχεια, προς μεγάλη μας έκπληξη, διαπιστώσαμε πως το ποσοστό των παιδιών ανήλικων ασυνόδευτων που εισέρχονται στον ελλαδικό χώρο είναι αγόρια. Αυτό όπως μας ανέφεραν οι κοινωνικοί λειτουργοί των υπηρεσιών συμβαίνει γιατί τα ασυνόδευτα αγόρια είναι οι αμέσως επόμενοι «προστάτες» της οικογένειας μετά τους πατεράδες τους και πρέπει να ρισκάρουν το ταξίδι για το καλό της οικογένειας. Για αυτό το λόγο σε όσους ξενώνες επισκεφθήκαμε τα παιδιά που φιλοξενούσαν ήταν γένους αρσενικού. Όταν ρωτήθηκαν οι κοινωνικοί λειτουργοί που φιλοξενείται η μειοψηφία των κοριτσιών, μας απάντησαν πως τοποθετούνται σε μεικτούς ξενώνες που βρίσκονται μέσα μητέρες με τα παιδιά τους.

Επιπρόσθετα, από την έρευνά μας καταλήξαμε πως οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν έχουν στο προσωπικό που απασχολείται ειδικότητα μεταφραστική για να διευκολύνει την επικοινωνία με τους εξυπηρετούμενους από άλλες χώρες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να δυσκολεύονται να επικοινωνήσουν, και να προσπαθούν μέσα από τη συνεργασία τους με άλλες υπηρεσίες που παρέχουν μεταφραστική, να καλύψουν αυτή τους την έλλειψη.

Εν συνεχεία, μεγάλη απορία μας προξένησε το γεγονός πως μόνο μέσω του Ε.Κ.Κ.Α, με την «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Άσυλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων» γίνεται έλεγχος των αιτημάτων ασύλου από όλη την Ελλάδα, και στη συνέχεια γίνεται η τοποθέτηση των ανήλικων ασυνόδευτων σε ξενώνες.

Επιπρόσθετα, μέσα από την έρευνά μας διαπιστώσαμε πως η Ελλάδα δυσκολεύεται να ανταπεξέλθει στο προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα ακόμα και αν είναι ουσιαστικά ένα πέρασμα (transit) για τους ανθρώπους, για να συνεχίσουν το ταξίδι τους στον τελικό προορισμό τους. Τι θα γινόταν στην περίπτωση να θεωρούμασταν εμείς τελικός προορισμός και θα έπρεπε να φιλοξενήσουμε τον πληθυσμό της ευπαθούς ομάδας; Μια μικρή ιδέα, παίρνουμε στην παρούσα φάση, που κλείνοντας τα σύνορα και δίχως γνωρίζοντας πόσο καιρό θα κρατήσει αυτό, οι πρόσφυγες έχουν «εγκλωβιστεί» στην Ελλάδα, και εμείς πασχίζουμε να τους στηρίξουμε.

Άλλη μια διαπίστωση μέσα από τις συνεντεύξεις μας, γιατί μας το τόνισαν και οι κοινωνικοί λειτουργοί του «Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων», είναι ότι έχει παρατηρηθεί πως δεν φτάνουν στις υπηρεσίες πια παιδιά, σε σύγκριση με παλιότερα. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί με δύο τρόπους. Είτε στο δύσκολο ταξίδι τους, πολλά παιδιά χάνουν τη ζωή τους με αποτέλεσμα να μη φτάνουν εδώ, είτε στην πρώτη υποδοχή δηλώνουν ψευδή ηλικία ή καταγράφονται μαζί με άλλες οικογένειες και ενήλικες, ώστε στη συνέχεια να συνεχίσουν το ταξίδι τους. Από αυτό καταλαβαίνει κανείς πως η χώρα μας δεν έχει οργανώσει σωστά την πρώτη υποδοχή, ώστε να μη συμβαίνουν τέτοια γεγονότα. Λόγω αυτού, γίνονται πολλά λάθη, τονίζοντας πως δεν γίνεται η μέγιστη προσπάθεια για το βέλτιστο καλό των παιδιών και την προστασία τους.

Από τις συζητήσεις μας αλλά και από την έρευνα στο θεωρητικό κομμάτι, ανακαλύψαμε πως ενώ υπάρχει νόμος που επεξηγεί ακριβώς πως πρέπει να γίνεται η διαπίστωση της ανηλικότητας των παιδιών, αυτό συνήθως δεν συμβαίνει σχεδόν

ποτέ, κυρίως στις δομές πρώτης υποδοχής. Οι αρχές καταγράφουν την ηλικία που τους δίνουν τα παιδιά χωρίς περαιτέρω έλεγχο για το αν ισχύει στην πραγματικότητα αυτή η ηλικία.

Επιπρόσθετα, μέσα από την έρευνά μας παρατηρήσαμε πως το προσωπικό των υπηρεσιών που ασχολείται με το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα δεν είναι αρκετά εκπαιδευμένο ώστε να ανταπεξέρχεται στις ανάγκες της ευπαθούς αυτής ομάδας. Σύμφωνα και με τα λεγόμενα του κοινωνικού λειτουργού από τους «Γιατρούς του Κόσμου», λόγω της μη κατάλληλης προετοιμασίας της χώρας για την εισροή των προσφύγων και μεταναστών οι περισσότερες υπηρεσίες διάσωσης, καταγραφής και ενημέρωσης υπολειτουργούν με αποτέλεσμα να μην γίνεται σωστή δουλειά σε αυτούς τους τομείς. Εκεί έρχεται και η δυσκολία της δουλειάς με τα ίδια τα παιδιά καθώς αν ένας ανήλικος στην εφηβεία θέλει να φύγει από την Ελλάδα δεν μπορούν να τον υποχρεώσουν να ακούσει τα δικαιώματά του και να τον βάλουν χωρίς τη συναίνεσή του σε μια δομή φιλοξενίας. Η άποψη του κοινωνικού λειτουργού είναι ότι λόγω των δύσκολων συνθηκών που βιώνουν οι πρόσφυγες στην πατρίδα τους, λόγω πολέμου και έλλειψης βασικών αγαθών, είναι ότι είναι απόλυτα λογικό να θέλουν να αναζητήσουν ένα καλύτερο μέλλον. Φαίνεται όμως ότι όσο παραμένουν στην Ελλάδα, ζουν σε εξίσου δύσκολες συνθήκες και είναι μεγάλη πρόκληση για τις ΜΚΟ που τους βοηθάνε καθώς το σύστημα πρώτης υποδοχής, η στέγαση αλλά και οι διαδικασίες ασύλου και οικογενειακής επανένωσης δεν λειτουργούν κατάλληλα.

Ακόμη, για άλλη μια φορά διαπιστώσαμε πως η γραφειοκρατία στη χώρα μας εμποδίζει πολλές διαδικασίες να κινηθούν, όπως η διαδικασία «οικογενειακής επανένωσης». Θέλει χρόνο για να ξεκινήσει η διαδικασία, να γίνει αναζήτηση της οικογένειας, να βρεθεί και στη συνέχεια το παιδί να επανενωθεί με την οικογένειά του. Είναι μια διαδικασία που παίρνει μήνες, κάτι το οποίο προκαλεί δυσαρέσκεια στους ενδιαφερόμενους. Σε πολλές περιπτώσεις, όπως μας ανέφεραν κάποιοι κοινωνικοί λειτουργοί από ξενώνες, τα παιδιά στο ενδιάμεσο χρόνο έχουν φύγει από τους ξενώνες και μόνα τους πάνε να βρουν την οικογένειά τους ή να συνεχίσουν τα ταξίδια τους. Θα έπρεπε τουλάχιστον σε τέτοιες περιπτώσεις που εξυπηρετούμενοι είναι ασυνόδετοι ανήλικοι, οι διαδικασίες να γίνονται πιο γρήγορα, γιατί είναι μια ευάλωτη ομάδα που κινδυνεύει από πολλούς παράγοντες (θύματα κακοποίησης, trafficking, βιασμούς, λαθρεμπόριο).

Επίσης, ερχόμενοι σε επαφή με τους κοινωνικούς λειτουργούς των υπηρεσιών, αλλά μελετώντας και τη θεωρία όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα, παρατηρήσαμε πως υπάρχει μια μεγάλη παράλειψη στους νόμους. Ουσιαστικά, δεν υπάρχει μια ξεχωριστή, ξεκάθαρη νομοθεσία που να ορίζει τα ασυνόδευτα παιδιά, αυτά δεν χωρίζονται σε παιδιά μετανάστες ή παιδιά πρόσφυγες. Τα παιδιά αυτά είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι με βάση Διεθνών Συμβάσεων τις οποίες έχει υπογράψει και η χώρα μας. Αντί αυτού όμως οι νόμοι που αναφέρονται στα ασυνόδευτα παιδιά εντάσσονται στην γενική μεταναστευτική πολιτική με αποτέλεσμα να μην είναι ξεκάθαρο από τη νομοθεσία τι δικαιούνται αυτά τα παιδιά.

Εν κατακλείδι, σύμφωνα και με όσα αναφέραμε, η χώρα μας πρέπει να κάνει πολλές αλλαγές στις δομές της, στις υπηρεσίες της και στις παροχές υπηρεσιών για την προστασία της ευπαθούς αυτής ομάδας, γιατί έχει πολλές ελλείψεις. Τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά είναι ένας πληθυσμός που έχει ανάγκη τη βοήθεια της χώρας μας, και η βοήθεια που χρειάζονται δεν είναι να καλυφτούν μόνο οι βασικές ανάγκες τους αλλά η χώρα μας πρέπει να μεριμνήσει και για την κάλυψη των αναγκών που προκύπτουν μετά την ενηλικίωση αυτών των παιδιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αφότου ολοκληρώσαμε τις συναντήσεις μας με τις κοινωνικές υπηρεσίες που προασπίζονται τα δικαιώματα των ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στην Ελλάδα, συλλέξαμε πολλές πληροφορίες και καταλήξαμε σε κάποια συμπεράσματα. Και από προσωπική μας άποψη αλλά και όταν ρωτήθηκαν και οι αρμόδιοι των υπηρεσιών τι θα μπορούσε να αλλάξει πάνω στο ελληνικό σύστημα προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών και στη λειτουργία των υπηρεσιών και τις παροχές που προσφέρουν, καταλήξαμε σε κάποιες προτάσεις. Τις προτάσεις αυτές τις παρουσιάσουμε στη συνέχεια.

Αρχικά, διαπιστώνοντας πως πολλά ανήλικα παιδιά δεν καταγράφονται στην πρώτη υποδοχή, διαφεύγουν και συνεχίζουν το ταξίδι τους στον τελικό προορισμό ή δηλώνουν ψευδή ηλικία, ότι είναι ενήλικοι για να μην κρατηθούν, γιατί έτσι τους έχουν συμβουλέψει να πουν, θα πρέπει να συντονιστεί καλύτερα η πρώτη υποδοχή, με περισσότερο έλεγχο για να μην υπάρχουν τέτοιες εξελίξεις. Τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά είναι μια πολύ ευάλωτη ομάδα σε κινδύνους, trafficking, θύματα κακοποίησης και άλλα και δεν πρέπει έτσι απλά να διαφεύγουν της προσοχής μας. Ακόμη, το ότι δηλώνουν ψευδή ηλικία, θα πρέπει να σταματήσει με το να βελτιωθεί η διαδικασία της αναγνώρισης της ανηλικότητας, που σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα οι εξετάσεις που γίνονται για να διαπιστωθεί η ηλικία τους (εξετάσεις δοντιών που έχουν βγει, τα κόκαλα σε κάποια σημεία που δείχνει την ανάπτυξη του παιδιού π.χ. καρπό), να μην παίρνουν αρκετό χρονικό διάστημα για να βγουν τα αποτελέσματα, γιατί μέχρι τότε το παιδί μπορεί να διαφύγει ή να μην είναι προστατευμένο και να περιφέρεται, αλλά και κάποια άλλα ψυχομετρικά τεστ που γίνονται, να είναι σύμφωνα με την κουλτούρα και την καταγωγή κάθε παιδιού, και όχι μόνο προσαρμοσμένο στα δεδομένα της Δύσης, όπως μας ανέφεραν οι κοινωνικοί λειτουργοί του «Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων», που δυσκολεύονται να το χρησιμοποιήσουν λόγω αυτού σε παιδιά που προέρχονται από Μέση Ανατολή, Ασία και άλλα. Μια μεγάλη παράληψη που παρατηρήσαμε και που αναφέρθηκε και από τις υπηρεσίες είναι πως δεν υπάρχει μια ξεχωριστή, ξεκάθαρη νομοθεσία που να ορίζει τα ασυνόδευτα παιδιά, αυτά δεν χωρίζονται σε παιδιά μετανάστες ή παιδιά πρόσφυγες. Τα παιδιά αυτά είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι με βάση Διεθνών Συμβάσεων τις οποίες έχει υπογράψει και η χώρα μας. Αντί αυτού όμως οι νόμοι που αναφέρονται στα ασυνόδευτα παιδιά εντάσσονται στη γενική μεταναστευτική

πολιτική με αποτέλεσμα να μην είναι ξεκάθαρο από τη νομοθεσία τι δικαιούνται αυτά τα παιδιά.

Επιπρόσθετα, καλό θα ήταν να υπάρχει χώρος μιας μεταβατικής φιλοξενίας, μέχρι τα παιδιά να κάνουν τις κατάλληλες εξετάσεις και να ελεγχθούν, να καταγραφούν, να ξεκινήσει το αίτημα άσυλου και μέσω του Ε.Κ.Κ.Α να γίνει η τελική παραπομπή τους σε κάποιο ξενώνα, για να μην περιφέρονται απροστάτευτα χωρίς συνοδεία ή να κρατούνται στα κρατητήρια, σε μια προσωρινή φιλοξενία προστατευτική και να ταλαιπωρούνται. Μια ακόμη πολύ σημαντική διαπίστωση ερχόμενοι σε επαφή με τις υπηρεσίες είναι πως η επιτροπεία στην Ελλάδα δεν λειτουργεί σωστά, συγκεκριμένα υπολειτουργεί, γιατί σαν διαδικασία το νομικό κομμάτι το αναλαμβάνουν οι δικηγόροι, αλλά ουσιαστικά την ευθύνη πρέπει να την έχουν οι εισαγγελείς, όπου στην Αθήνα είναι μόνο δύο. Καταλαβαίνει κανείς πως με τα μεγάλα ρεύματα προσφύγων και ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών που εισέρχονται κάθε λεπτό στη χώρα μας, δύο εισαγγελείς δεν μπορούν να ελέγχουν και να επιτροπεύουν τόσα παιδιά ή να είναι ενήμεροι για κάθε περιστατικό ανήλικου παιδιού. Θα πρέπει ο θεσμός της επιτροπείας να λειτουργήσει όπως σε κάθε άλλο κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και να υπάρχει προσωπική επαφή με το παιδί για το βέλτιστο συμφέρον του.

Επίσης, ένα σημαντικό ακόμη βήμα που μπορεί να γίνει και να βοηθήσει αρκετά την προστασία των ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών είναι η δημιουργία περισσότερων δομών φιλοξενίας, υποδοχής και ένταξης, με δημιουργική απασχόληση και ψυχολογική υποστήριξη. Να δημιουργηθούν προγράμματα φιλοξενίας, ένταξης, εκπαίδευσης και επαγγελματικής αποκατάστασης, ώστε να εξυπηρετούνται καλύτερα οι ανάγκες των παιδιών αλλά και των ενηλίκων προσφύγων. Γενικά, να υπάρξει ενίσχυση σε παροχές και υπηρεσίες που προσφέρουν νομική συμβουλευτική, εκμάθηση της γλώσσας, πρόσβαση στο σύστημα υγείας, δράσεις ένταξης, καταγραφής και άλλα.

Μια ακόμη μεγάλη έλλειψη που παρουσιάζεται είναι η προστασία των ασυνόδευτων παιδιών μη αιτούντων άσυλο. Από την έρευνά μας φαίνεται ότι αυτή η ομάδα ασυνόδευτων παιδιών δεν καταγράφεται πουθενά, δεν λαμβάνει την κατάλληλη προστασία από το κράτος είτε μέσω του νόμου είτε στις διάφορες υποδομές κατά την είσοδό τους στη χώρα. Αυτά λόγω του ότι δεν κάνουν αίτηση για άσυλο, δεν καταγράφονται από το Ε.Κ.Κ.Α άρα δεν υπάρχουν στοιχεία γι' αυτά με αποτέλεσμα να πέφτουν θύματα δουλεμπόρων πολύ πιο εύκολα. Θα μπορούσε λοιπόν

να γίνει μια πρόβλεψη από το κράτος έτσι ώστε και αυτά τα παιδιά να προστατεύονται σε κατάλληλες δομές και να καταγράφονται τα στοιχεία τους έως ότου επανενωθούν με τις οικογένειές τους, όπου και εφόσον υπάρχουν.

Όλα αυτά φυσικά για να υλοποιηθούν χρειάζονται όχι μόνο την κατάλληλη οργάνωση αλλά και την οικονομική ενίσχυση. Το βασικότερο από όλα είναι να υπάρξουν περισσότερα προγράμματα Ευρωπαϊκά που χρηματοδοτούν τις προσπάθειες των ελληνικών υπηρεσιών να στηρίξουν και να προστατεύσουν την ευπαθή ομάδα προσφύγων. Η κρατική επιχορήγηση είναι μικρή, δεν μπορεί να ανταπεξέλθει από μόνη της χωρίς τη συνεργασία και άλλων φορέων και προγραμμάτων από ξένες χώρες. Στη συνέχεια, θα πρέπει η πληρωμή των προγραμμάτων αλλά και του κράτους να γίνονται εντός προθεσμίας και να μην καθυστερούν όχι απλά μερικές μέρες, βδομάδες, μήνες, αλλά και χρόνια, κάτι που μας ανέφερε η πλειοψηφία των υπηρεσιών που επισκεφθήκαμε πως αντιμετωπίζουν ως πρόβλημα.

Σύμφωνα με την «Υπηρεσία Διαχείρισης Αιτημάτων Στέγασης Αιτούντων Ασύλο και Ασυνόδευτων Ανηλίκων» του Ε.Κ.ΚΑ, θα πρέπει να λειτουργήσει καλύτερα η υπηρεσία ασύλου, με περισσότερο προσωπικό γιατί τα αιτήματα που δέχονται καθημερινά είναι πάρα πολλά, το προσωπικό που ασχολείται είναι περιορισμένο, με αποτέλεσμα σε αρκετές περιπτώσεις να καθυστερεί να γίνει έλεγχος και έγκριση του αιτήματος του ασύλου και εν συνεχεία η τοποθέτηση του ασυνόδευτου ανήλικου, και το παιδί να είναι απροστάτευτο. Η έλλειψη προσωπικού είναι ένα ζήτημα που απασχολεί όλες τις κοινωνικές υπηρεσίες της χώρας μας που δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες του μεγάλου πληθυσμού των προσφύγων.

Τέλος, κάτι ακόμη που μας τόνισαν οι κοινωνικοί λειτουργοί των υπηρεσιών που επισκεφθήκαμε αλλά διαπιστώσαμε και εμείς, είναι ότι υπάρχει ένα προστατευτικό πλαίσιο για τα ανήλικα παιδιά όσο είναι κάτω των 18 χρονών, αλλά δεν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα, πρόταση για το τι θα γίνουν τα παιδιά όταν ενηλικιωθούν και φύγουν από το κέντρο φιλοξενίας. Ουσιαστικά, καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως όσο το παιδί είναι ανήλικο, γίνονται τα αδύνατα δυνατά για να μπει σε ένα ξενώνα, και να είναι προστατευμένο. Οι κοινωνικοί λειτουργοί των ξενώνων όμως, όταν τους ρωτήσαμε τι γίνεται όταν ενηλικιωθεί το παιδί, και αν πρέπει να φύγει αμέσως ή αν υπάρχει μια ευελιξία ως προς τη διαμονή, μας απάντησαν ότι τυπικά το παιδί με την ενηλικίωση πρέπει να αποχωρήσει. Όμως, σε τέτοιους

δύσκολους καιρούς προσπαθούν να παρατείνουν τη διαμονή του σε ξενώνα, ειδικά όταν πηγαίνει ακόμα σχολείο μέχρι να το ολοκληρώσει. Συγκεκριμένα η κοινωνική λειτουργός από το «Ξενώνα Εστία» μας σχολίασε ότι προσπαθούν συνήθως να δώσουν ένα χρονικό περιθώριο στο παιδί για να αποχωρίσει από τον ξενώνα. Στις περιπτώσεις που το παιδί ακόμα πηγαίνει σχολείο, προσπαθούν να ζητήσουν λίγο παραπάνω χρόνο για την παραμονή του τουλάχιστον μέχρι να ολοκληρώσει το σχολείο του και να βρεθεί κατάλληλος χώρος αργότερα. Κανονικά όμως, όταν ένα παιδί ενηλικιώνεται πρέπει να ενημερωθεί το Ε.Κ.Κ.Α του Υπουργείου Εργασίας για να βρεθεί μια άλλη δομή. Θα μπορούσε λοιπόν, μετά την ενηλικίωσή τους να υπάρχουν δομές, όπου θα διαμένουν εκεί, και αρχικά να τους καλύπτουν βασικές ανάγκες. Στη συνέχεια όμως χρήσιμο θα ήταν να παρέχεται και επαγγελματικός προσανατολισμός, αλλά και στήριξη στην εύρεση εργασίας για να μπορέσει αργότερα το παιδί να σταθεί στα πόδια του και να γίνει ανεξάρτητο. Θα είναι μια μορφή μεταβατικής φιλοξενίας μετά την ενηλικίωσή τους μέχρι να ανεξαρτητοποιηθούν. Όσα παιδιά βέβαια επιλέξουν να σπουδάσουν, θα μπορούσε να υπάρχει μια οικονομική ενίσχυση, για να διευκολύνει την προσπάθειά τους να φοιτήσουν και στη συνέχεια να είναι ενεργοί εργαζόμενοι πολίτες στη χώρα μας. Θα μπορούσε να έχει τη μορφή κάποιας υποτροφίας για επιβράβευση, ώστε να δώσει κίνητρο στα παιδιά και εν συνεχεία, ικανοποίηση ότι κατάφεραν το στόχο τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΔΟΜ Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2009). *Γλωσσάριο για την Μετανάστευση*. Αθήνα Εκδόσεις International Organization for Immigration
- Έμκε – Πουλοπούλου (2007). *Η μεταναστευτική πρόκληση*. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.
- Έμκε – Πουλοπούλου (2009). *Η ζωή των μεταναστών στην Ελλάδα*. Αθήνα, Εκδόσεις Βογιατζή - ErmisGraphics
- Ζαϊμάκης Ιωάννης, (2011). *Κοινοτική εργασία και τοπικές κοινωνίες. Ανάπτυξη, Συλλογική δράση, Πολύ-πολιτισμικότητα*. Αθήνα Εκδόσεις Πλέθρον
- Ιωσηφίδης Θεόδωρος,(2003). *Εισαγωγή στην ανάλυση δεδομένων ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα.
- Καλλινικάκη Θεανώ (1998). *Κοινωνική Εργασία, Εισαγωγή στη θεωρία και την Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*. «Ελληνικά Γράμματα»
- Καλλινικάκη Θεανώ (2010). *Ποιοτικές Μέθοδοι στην Έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα Εκδόσεις Τόπος
- Κανδυλάκη, Α. (2001). *Η συμβουλευτική στην κοινωνική εργασία, Δεξιότητες επικοινωνίας και τεχνικές παρέμβασης*. Αθήνα: Σύγχρονες Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.
- Κυριαζή Νότα. (2011). *Η κοινωνιολογική έρευνα*. Αθήνα Εκδόσεις Πεδίο.
- Οικονόμου, Κ. (2011). «Κοινωνική Εργασία και ασυνόδετα παιδιά και παιδιά που έχουν χωρισθεί από την οικογένειά τους. Η περίπτωση του Κέντρου Υποδοχής Ανηλίκων Προσφύγων του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας στα Ανώγεια Κρήτης», κεφ. 7: 123-138 (Ενότητα Τρίτη: Κοινωνική Εργασία Με Κοινωνικά Αποκλεισμένες Ομάδες» στο Συλλογικό τόμο «Οι πρακτικές εφαρμογές της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα και στην Κύπρο». Αθήνα, Εκδόσεις Πεδίο.
- Παπαθανασοπούλου Ε. (2001). «Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο: Διαπολιτισμική Συμβουλευτική», εισήγηση στο Ετήσιο Συνέδριο Συμβουλευτικής της Ελληνικής Συμβουλευτικής Εταιρείας. Αθήνα.
- Srock, Benjamin (1987). *Το παιδί και η φροντίδα του*. Μετάφραση: Αιδίνης Αντώνης. Αθήνα: Κάκτος, 1987.

- Compton & Galaway, (1989). “*The social work Processes*”, στο Αλεξοπούλου (2000).

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/seyp/ker/2007/SpanouFoteini,AlexakisVasilis/document.tkl> (2015)
- Συνήγορος του Παιδιού, <http://www.0-18.gr/gia-megaloyis/syndeseis> (2016)
- Διεθνής Αμνηστία <http://www.amnesty.org.gr/universal-declaration-of-human-rights> , (2016)
- www.unicef.gr (2016)
- Καπάλης, Α., 2003. *Ευρωπαϊκό δίκτυο για συνεργασία και ανταλλαγές σε θέματα κοινωνικού αποκλεισμού και υγείας μεταναστών*, Διδακτορική Διατριβή. Στο http://www.iom.int/france/english/pdf_eng/finalgrece.pdf, (πρόσβαση 21/2/2015)
- <http://www.slideshare.net/TheoDimopoulos/ss-10360651>
- <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4d466f392> (2015)
- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr (2015)
- PR.A.K.S.I.S – Προγράμματα Ανάπτυξης Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής Συνεργασίας www.praksis.gr , (2015).
- <http://www.unhcr.gr/>, (2015)
- <http://www.praksis.gr/>, (2016)
- <http://www.hjn.gr/>, (2015)
- http://www.yptp.gr/images/stories/2011/PD114-2010_el.pdf (2016)
- http://www.firstreception.gov.gr/PRImages/EditorImages/p.d._113_2013.pdf (2016)
- <http://gcr.gr/index.php/el/publications-media/legal-documents/item/155-B1-220-2007> (2016)
- <http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2014/06/3907.pdf> (2016)
- http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/odigia86_2003.pdf (2016)
- <http://www.amnesty.org.gr/refugeesfaq> (2016)

- Διεθνής Αμνηστία: <https://www.amnesty.gr/main-category/arheio/article/1141/prosfyges-kai-metanastes>
<http://huggingpeople.com/index.php/> (2015)
- Ερυθρός Σταυρός Οδηγός θετικές εικόνες για τον εκπαιδευτικό- ορισμοί url:
<http://www.redcross.org.uk/What-we-do/Teaching-resources/Teaching-packages/Positive-Images/~~/media/BritishRedCross/Documents/What%20we%20do/Teaching%20resources/Teaching%20packages/Positive%20images/Greek/PDF/Definitions.pdf> (2015)
- <http://arsis.gr/xenonas-asinodefion-anilikon/> (2016)
- http://www.mkoapostoli.com/?page_id=998 (2016)
- <http://arsis.gr/estia-prosfigon/> (2016)
- <http://mdmgreece.gr/our-history/> (2016)
- <https://www.msf.gr/?page=7> (2016)
- http://www.nostos.org.gr/site/gr/about_us.html (2016)
- <http://www.redcross.gr/default.asp?pid=7> (2016)
- <http://www.gcr.gr/index.php/el/about-gcr/what-we-do> (2016)
- <http://www.paidi-kosmos.gr/> (2016)
- <http://medin.gr/> (2016)
- <http://www.inedivim.gr/> (2016)
- <http://www.keelpno.gr/> (2016)
- <http://www.redcross.gr/default.asp?pid=122&la=1> (2016)
- <http://kivotostoukosmou.org/kivotos/content/view/32/60/lang.el/> (2016)
- <http://aitima.gr/index.php/gr/> (2016)
- <http://www.metadrasi.org/> (2016)
- <http://www.ecclesia.gr/greek/koinonia/kspm.html> (2016)
- <https://www.sma-athens.org/> (2016)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Rothschild B. (2002), “*The dangers of empathy*”, Social Work-Journal of the National Association of Social Workers, Vol.47, No 2, p.207-212.
- Julia Huemer-Niranjan & Hans Steiner (2009) “*Unaccompanied Refugee Children*” The Lancet Volume 373 issue 9664

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Σχεδιάγραμμα Συνέντευξης

1^{ος} : ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ:

- Πότε δημιουργήθηκε η/ο οργάνωση;
- Πώς και για ποιους λόγους δημιουργήθηκε η/ο οργάνωση/;
- Ποιος ευθύνεται για τη δημιουργία της/του οργάνωσης/συλλόγου (π.χ. πολιτεία, κοινοτική απόφαση, πρόταση από ΜΚΟ, πολίτες, ένα γεγονός);
- Σε ποια πληθυσμιακή ομάδα απευθύνεται; Πόσα ασυνόδευτα παιδιά έχετε εξυπηρετήσει μέχρι τώρα και πόσα αυτή τη στιγμή; Ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά τους (χώρα προέλευσης, ηλικία, φύλο κ.λπ.);
- Ποιο είναι το ωράριο λειτουργίας;

2^{ος} : ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ:

- Ποιο είναι το Νομικό Πλαίσιο και ο Κανονισμός Εσωτερικής Λειτουργίας σας;
- Ποια είναι η δομή της/του οργάνωσης/συλλόγου;
  - Οργανόγραμμα/Δομή
  - Διοίκηση της Υπηρεσίας;
  - Δομή της οργάνωσης;
  - Προσωπικό απασχολείται στο Κέντρο αυτό και ο ρόλος του καθενός;
- Ποιες είναι οι πηγές χρηματοδότησης σας (Κρατικές Επιχορηγήσεις, δωρεές, εκδηλώσεις, Ευρωπαϊκά Προγράμματα);

3^{ος} : ΣΤΟΧΟΙ:

- Ποια είναι η βασική του Αρχή – Φιλοσοφία του;
- Ποιος είναι ο Σκοπός και ποιοι οι Στόχοι της Υπηρεσίας αυτής;
- Έχουν αλλάξει οι αρχικοί σας στόχοι από τη δημιουργία της οργάνωσης μέχρι σήμερα; Και αν ναι, για ποιους λόγους;

4^{ος} : ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ:

- Τι υπηρεσίες παρέχει ο φορέας;
- Τι δραστηριότητες πραγματοποιούνται;
- Ποιο είναι το περιεχόμενο τους;

- Ποια είναι η αποτελεσματικότητά τους;

5^{ος} : ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- Ποιες είναι οι νομικές υποχρεώσεις της χώρας υποδοχής ως προς τα ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρίς την οικογένεια τους και κατά πόσο υλοποιούνται;
- Ποιες διαδικασίες ακολουθούνται από τις αρμόδιες αρχές κατά τον εντοπισμό/είσοδο/παραμονή ενός ασυνόδευτου παιδιού;
- Ποια είναι η διαδικασία που ακολουθείται προκειμένου να εξεταστεί το αίτημα τους για άσυλο;
- Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να γίνει δεκτό το αίτημα ασύλου; Σε όσα παιδιά απορριφθεί το αίτημα, τι ακολουθεί μετά;

6^{ος} : ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

- Συνεργάζεστε με άλλες οργανώσεις; Αν ναι, ποιες είναι αυτές;
- Ποιες ανάγκες προσπαθείτε να καλύψετε μέσα από την συνεργασία σας με άλλες/άλλους οργανώσεις/συνδέσμους/φορείς;
- Έχετε δεσμούς με τις/τους οργανώσεις/συνδέσμους έξω από την κοινότητα;

7^{ος} : ΕΡΓΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

- Ποιες είναι οι κύριες δυσκολίες που συναντάτε; Θέλετε να μου πείτε κάποια παραδείγματα δύσκολων συνθηκών που χρειάστηκε να αντιμετωπίσετε;
- Πώς τα διαχειριστήκατε;
- Ποια είναι τα πιο σοβαρά προβλήματα που έχετε συναντήσει δουλεύοντας με τα ασυνόδευτα παιδιά;
  1. Θέλετε να μου δώσετε κάποια παραδείγματα;
- Ποιοι είναι οι κύριοι πόροι, τα θετικά σημεία που αναγνωρίζετε στη δουλειά σας;
  1. Θέλετε να μου δώσετε ένα παράδειγμα;
- Ποια είναι η στάση του κόσμου, της κοινότητας απέναντι στην οργάνωση/στο Κέντρο;
  1. Έχετε κάποια παραδείγματα;
- Ποιες είναι οι κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζετε σήμερα;

- Ποια η γνώμη σας για την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στη χώρα μας σχετικά με την είσοδο χιλιάδων προσφύγων σε αυτήν;
- Με ποιον τρόπο προσπαθείτε να ανταπεξέλθετε σε αυτές;

8^{ος} :ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Τι έχετε να προτείνετε σχετικά με την γενικότερη πολιτική για τα ασυνόδευτα παιδιά και γενικά για τους πρόσφυγες;

Π. Έγγραφο για άδεια έρευνας

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

(Τ.Ε.Ι.) ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πληροφορίες: Οικονόμου Κατερίνα

Στοιχεία επικ: 2810-379527 & 6977414194, katoik@staff.teicrete.gr

Ηράκλειο Απρίλιος 2015

Προς κάθε ενδιαφερόμενο φορέα

Στο πλαίσιο των προπτυχιακών σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι Κρήτης, εκπονείται πτυχιακή εργασία κατόπιν έγκρισής της από την Επιτροπή Πτυχιακών Εργασιών και Ερευνητικής Δεοντολογίας από τους σπουδαστές: Γκιουβέτση Δήμητρα, Μανωλάκου Ζωή, Τζοάνου Ελένη και Φωκιανό Γεώργιο με Επιβλέπων Εργαστηριακό Συνεργάτη την κα Οικονόμου Αικατερίνη, Μ.Α, Phd(c), Κοινωνική Λειτουργό. Το θέμα της εν λόγω μελέτης αφορά την *«Χαρτογράφηση των κοινωνικών υπηρεσιών για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών χωρίς την οικογένειά τους στην Ελλάδα»*.

Σας ενημερώνουμε ότι οι παραπάνω σπουδαστές στα πλαίσια της ερευνητικής τους μελέτης θα χρειαστεί να εκπονήσουν ποιοτική έρευνα με ημι-δομημένες συνεντεύξεις σε υπηρεσίες και φορείς που ασχολούνται με ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρίς τις

οικογένειές τους (ανήλικους πρόσφυγες), προκειμένου να συγκεντρώσουν τις απαραίτητες πληροφορίες που σχετίζονται με το θέμα τους.

Με την παρούσα αίτηση ζητείται η συγκατάθεση και η συνεργασία σας για την πρόσβαση των σπουδαστών στην υπηρεσία σας και τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων της εν λόγω μελέτης.

Σας διαβεβαιώνουμε ότι τα συλλεχθέντα στοιχεία πρόκειται να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης και θα είναι εμπιστευτικά. Πρόσβαση σε αυτά θα έχει μόνο η ερευνητική ομάδα. Παράλληλα, σε κάθε φάση της έρευνας θα διασφαλιστεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την πολύτιμη βοήθειά σας και παραμένουμε στη διάθεσή σας για πιθανές διευκρινήσεις.

Η Προϊσταμένη του τμήματος

Δρ. Σοφία Κουκούλη